

Uit Nederland's letterschat : comische en humoristische fragmenten

<https://hdl.handle.net/1874/306203>

Dr. JAN TEN BRINK.

Mo. Brink

UIT

NEDERLAND'S
LETTERSCHAT.

AMSTERDAM,
JAN LEENDERTZ & ZONN.

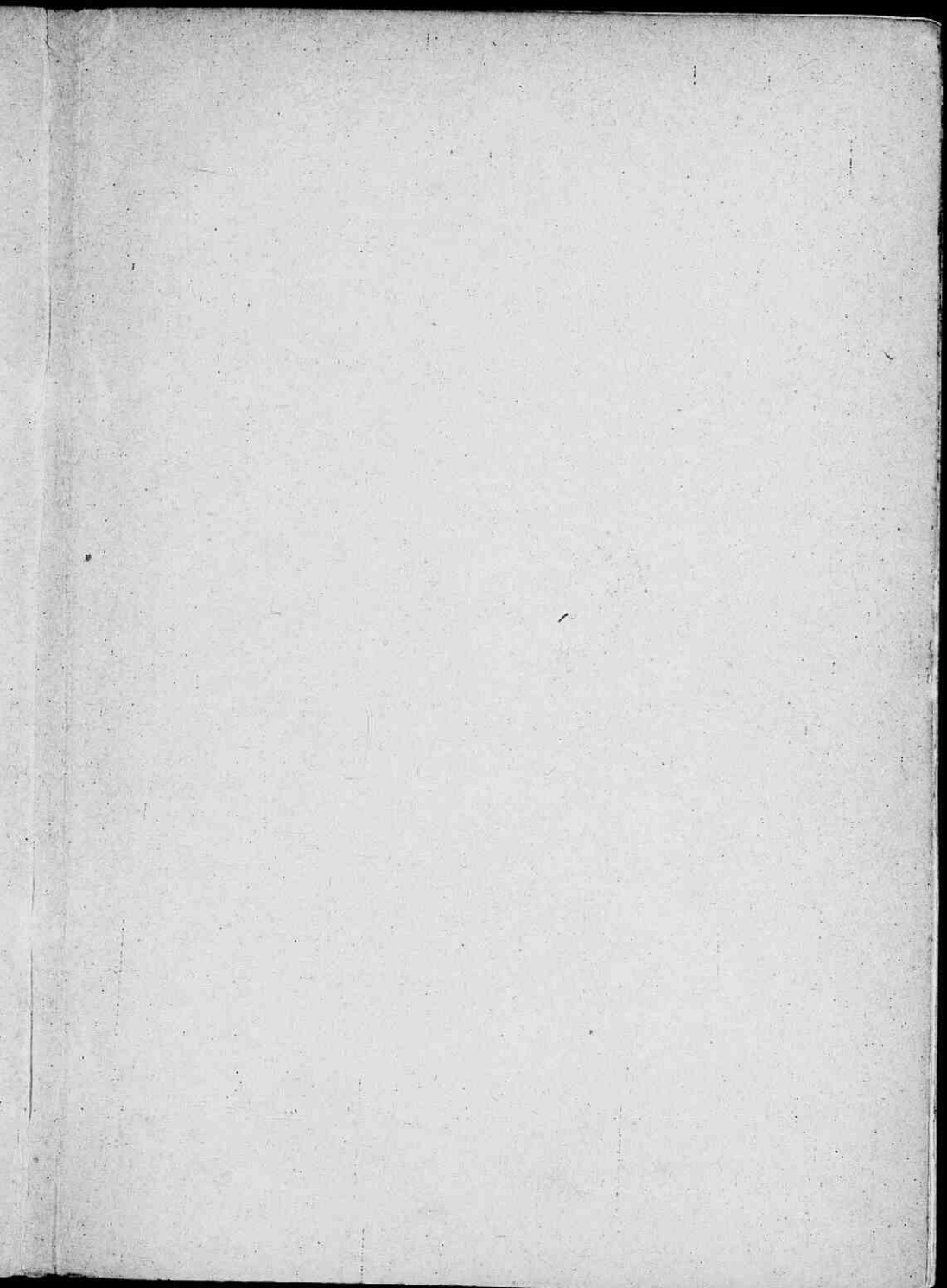
De tyd en heeft noyt weghgenomen

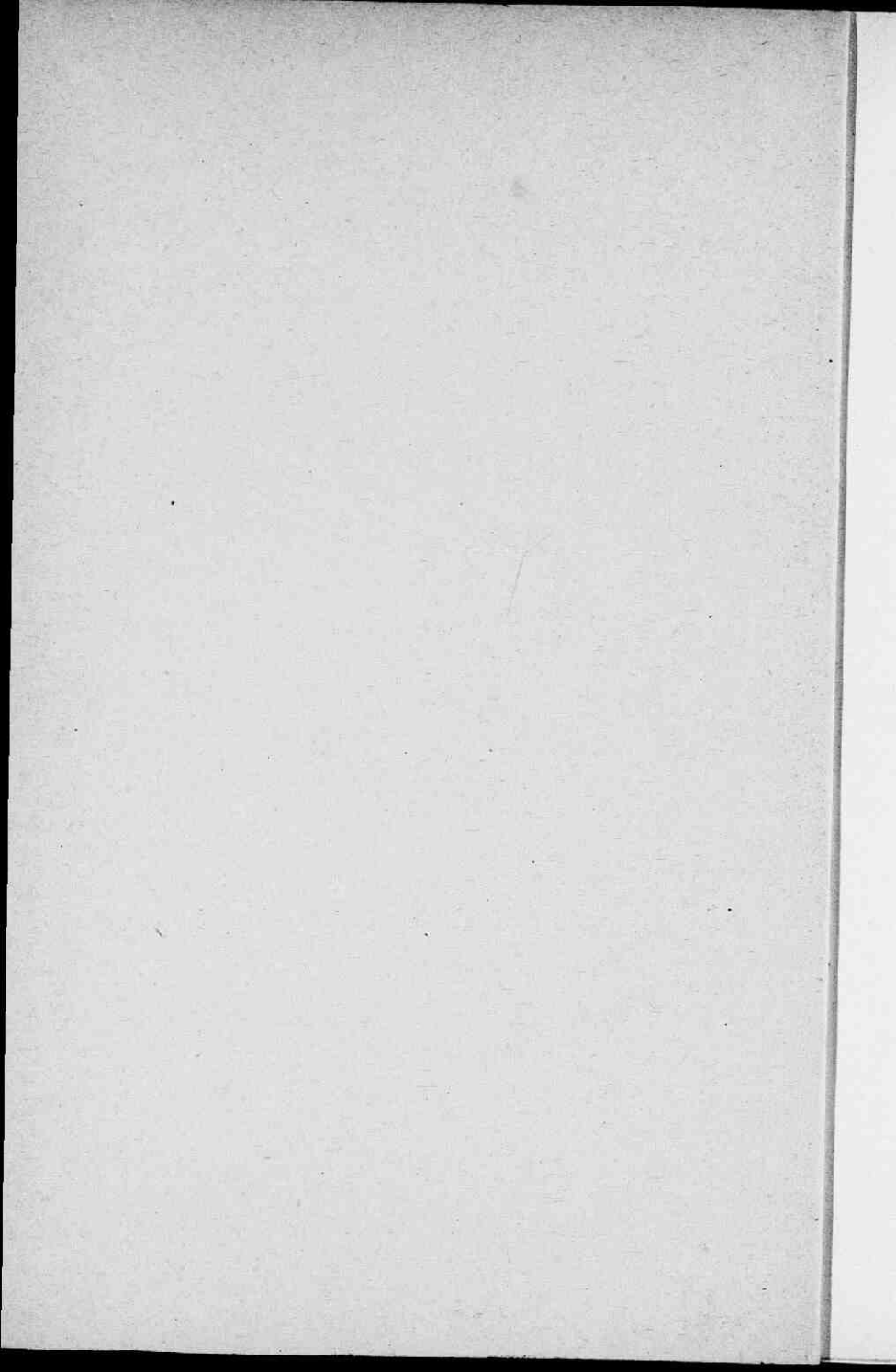
So blinckt hun deugt voor iedereen.

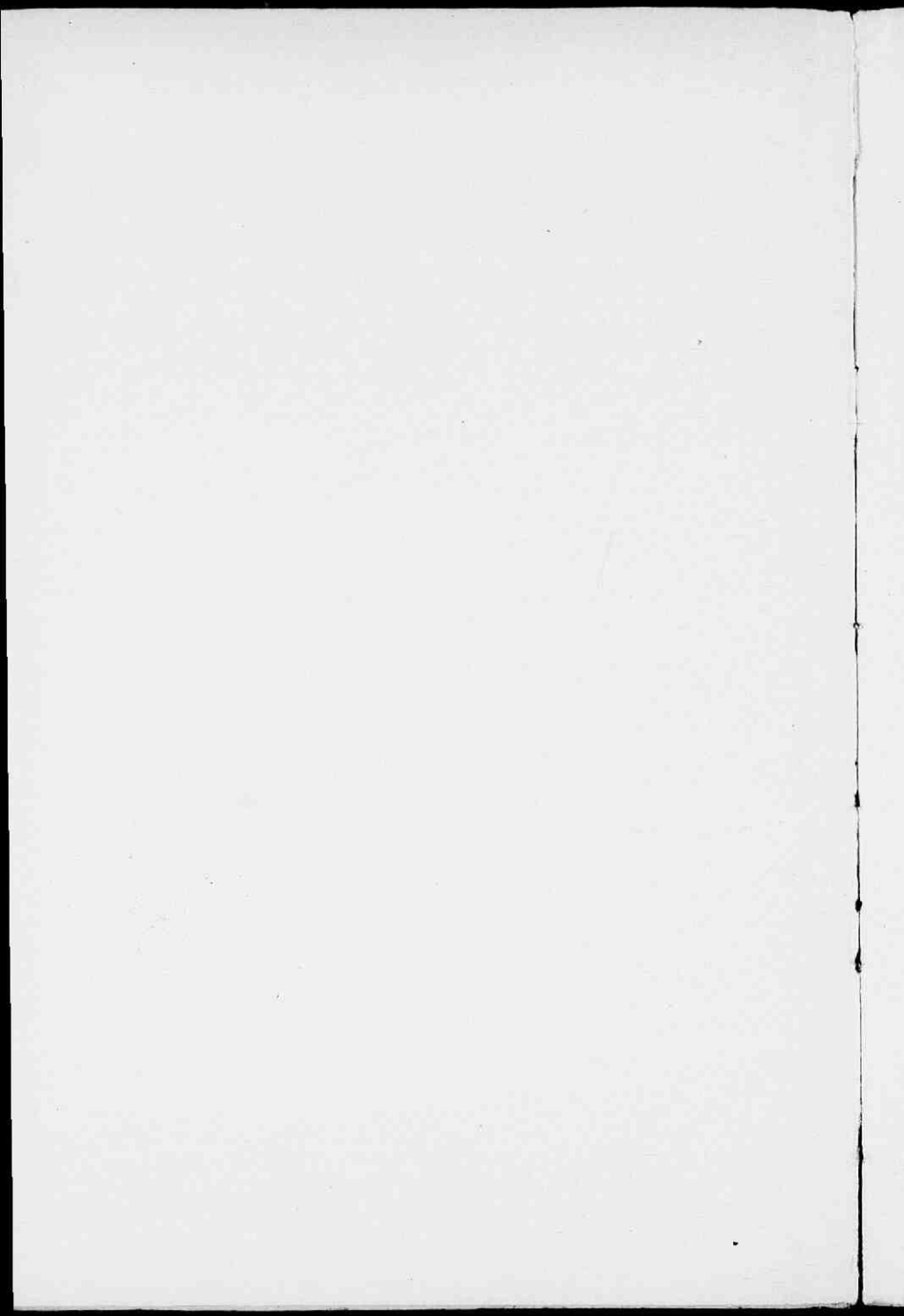
Den naam en 't overschot der vromen

Want nadat zy zijn overleëu

UIT NEDERLAND'S LETTERSCHAT.

Bl. 5. F. 9

UIT NEDERLAND'S LETTERSCHAT.

COMISCHE EN HUMORISTISCHE FRAGMENTEN

VERZAMELD EN VAN EENE INLEIDING VOORZIEN

DOOR

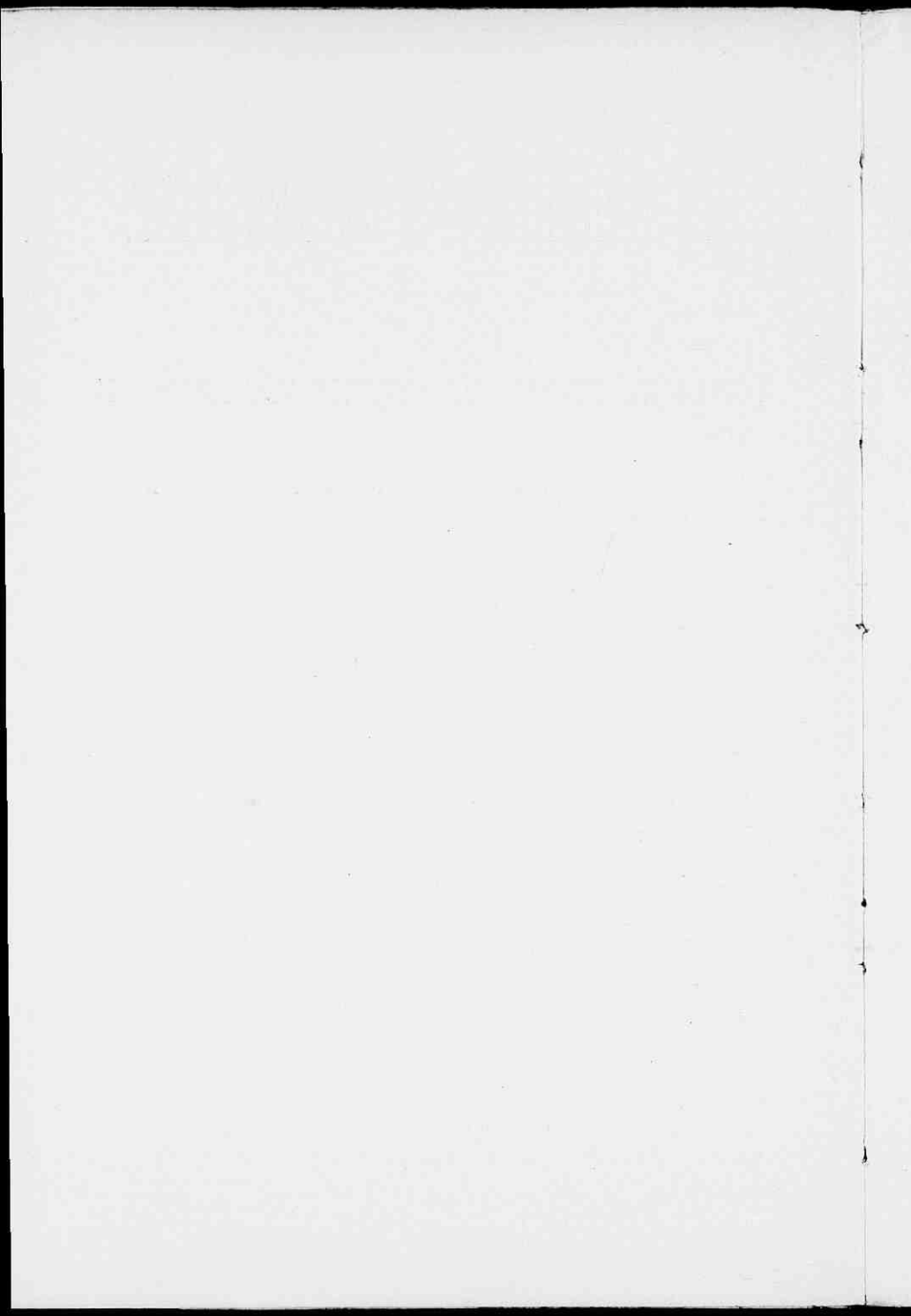
Dr. JAN TEN BRINK.

EERSTE DEEL.

AMSTERDAM,
JAN LEENDERTZ & ZOON.

1893.

INLEIDING.

Eene verzameling van comisch-humoristische fragmenten, uit Nederland's letterschat saângelezen, wordt den lezer in de volgende bladzijden aangeboden. De verzamelaar hield daarbij een zeer eenvoudig doel voor oogen. Aan eene bloemlezing uit den vollen overvloed onzer Nederlandsche letteren werd niet gedacht. Hier volgt alleen eene anthologie uit de werken dier kunstenaars, welke door *vis comica* of *humor* uitmunten. Zulk eene verzameling kan waarde hebben in de oogen van hen, die eigenaardige nationale elementen in onze litteratuur erkennen en waardeeren.

Liefde voor het kluchtige, voor het lagere of hoogere comische, ten slotte zich adelend tot geestige scherts, vroolijke kortswijl, bijtend vernuft of aangrijpenden humor, — ziehier eene der meest sprekende eigenaardigheden onzer nationale litteratuur. De Nederlandsche gewesten, Vlaanderen, Brabant, Limburg, Holland, Zeeland, het Sticht en de noordelijke provinciën, kenmerken zich van de middeleeuwen af in de letterkundige kunst door een duidelijk sprekenden nationalen aanleg: de ingenomenheid met het Leerdicht en de Klucht.

Het kon wel niet anders. De bevolking dezer gewesten was in hare ontwikkeling, in hare stoffelijke en geestelijke beschaving, afhankelijk van drie groote factoren: het ras, waaruit zij sproot; den bodem, waarop zij leefde; het tijdvak, de dagen van opkomst en bloei, die zij in volle krachtsontwikkeling genoot, of de perioden

van stilstand en achteruitgang, die zij in onverschillige rust liet voorbijgaan.

Uit Frankisch, Saksisch, en Friesch ras gesproten, zou onze landaard vele neigingen gemeen hebben met de groote groep der Germaansche volken. Kenmerkend Germaansch ten onzent was immer de krachtige zin voor persoonlijke en gemeentelijke vrijheid. In de middeleeuwen vormen zich de rijke Vlaamsche, Brabantsche, Zeeuwsche en Hollandsche gemeenten, die een soort van *home-rule* afdwingen aan hunne landsvorsten, die met de ARTEVELDES te Gent, met BREYDEL en DE CONINCK te Brugge, zich gewapend durven verzetten tegen hunne feudale souvereinen.

Deze trek naar vrijheid van handeling en vrijheid van gedachte bereidt in de Nederlandsche gewesten den bodem, waarop de Protestantische kerken, waarop het gebouw der Republiek, in de zeventiende eeuw, gegrondvest worden. Door onze geheele geschiedenis spreekt deze Germaansche trek immer duidelijker, na korte tusschenpoozen van stilstand en achteruitgang. Doch ook de bodem, in het algemeen de uitwendige physische toestanden, waarin onze landaard zich ontwikkelde, oefende niet minder grooten invloed op zijn beschavingsgang. Ons Deltaland, doorsneden van tallooze rivieren, stroomen, meren en moerassen, onze lage bodem, ons vochtig, guur klimaat, deden zich krachtig gelden. De natuur riep ons tot een gestadigen strijd tegen onze groote vijanden: de zee en de rivieren. In de worsteling om het bestaan werd onze blik gericht op de beste middelen, om het kleine grongebied, dat we bezaten, tegen den grooten vijand: het water, te beschermen. De Zeeuwen gevoelen dit het diepst, en schilderden op hun wapenbord den rooden liebaart worstelend met de golven, maar fier volhardend: *Luctor et emergo*.

Daar de natuurlijke ligging van onzen bodem ons moest brengen tot zeevaart, groothandel en colonisatie, daar de poorters onzer vrijzinnige gemeenten zich hierdoor al vroeg groote rijkdommen verwierven, richtten zij hunne belangstelling op alles, wat nuttig kon zijn ter bevestiging van den veroverden bodem, de gewonnen vrijheid, den verworven rijkdom. Bij den eersten bloei der letterkundige kunst in de middeleeuwen was het niet de adel, waren het de poorters,

die het meest den toon aangaven. Met MAERLANT en BOENDALE begon het verzet tegen de schitterende schilderingen der uitheemsche ridderlijke kunst, en werd de liefde wakker voor alles, wat nuttige en bruikbare kennis zou kunnen aankweeken. En terwijl aldus de blik gericht werd op de practische belangen van het dagelijksche, stoffelijke leven, ontwaakte onder dien invloed tevens de nationale aanleg voor het comische. Onze REINAERT, onze goede boerden, de zotternijen en kluchten onzer Rederijkers, staven het oogenblikkelijk.

Na den grooten strijd der zestiende eeuw schijnt het, of het Calvinisme onzen oorspronkelijken aanleg zal onderdrukken, of scherts, boert en kortswijl voor goed over onze grenzen zullen worden verbannen. Maar reeds MARNIX, een der geniaalste strijders voor onze Calvinistische hervorming, wedijvert met ERASMUS in bijtend vernuft, om de oude kerk en hare dienaren ten bloedigste te vervolgen. Wel poogt het Calvinisme de dartelste en levenslustigste zangers — STARTER, BREDERO, COSTER — het stilzwijgen op te leggen, maar *merry old* Amsterdam houdt met de drie genoemde geniale kunstenaars wakker den strijd vol, aanvankelijk gesteund door de satiren van VONDEL. Een oprecht Calvinistisch dichter als CONSTANTIN HUYGENS schrijft zijne *Sneldichten* en zijn *Trijntje Cornelis*.

De oude lust voor Leerdicht en Kluchtspel wordt op nieuw geboet door CATS en de Catsianen ter eene zijde, door de tallooze Amsterdamsche kluchtspeldichters, met BREDERO aan het hoofd, ter andere zijde. Schilders als FRANS HALS, JAN STEEN, ADRIAAN DE BROUWER, OSTADE, JAN MIENSEN MOLENAER en hunne volgers openbaren den Ond-Hollandschen zin voor comische en humoristische tafereelen uit het volksleven. De letterkundige kunst en de schilderkunst toonen beide in de zeventiende eeuw, toonen later in de achttiende met LANGENDIJK, VAN EFFEN, TROOST, DE LANNON en WOLFF en DEKEN, dat de aanleg van ons volk zich niet verloochent.

Ook in de negentiende eeuw spreekt de oude zin voor het nuttige en lachwekkende in de scheppingen onzer kunst, maar de hoogere beschaving van het tijdvak oefent een gewichtigen invloed. De grove boert der Amsterdamsche kluchten heeft hare aantrekkelijkheid verloren, het blijspel begint te kwijnen. Het Leerdicht

handhaaft soms nog zijn ouden roem, als BILDERDIJK of TEN KATE zich aanmelden, de een met de *Ziekte der Geleerden*, de andere met de *Schepping* en de *Planeten*. De liefde voor het comische verheft zich tot fijneren humor, in vertellingen, vertoogen of gedichten van mannen als HILDEBRAND, JONATHAN, KLIKSPAAN en van eene reeks opgewekte novellisten, te midden van welke de oude heer SMITS, LODEWIJK MULDER, J. J. CREMER, DE VEER, GERARD KELLER, JUSTUS VAN MAURIK, en WERUMÉUS BUNING zich onderscheiden.

Mr. J. VAN LENNEP, zijn vriend DE SCHOOLMEESTER, de studentendichter PIET PAALTJENS, wekken nogmaals den schaterlach hunner lezers, DE GÉNESTET rekt op minder luidruchtigen bijval, wanneer hij ons plotseling in het hart grijpt door de roerende schildering van echt Hollandsch lief en echt Hollandsch leed.

Niemand zal beweren, dat er buiten de genoemde auteurs geene Nederlandsche letterkundige kunst heeft bestaan. In de zeventiende eeuw weegt VONDEL alleen op tegen een heirleger van platte kluchtspeeldichters; in den overgang van de achttiende tot de negentiende eeuw klinkt de machtige stem van BILDERDIJK hoog boven de aardigheden van KINKER, BRUNO DAALBERG en FOKKE SIMONS, in de negentiende staat DA COSTA in dichterlijken gloed ver boven de grappige verzen van OOSTERWIJK BRUYN of VAN ZEGGELEN — maar desniettemin blijft de Ond-Hollandsche aanleg tot schertsen, de liefde voor het snaaksche en boertige, geadeld tot geestigen jok en diepaangrijpenden humor, een echt nationale trek, dien geen geschiedschrijver onzer Letterkunde ooit zal miskennen.

* *

Op grond dezer feiten wordt de volgende verzameling van comische en humoristische fragmenten aangeboden. Zij maakt geen aanspraak op volledigheid, daar in eene bloemlezing als deze geene uit het verband gerukte brokken van kluchten of blijspelen konden worden ingelascht. Een enkel tooneel uit een drama geeft zelden een volledige indruk van het geheel. Door dit denkbeeld geleid werd de keus gevestigd op epische en lyrische stukken, die, zooveel als mogelijk was, een geheel aanboden. Bij de lyrische poëzie zijn

enkele erotische gedichten van Hooft, enkele satirische verzen van VONDEL opgenomen.

Het is te betreuren, dat de keus uit de werken der auteurs dezer eeuw niet met volkomen vrijheid kan geschieden. Tot groot leedwezen van den verzamelaar is het hem niet gelukt een fragment uit de *Camera Obscura* op te nemen, hoewel zulk een fragment hier in de allereerste plaats in aanmerking kwam. De *Camera* is het prettigste aller Nederlandsche boeken dezer eeuw. De onsterfelijke *Familie Stastok*, de beproevingen van den goeden, dikken heer BRUIS in *Een oude Kennis*, en de hatelijkheden van NURKS in *Een onaangenaam mensch in den Haarlemmer Hout* bleven vast ieder Nederlander, welke ze kent, in het geheugen. Wie onzer herinnert zich niet met de grootste voldoening de beminnelijke opgeruimdheid van HILDEBRAND, waar hij vertelt van het avondje bij oom STASTOK, als mevrouw DORBEEN het „*Rhijntje*” opzegt, of waar hij het roeipartijtje schetst, door PIETER en HILDEBRAND ter eere van KOOSJE en CHRISTIENTJE ondernomen? Wie denkt niet met ontroering aan de smart van het stumperachtig diaconiehuismanntje KEESJE, aan de stille tranen door de oude mevrouw KEGGE aan haar liefsten kleinzoon WILLIAM gewijd? De familiën STASTOK, KEGGE en WITSE zijn zoo zuiver Hollandsch, dat zij alleen met de BURGERHARTS, de LEEVENDS, de BLANKAARTS en de WILDSCHUTS kunnen vergeleken worden. Ondanks vele vertalingen kan de *Camera Obscura* door geen vreemdeling genoten worden — alleen de Nederlander van geboorte zal dit kostelijk boek genieten, zoolang onze nationale samenleving de echt nationale kleur zal behouden.

Moest tot mijne groote spijt dus een fragment uit de *Camera* achterwege blijven 1), ook weigerde men mij eenige echt nationale, Hollandsch gekleurde verzen van POTGIETER in deze anthologie op te nemen. 2) Zeker hadden hier de *Liedekens van Bontekoe* mogen

1) Door weigering der eigenaars van het kopijrecht, Erven BOHN, te Haarlem.

2) Deze weigering ontving ik van den eigenaar van het kopijrecht, Dr. H. D. TJEENK WILLINK, te Haarlem.

opklinken met de jolige melodieën van HOOFT, BREDERO of STARTER. Ze zijn door en door Hollandsch met een fijn artistiek element uit de zeventiende-eeuwsche kunst verbonden. Verneemt men BREËRO uit het aardige liedje van *Roeltjen uit de Bontekoe* — ROELTJE,

„Noch een fijn mennisten zusjen,
 „Noch een bloode pimpelmees,
 „Weet zij niets van angst of vrees
 „Voor een handdruk, voor een kusjen;
 „Toch laat zij niet alles toe,
 „ROELTJEN uit de Bontekoe” —

men denkt aan HOOFT, als POTGIETER MACHTELD bij het open venster, des avonds naar een minnezanger doet luisteren, MACHTELD, zich bedenkend, of ze het venster zal sluiten:

„Als zij 't venster nu gíng sluiten,
 „Zou de minnezanger buiten
 „Haar in de onderkeurs bespiën.
 „En dra zocht zij, schaamrood, schuchter,
 „Met de vingers om den luechter,
 „Achter 't saai gordijn te vliën.”

Maar liefst van al herleest men het keurig liedeken van DIEUWERTJE, als de jong getrouwde man na een jaartje zijne DIEUWERTJE vraagt, of ze nog aarzelen zou, als weleer:

„Dienwertjen heugt je nog de avond voor Paasch?
 „Onder dat wiegekleed giert onze CLAES.
 „Ai, kus hem, en zeg, zoo het nog stond te doen
 „Of jij nu wel aarzelen zoudt zooals toen?”

Van BUSKEN HUET had ik alleen eene novelle uit zijn studenten-tijd willen plaatsen, doch ook dit werd geweigerd 1). Ik had gedacht aan het vermaarde verhaal: *Familie over*, de geschiedenis van een student-Hagenaar, die familie overkrijgt, om de bloeiende aloë in den Hortus te komen zien. Zoo mocht het mij ook niet gelukken eenige

1) Door den eigenaar van het kopijrecht, Dr. H. D. TJEENK WILLINK.

echte studentenverzen van onzen sympathieken PIET PAALTJENS ter plaatsing te verkrijgen.

Zoo ooit, dan waren zijne *Drie Studentjes* hier op hunne plaats geweest. De klank van dit lied blijft onvergetelijk, in al zijne fijne schakeeringen van hoog dichterlijke, zilveren harptonen, naast de schetterende trompetstooten der opgewonden studentendartelheid. Wie zal PIET PAALTJENS evenaren, als hij den meest weemoedigen, den meest verliefd gestemden zijner drie muzenzonen doet verhalen :

- „Eén fluisterde dan zoo teeder
- „Van een schoon blauwoogig kind,
- „Dat hij eens op een zomer-concert zag,
- „En sedert had bemind.
- „Nooit, zeide hij, daalde de zonne,
- „Zóó blozend van wellust in zee,
- „Als toen hij voor het eerst haar zag kijken,
- „Naar de goudvischjes van COUVÉE.
- „Nooit speelde 't korps van DUNKLER,
- „Das Bild der Rose" zoo zoet,
- „Als toen zijn blik den blikslag
- „Dier bleeke roos had ontmoet.
- „Daar lag in dien blik iets kwijnends,
- „Iets smachtends naar hij wist niet wat,
- „Iets dat, dacht hem, ook in 't klagend
- „Gefluit van den nachtegaal zat.
- „En hooger gloeiden zijn wangen.
- „Als hij sprak van dat klagend gefluit,
- „En sneller dronk dan het drielal,
- „Ontroerd de glazen uit.

Voor het overige heb ik de meest gewenschte medewerking van de heeren uitgevers: A. W. SIJTHOFF, S. C. VAN DOESBURGH, D. BOLLE, VAN HOLKEMA EN WARENDORF EN H. A. M. ROELANTS ¹⁾

1) Die mij vergunning schonk een fragment uit de *Brieven* van den ouden heer SMITS en een stuk van LODEWIJK MULDER te plaatsen, maar zwaarigheid maakte voor PIET PAALTJENS.

ondervonden, aan wie ik allen de verzekering mijner dankbaarste erkentelijkheid aanbied.

Daar er eene keus moest gedaan worden uit een groot aantal auteurs, zijn hier alleen opgenomen fragmenten van epische en lyrische schrijvers, die naar het oordeel van den verzamelaar er het meest aanspraak op hadden. Zijne bedoeling is evenwel geenszins, dat er buiten de zeven en twintig gekozen namen, geene andere bestaan, die hadden kunnen genoemd worden. Mocht deze bloemlezing van comische en humoristische fragmenten eenigszins in den smaak vallen, dan doet zich later allicht de gelegenheid voor er een nieuwe aan toe te voegen. En dan zoude er zeker eene keur moeten gedaan worden uit de werken van: P. VAN LIMBURG BROUWER, HELVETIUS VAN DEN BERGH, A. BOGAERS, H. BINGER, J. J. A. GOEVERNEUR, J. P. HEYE, KLIKSPAAN, de Bragadichters, C. E. VAN KOETSVELD, W. J. VAN ZEGGELEN, JOHAN GRAM, G. H. ELIOT BOSWELL, C. VAN NIEVELT, W. A. VAN REES, FRITS SMIT KLEINE, de dichters uit de kring van PIET VAN OS, W. OTTO, P. HEERING, J. H. HOYER, en A. A. BEEKMAN. Vooraf echter worden hier aan een elftal onzer tijdgenooten en aan een zestiental hunner groote voorgangers uit de XVI, XVII en XVIII eeuwen kortere of langere episoden ontleend, die zooveel mogelijk een denkbeeld kunnen geven van de wijze, waarop zich vroeger en later de nationale aanleg voor het Comische, het Kluchtige en Humoristische in onze letteren heeft geuit.

Mei 1893.

Dr. JAN TEN BRINK

I.

HENDRICK LAURENSZ. SPIEGHEL.

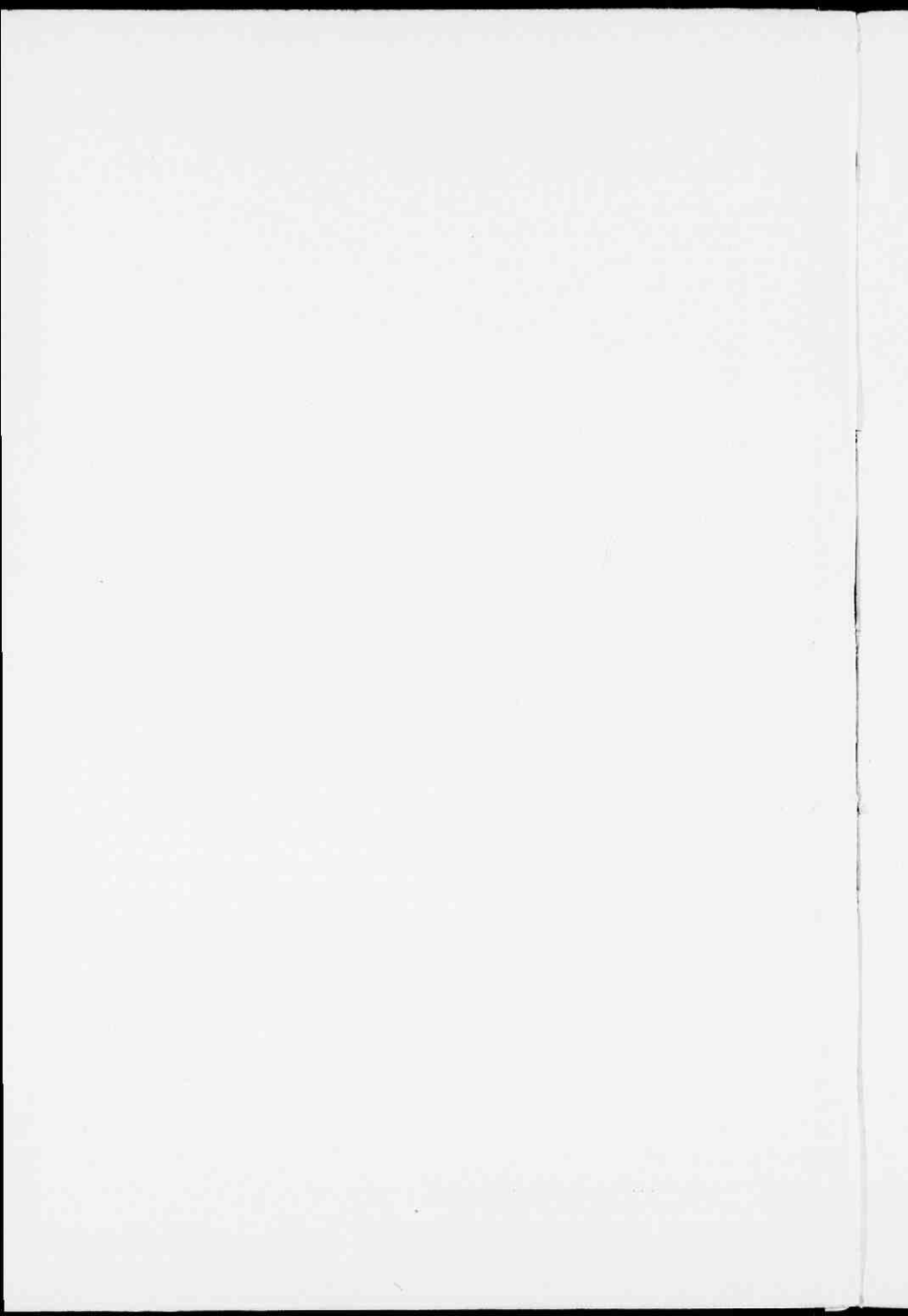
11 Maart 1549—4 Februari 1612.

Uit: SOMMIGHE GHEDICHTEN VAN HENDRICK LAURENTSZ. SPIEGHEL

in: BRABBELINGH VAN ROEMER VISSCHER. t' Amsterdam:

By Willem Jansz. op 't Water, in de Sonnewyser,

1614, 12°.

1.

Fobert, die can een yeder begrypen,
 Hy can Tiet bedisselen en Styn beslypen:
 Hy siet dat Goossen quaet, en dat Hil verkeert is,
 Dat Pieter mal en dat Jan ongeleert is,
 Dat Nel qualyck hoort, dat Weyn qualyck spreekt:
 Somma hij weet wat dat Trijn ghebreeckt:
 Ghelyck Momus soo begrypt hy elck bysonder,
 En dat men om hem lacht, dat gheeft hem wonder.

2.

Nel is verwondert, daer haer Speelnoots trouwen,
 Dat sy onghewwt haer leven verslijt,
 Sy is lelijck en quaet, soo elck mach schouwen:
 Geeft het u vreemt, dat haer niemant en vrijt?
 Maer sy is seer rijk, dit is dat haer spijt:
 Dan ick acht sy huwt noch in een Jaer niet:
 Want haer minder en acht sy niet een mijt,
 Ende haers ghelijck die en acht haer niet.

3.

De Schipper spreekt van schepen en touwen:
 De Coopluys spreken van haer bedrijf:
 De Boeren van haer landt te bouwen:
 De Advocaten spreken vant ghekijf:

De Herder vant vee en zyn gherijf:
 De Crijchsluy van vechten, stormen en schansen,
 Maer de vryers van lacchen, soenen en dansen.

4.

In u alleen is al mijn ruste:
 In u alleen is al mijn luste:
 In u alleen is al mijn vreucht:
 In u alleen is mijn verblyen:
 In u alleen is tallen tyen
 Mijn blyschap, vrede en gheneucht.

5.

Het vryen en can ick niet volprysen,
 Al ben ick een heelen dach by myn Lief,
 Wy hebben veel verscheyden devysen,
 De tyt ontloopt ons ghelijck een Dief,
 Haer byzyn behoet my voor miskief *)
 De dach dunckt my een uur warachtich,
 Spreekt my yemant aen, 'tis ongherief,
 Ick swijch heel stil of ick spreek malachtich,
 Mijn voorgaende reden niet ghedachtich,
 Ick varieer in mijn woorden telcker stont:
 Maer als ick by haer ben, die seer crachtich,
 Mijn jonghe herteken heeft deurwont,
 Soo vloeyen de woorden uyt mijn mont.
 Wy souden wel 't samen een gants Jaer kallen,
 En cussen en lacchen, en jocken goet ront,
 Hondert Jaer soud ick soo wel met haer mallen
 En het scheyden sou my dan noch swaer vallen.

*) Fransch: *méchief*, *méchef*: ongeluk, ongeval.

Laet de Schippers en Bootsluy Neptunum eeren:
 Laet de Crijchsluy Marti sacrificeren:
 Laet de Waerseggers Phebo dienen playsant:
 Laet de Jaghers Dyanaes eer vermeereren:
 Laat de Constenaers Minervam adoreeren:
 Laet de Boeren Cereri en Baccho doen offerhant:
 Laat de Princen en Ridders int gantsche Lant,
 Castors en Pollux eere betrachten:
 Ick wil Venus en Cupido nae mijn verstant
 Eeren en dienen met al mijn crachten:
 Dus wondt oock mijn Liefken met uwe schachten.

HET LOF VAN DANSEN.

(Fragment).

Verscheyden luy prysen verscheyden hanteringe,
 Sommige wijsheyt, const, ofte goede leeringe,
 Andere prysen vechten, stormen en schansen.
 Het lof der sotheyt hoort men oock verbreen:
 Eenighe prysen een kerker of een blaauwe scheen:
 Comt hier en hoort het lof van dansen.

Langh heb ick ghetwyfelt of ick 't sou verswyghen,
 Want men can haest deur spreken hinder cryghen:
 Oock ist een sware last voor mijn swacke schoudren,
 Om nu te bewysen bey voor leeck en clerck,
 Dattet dansen is een pryselijck werck,
 En datmen eerlijck ghedanst heeft by den oud'ren.

Menich acht nu het dansen voor quaet en voor sonde,
 Dus sal haer vreemt duncken, 't geen dat ick vermonde,
 Als poghende quaet oft sonde te prysen:
 Waer sonde of quaet in haer opiny ghelegghen,
 Soo had ick hier gantsch niet te segghen teghen:
 Nu meen ick met reden contrary te bewysen.

't Dansen in hem selven dat is seer pryselijk:
 Met dansen loofde David God jolyselijk,
 En ghebidt ons met dansen Gods lof te verbreden.
 Mozes Suster heeft Godts lof ghedanst en ghesprongen:
 Israël heeft haer victory dick ghedanst en ghesongen:
 Dat het dansen niet quaet is, volcht uyt dese reden.

Is het dansen dan een teecken van victory?
 Maectet heerlijk en verbreytet Gods glory?
 Ist ghebruykt van den ouden, vromen en wysen?
 Heeft er Israel Gods lof door verbreet?
 Ghebietet ons de Schrift te doen met bescheet?
 Segt waerom sal men 't nu dan misprysen.

Het dansen had by onse Voorouders sulcke cracht,
 Dat Cicero Roscium dapperder acht,
 Om 't volck te beweghen door zijn dansen aerdich,
 Als hy door cloecke reden, zynde een orator:
 Want het ghesicht is veel crachtigher als 't gehoor:
 Is dan het wel dansen niet seer cerwaerdich?

Homerus, Virgilius en meer ander gheleerden,
 Achten dat de Goden sulcken hoochlijck vereerden,
 Dien zy jonden de gave om wel te dansen.
 Castor en Pollux zijn constighe dansers gheweest:

Oock Grypheus en Museus, als men noch leest.
Dese zijn al ghecroont met Laurecransen.

't Dansen dan is een verheuchlijck tijt-verdrijf,
En 't helpt menich jongman aen een wijf:
De ervarentheyt doetet myn prysen eerlijck:
Want wil men de jongheluy hiervan ontryven,
Segt waer mee sullense doch den tijt verdryven?
Dat soo goet sal zijn, soo tuchtich, soo eerlijck?

Sullen se drincken dat haer de ooghen puylen?
Sullen se elck in een hoeckgen sitten en pruylen?
Sullen sy slordighe ractselen gheven uyt?
Sullen sy beschimpen malcanders ghebreken?
Of sullen sy altyt singhen even luyt?

Men wilse immers van byeenkomst niet ontwennen?
Opdat elck ander mach leeren kennen:
Wat ander tijdtverdrijf sal men haer stellen ter hant?
Onze voorouders en zijn gheen kinderen gheweest,
Dese presen het dansen in een vrolycke feest:
Nu wil ment bykans achten voor schant.

Hier sou noch wel veel meer te segghen vallen,
Maer mijn mont is moe, ick can niet meer kallen,
Daer is ghenoegh gheseyt, diet wil verstaen,
Het onmanierich dansen wil ick niet prysen:
Maer ick heb alleen hier willen bewysen,
Dat men wel eerlyck te dans mach gaen.

II.

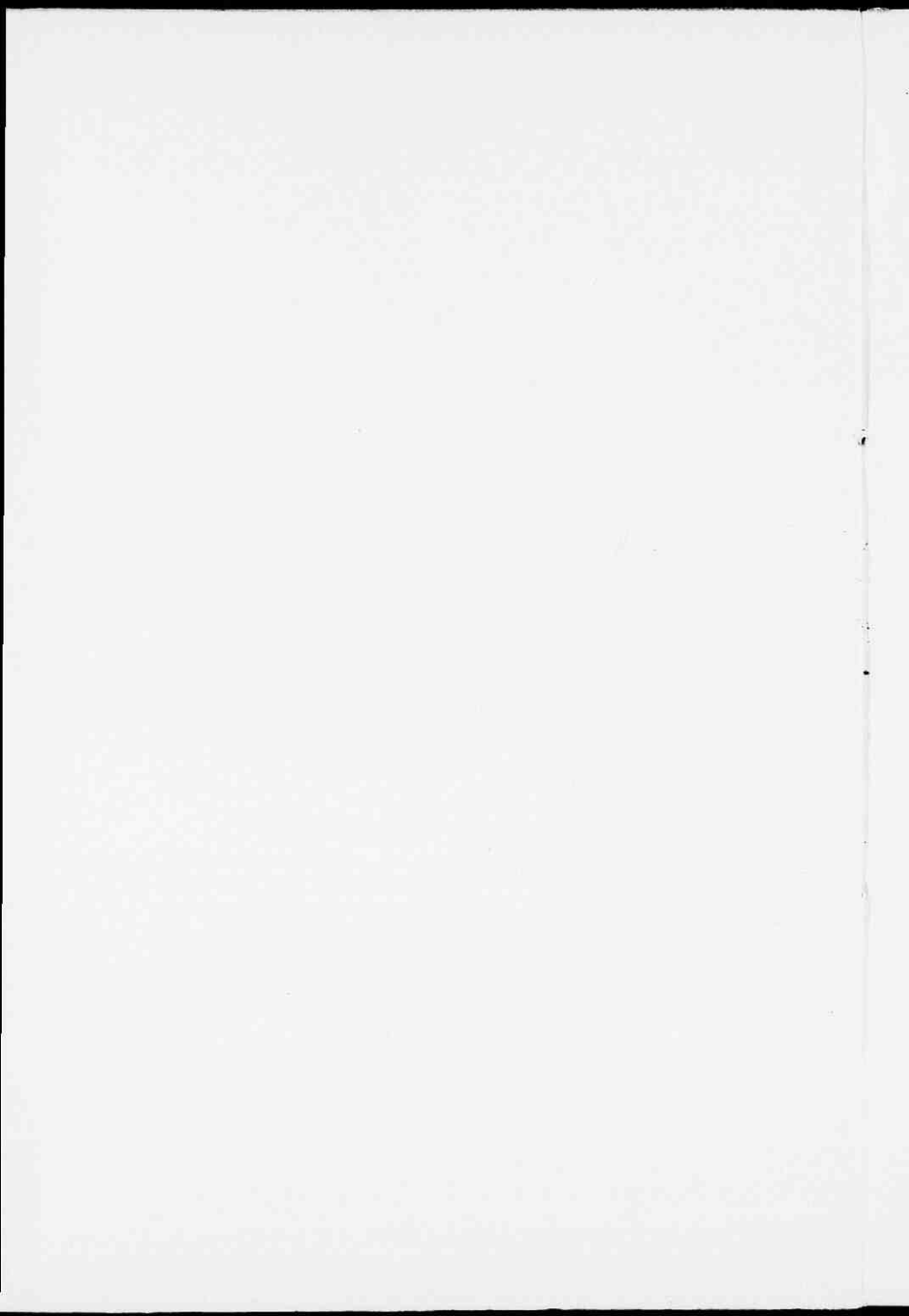
ROEMER PIETERSZ. VISSCHER.

1545—1620.

*Uit: BRABBELINGH VAN ROEMER VISSCHER. Bij hem selven
oversien en meer als de helft vermeerdert, t' Amsterdam.*

Bij Willem Jansz. op 't Water, in de Sonnevijser,

1614, 12°.

UIT DE „QUICKEN“.

1.

Jans moeder is doodt over al haer lijf,
Wat vraecht hy daernae, hy can wel eten:
Jan heeft verloren zijn ghetrouwde wijf,
Die sal hy wel haest met een ander vergheten:
Wat soude hem dan doen treuren? wildy dat weten,
Dat hy verloor, daer zyn sin meest op is ghestelt:
Vraecht ghy wat dat is? Dat is zijn ghelt.

2

D' een heeft lust in dansen en springhen,
D' ander heeft lust in stryden en vechten,
De derde heeft lust in spelen en singhen,
De vierde heeft lust in pleyten en rechten,
De vyfde wilt al met drincken beslechten:
Iek houdt met een Meisgen tot liefden te beweghen fris:
Elek volcht daer zijn natuer meest toe gheneghen is.

3

Dat myn lief my sondt een van haer boden,
Of ick t' avont by haer wilde comen eten:
En dat my Juno selfs te gast quam noden
By alle de Goden in den Hemel gheseten,

Ick soude segghen: ontschuldicht mijn vermeten,
 Ich blijf by de Godinne boven alle van waerden,
 Die hier beneden by my woont opter aerden.

4

De Meyskens op de Nieuwendyck zijn goet,
 Die van 't Water hebben lustighe sinnen,
 In de Warmoesstraet draghense hooghe moet,
 In de Kalverstraet doense niet dan spinnen,
 Op de Burgwal wonen die waerdich zijn om beminnen,
 Op den Dam daer hebbense blosende kaken:
 Dan in den arm moghense my meest vermaken.

5

Marry heeft al vyf mannen ghetrouwt,
 D' een nae d' ander en sy zijn al ghesturven:
 Dierick heeft sesmael gheweest ghelout,
 Metter erf hebben hem al zyn wyven bedurven:
 Dierick en Marry sullen te samen trouwen,
 Om te sien wie dat het velt sal houen.

6

Hoe comt dat ick dus wert ontsteken,
 Op u myn Lief, so dat het hert wil breken.
 En dat door 't wineken van u ooghen elae?
 Want uyt het rechter stormt Venus met cracht,
 En uyt het slincker schiet Cupido zyn schacht:
 Teghen twee Goden te vechten, dat valt te swaer:
 Dan wilt ghy my den strijdt helpen beginnen,
 Wy sullense alle beyde noch wel verwinnen.

7

Hebt ghy qua cleeren? Laet staen u proneken.
 Hebt ghy een qua gast? Wyst hem voort.

Hebt ghy quaet bier? So drinckt niet droncken.
 Hebt ghy qua vracht? Werptse over boort.
 Hebt ghy een quaet vriend? Gy mooght hem schouwen:
 Maer hebt ghy een quaet hooft? Ghy moetet houwen.

8

Meysgen als ick u mach wesen ontrent,
 Al stonden de sterren aen het firmament,
 Soo is als dach de hemel claer:
 Maer als ick van u moet zijn absent,
 Al scheen die Son noch so excellent,
 So is het nacht voor myn eenpaer:
 Wat baet my van der Sonnen cracht,
 Als ghy my maeckt dach ende nacht.

9

Meysgen eer ghy u begheeft in de Echt,
 Leert spelden 't wordeken trouwe recht:
 Want vergheet ghy d' eerste letter in 't schryven,
 Soo soude u niet dan rouwe blyven.

10

Soo haest als Joris uyt den bedt is opghestaen,
 En zijn cleederen propelijck heeft aenghedaen,
 Ghewasschen, ghekent en ghepronckt is in als 1):
 Spoet hem tot het schappra 2) en snijt een stick,
 Al te met wel drie of vier vingheren dick,
 Dat wringht hy sonder drincken door zijn hals,
 Dan gaet hy in de kerk swieren met veel ghebrals,
 Soeckt plaetse daer hy mocht op zijn lief minjoot 3) loncken,
 Hoe sou men anders segghen, dan Joris is broot-droncken.

1) Als: alles. 2) Schappra: spinde, buffet. 3) Minjoot: lief, bevallig.

Seght my doch Jorden, wat ist voor een proneker,
 Die met u Wijf daghelyx comt courteseren?
 Hy is ghecleedt al was hy een Joncker,
 Met zijn Fluweelen en zyden cleeren,
 De ringhen aen zijn hant doet hy drayen en keeren:
 Zijn lubbekens gheset, en ghecrult is zijn haer:
 Het schynt een advocaet te zijn aen zijn veeren:
 Als ick vraech wat hy doet? Soo seght ghij: Maer
 Hy doet mijn Wijfs dinghen: ey soete Vaer,
 Dat hy u Wijfs dinghen sou doen, dat is een nest: 1)
 Maer dat hy u dinghen doet, dat gheloof ik best.

Overal vind ick wel Wyn of Bier,
 Overal vind ick ghesoden of ghebraden,
 Overal vind ick sachte bedden en goet vyer:
 Overal vind ick costelijke ghewaden,
 Overal vind ick, die my willen raden,
 Overal vind ick wel een Wijf of Maecht,
 Maer overal vind ick niet, die my behaecht.

Een Noorder Boer was in de May getrocken uyt,
 Nae Parys om de Franse spraeck te leeren,
 Daer gaf men hem te eten sla en groen cruyt,
 's Middachs en 's avonds, meer dan zijn begheeren.
 Soo dacht hy, ick wil weder t' huyswaert keeren:
 Want daer men in de Somer eet gras parmafoy,
 Daer moet men in de winter oock eten hoy.

1) Nest: nietigheid, dwaasheid.

14

Marcus die telt de Boomen in 't Reguliers Hof,
 Hy telt de Soon 1) op den dyck, de steenen op straet,
 Hy telt al de mannen die daer zijn in 't Vrouwen lof,
 Hy telt al de beesten, die men jaerlijcx slaet,
 Hy telt hoeveel volcx dat ter kereken gaet,
 Hy telt hoeveel sporten datter zijn in 't Verekens cot.
 Hy telt al de woorden, die Elsgen praet,
 Hy telt al de Gorten die daer gaen in de pot,
 Hy reeckent wat hy sou coopen, creech hy 't hoochste lot:
 Want op tellen en reekenen hy zijn sin ghestelt heeft:
 Wat soud' hy anders tellen, als hy gheen ghielt heeft?

15

De Meyskens van de Courtoysye,
 Stellen op Brabants haer fantasie:
 Op Brabants setten sy het cap:
 Op Brabants ist huyfken met den oorlap:
 Op Brabants zijn haer lubbekens 2) gheset:
 Op Brabants is haer fluweelen klet 3),
 Op Brabants knooopen sy haer mouwen:
 Op Brabants fronsen sy haer bouwen: 4)
 Op Brabants segghense: ja voorwaer:
 Op Brabants spreken sy alle gaer;
 Op Brabandts singhen se haren sangh:
 Op Brabants makense haren gangh;
 Amsterdamsche Dochteren doet mijn bescheyt,
 Schaemt ghy u van de Hollandsche botticheyt?

1) Soon: zoden. 2) Lubbekens: manchetten. 3) Klet: borstlap.
 4) Bouwen: rok.

UIT DE „ROMMELSOO”.

1

AEN JAN VAN HOUT.

Claes van Hout can loopen noch springhen:
 Frans van Hout can lesen noch schryven:
 Marten van Hout can segghen noch singhen:
 Barber van Hout can wasschen noch styven:
 Dan myn vriend Van Hout can alle vreucht bedryven.

2

Waer is schoon Lief den tijt voorleden,
 Die ons dede hanteren solaes en vreucht?
 Als wy t' samen spraken met lieflijke reden?
 Waer is schoon Lief den tijt voorleden,
 Die u hart en 't myn stelde in vreden?
 Maer scheyen van u, maeckt ongheneucht.
 Waer is schoon Lief den tijt voorleden,
 Die ons dede hanteren solaes en vreucht?
 Peynst er om, Lief! als ghy niet slapen meucht.

3

Ghy zijt soo schoon en soet van wesen,
 Dat ick voor u niet bid den Heer,
 Dan dat Hy u slechts behout in desen:
 Want schoonder maeckt Hy u nemmermeer.

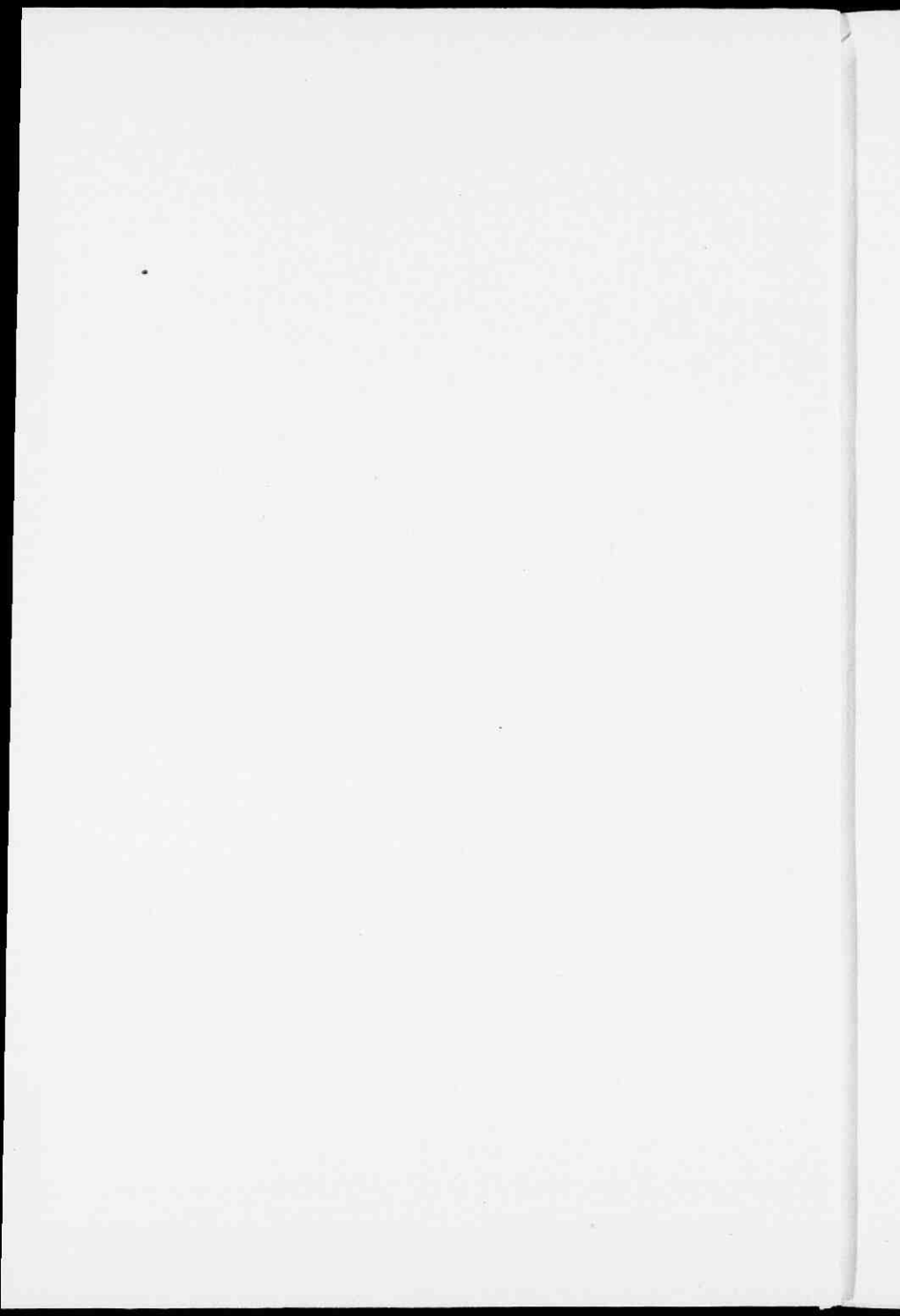
4

Sijt ghegroet, mijn Liefste, boven alle vrouwen:
 Sijt ghegroet, de schoonste in 's werelts rontheyt:
 Sijt ghegroet, die ick met vreuchden moet beschouwen:
 Sijt ghegroet, de Liefste boven alle vrouwen,
 Sijt ghegroet, op wien ick mijn ghepeyns moet bouwen:

Sijt ghegroet, op wien mijns levens gront leyt:
 Sijt ghegroet, mijn Liefste! boven alle vrouwen,
 Sijt ghegroet de schoonste in 's werelts rontheyt,
 God gheve u goeden daech en goede ghesontheyt.

Nerghens beter dan in de kerck is de Paep devoot,
 Nerghens beter is de Vryer dan daer hy zijn Lief aenschouwt,
 Nerghens beter ist 't kint, dan op zijn moeders schoot,
 Nerghens beter is de vis dan in 't water cout,
 Nerghens beter is de voghel, dan in 't wilde wout,
 Nerghens beter is de koe, dan in 't groene gras,
 Nerghens beter is 't ghelt dan in eyghen tas.

III.

JACOB CATS.

10 November 1577—12 September 1660.

Uit: 's WERELTS BEGIN, MIDDEX, EYNDE, BESLOTEN IN DEN TROU-

RINGH, MET DEN PROEFSTEEN VAN DEN SELVEN. DOOR J. CATS.

Tot Dordrecht, Voor Matthias Havius. Gedrukt by Hendrick

van Esch, Boeckdrucker, woonende in 't Hof in de

Druckerye van de Maeght van Dordrecht,

Anno 1637. 4^e.

SELSAEM TROU-GEVAL

TVSSCHEN EEN

SPAENS EDELMAN, ENDE EEN HEYDINNE;

soo als de selve edelman, ende al de werelt doen geloofde.

Daer is een selsaem volck genegen om te dwalen,
Gedurigh om-gevoert in alle vreemde palen,
Dat (soo het schijnen magh) als in het wilde leeft,
Maer des al niet-te-min syn vaste wetten heeft.
Het laet sigh over-al den naem van heydens geven,
En leyt, al waer het koomt, een wonder selsaem leven;
Het roemt sigh dattet weet uyt yders hant te sien,
Wat yemant voor geluck of onheyl sal geschien.
Maiombe was het hooft van dese rouwe gasten,
Die staegh op haer bevel en op haer diensten pasten,
Sy was loos, vals, doortrapt, en slim in haer bejagh,
Soo veel als eenigh wijf op aerden wesen magh,
Sy quam veel tot Madril of in de naeste steden,
Want mitse kluchtigh was, soo wertse daer geleden.
Sy had in haer gevolgh al menigh gau verstant,
Soo datse gunst en hulp by al de jonckheyt vant.
Sy stal eens seker kint te midden opter straten,

Dat uyt een edel huys daer eensaem was gelaten,
 Het was een aerdigh dier, maer jongh en wonder teer,
 En 't is maer twee jaer out, of slechts een weynigh meer.
 De meyt, wiens ampt het was hier op den dienst te
 passen,

Die gaf de buert een praet, en liet het wicht verrassen:
 Maiombe was verblijt, niet om het geestigh kint,
 Maer datse rijck gewaet ontrent syn leden vint.
 Sy geeft haer metten buyt in onbekende vleecken,
 En waer het onguer heir genegen is te trecken.

Doch wat de moeder socht, en waer de vader schreef,
 Men hoort niet hoe 't haer gingh, of waer het meysje
 bleef.

Hoe nau daer wort gevraeght, hoe nau daer wort ver-
 nomen,

Men weet niet wat geval het kint is over-komen:

Waer dat men immer sont, of waer men vragen kan,
 'T is al om niet gepooght, geen mensch en weter van.
 Maiombe liet het kint verscheyde dingen leeren,

Waer mede dat het mocht syn teere jeught vereeren,
 Eerst singen na de kunst, oock springen op de maet,
 En wat na 'slants gebruyck een vrijster geestigh staet.

Het kint wast onderwyl, en leerde vreemde saken,
 En grepen na de kunst, en veelderhande spraken,

En selsaem hant-gespel, en ick en weet niet wat,

Waer van schier niet een mensch de rechte gronden vat.
 Het was van schoone verw, en vrolick in het wesen,
 Daer is een diep vernuf in syn gelaet te lesen:

Het had een wacker oogh, en swart gelijk een git,
 Syn aensicht even-wel is uyter-maten wit.

Het kon syn frissche jeught, syn wel-gemaecte leden
Tot alderley gedans en alle spel besteden;

In vougen dat het volck, en wie het maer en sagh,
Sigh van het aerdig dier als niet versaden magh.

Noch kan de jonge maeght geen kleyne lust verwecken,
Als sy met haer gesangh de sinnen weet te trecken:

Men vint dat hare stem een yders herte steelt,

Wanneerse maer een reys een aerdigh deuntjen queelt.
Maer des al niet-te-min sy wil geen vuyle dingen,

Sy wil geen dertel jock, geen slimme rancken singen;

Haer mont is wonder heus, haer oir en sinnen teer,

Al wat oneerlick luyt en singhtse nimmermeer.

Des heeftse by haer volck soo veel ontsagh gekregen,
Dat sy het menighmael geleyt in beter wegen:

En schoon dat hun de mont tot vuylhey is gewent,

Men hoort geen dertel woort als syder is ontrent.

En of oock al het rot tot stelen is genegen,

Sy straft het vuyl bejagh en isser heftigh tegen:

En mits sy wonder veel met sangh en spelen wint,

Soo is Maiombe selfs tot stelen niet gesint.

Doch sooder eenigh dingh bywijlen is genomen,

Sy doetet aen den dagh en voor de lieden komen;

Maer al door sneegh beleyt en met een loosen vont,

Soo datter niet een mensch en weet den rechten gront.

Sy riep een van den hoop, en liet hem veerdigh draven,

En liet, wat yemant stal, in eenigh velt begraven,

En dat of by een boom, een hooght of kromme bocht,

Ten eynde men het pant by teyckens vinden mocht.

En wertse dan gevraeght op 't gunter is gestolen,

En wie het heeft ontvremt, en waer het is verholen,

Soo maecktse voor het volck een wonder vreemt verhael,
 In woorden sonder slot in onbekende tacl.
 Maer seyt dan op het lest, dat onder gene linden,
 Of aen den naesten bergh het goet is uyt te vinden:
 En als men dan het kracm daer uytter aerden track,
 Soo wast dat al het lant van hare wonders sprack.
 Doch sy wist boven al haer saken aan te leggen,
 Om aen de losse jeught geluck te konnen seggen;
 Het schijnt dat sy den gront van alle zielen kent,
 En schier wat yder mensch in syn gedachten prent.
 Sy wist al watter loopt op in de hant te kijken,
 En hoe dat yemants aert kan uyt het wesen blijken,
 En wat een kleyn, een groot, een puntigh hooft beduyt,
 En wat men uyt een oogh of ander lidt besluyt.
 Oock uyt den neus alleen soo kanse gronden trecken,
 Waer heen dat yemants lust of gulle sinnen strecken;
 Want isse plomp, of seherp, of hoogh, of bijster plat,
 Sy heeft van stonden aen syn aert daer uyt gevat.
 Sy wist als op een draet, nae mate van de jaren,
 Wat yder over-koomt en plagh te wedervaren,
 En wat een teere maeght in haer gewrichte voelt,
 En wat een jonge wulp ontrent den boesem woelt.
 Sy weet (gelijck het schijnt) de gangen van de sterren,
 Waer in het klouckste breyn by wijlen kan verwerren:
 Sy weet en wat de son en wat de mane dreyght,
 En waer toe sigh het jaer en al den hemel neyght.
 Een wie haer openbaert wanneer hy is geboren,
 Dien weetse by gevolgh syn leven na te sporen:
 Nu spreecktse wonder breet van druck en ongeval,
 En offer yemant arm of machtigh werden sal.

Sy weet den leven-streep in yders hant te wijsen,
 Daer uyt een vrent gevolgh en groote dingen rijzen;
 Want is de linij recht en sonder krommen tack,
 Soo roemtse stage vreught en nimmer ongemack.
 Maer valtse dickmael scheef en in verscheyde bochten,
 Soo wort hy dien het raeckt met droufheyte aengevochten.
 Indiense somtijts rijst, en dan eens neder koomt,
 Soo dienter voor gewis een swaren val geschroomt.
 Sy gaet hier bijster hoogh, sy kent een yders wesen,
 Sy kan oock rijcken selfs uyt hant of vingers lesen:
 En somtijts groot verlies, en somtijts grooten schat,
 En somtijts wel een galgh, of oock een schendig rat.
 Sy wijst een vrijer aen, wanneer hem staet te paren,
 Een vrijster ofse veel of luttel heeft te baren,
 En ofse by den man sal wesen liefgetal,
 Dan of hy buyten haer syn lust gebruycken sal.
 Dit meynt schier al het volck alsoo te moeten wesen;
 Soo dat haer laegen naem gansch hooge was geresen,
 En al vermits sy breet in desen handel weyt,
 En van het naer geheym soo klare reden seyt.
 Genaeckt men eenigh dorp daer weetse flux te vragen,
 Hoe sigh in haer bedrijf de meeste lieden dragen,
 En wie sigh daer ontgaet in lust of dertel bloet,
 Doch meest wat over-al de losse jonckheyt doet.
 En als sy gasten vint daer yet op valt te seggen,
 Soo weetse na de kunst haer saken aen te leggen;
 Sy maect aen yder mensch syn feylen openbaer,
 Als of uyt syn gesicht het quaet te vinden waer.
 Wat sy van yemant weet dat veynst sy als te lesen
 Of uyt het ooggh alleen, of uyt het ander wesen:

En dit noch altemael met soo een gauwen streeck,
 Dat oock de sneeghste man verwondert stont en keek;
 Als haer een juffer vraeght, wat man haer staet te trouwen,
 Sy kan het nieusgier volck gansch aerdigh onderhouwen;
 Sy spreeckt als door een wolek en noyt met open mont.
 En al haer gansch beleyt dat heeft een loosen gront.
 Hoe oyt de sake valt sy kan het al verdrayen,
 Sy kan de gauste selfs met schijn van reden payen;
 En alse dan een reys de rechte gronden treft,
 Dan isset dat men haer tot in de lucht verheft.
 Men hielt dat sy gestaegh een geest met haer geleyde,
 Die haer als in het oir verholen dingen seyde:
 En mits dit al geschiet door soo een jonge maeght,
 Soo isset dat het spel hun des te meer behaeght.
 'Tgeviel om desen tijt dat in dien eygen lande
 Een jongh en aerdigh dier door jeught en liefde brande,
 En hy die haer het breyn en oock den geest besat,
 Was even als de maeght met hare min gevat.
 Maer daer en was geen raet om oyt te mogen paren,
 Vermits sy niet gelijk in goet of staet en waren;
 De juffer is te rijk, als maer een eenigh kint,
 Soo dat haer drouve vrient voor hem geentrooten vint.
 Giralde lijkewel die bleef tot hem genegen,
 En is om synent wil als sieck te bed gelegen;
 Maer seyt het niet een mensch wat haer van binnenschort,
 Soo datse menighmael veel drouve tranen stort.
 Ofschoon een ander lacht, sy kan geen vreughde rapen,
 Sy kan haer in den nacht niet geven om te slapen,
 Sy klaeght, en (soo het schijnt) sy voelt gestage pijn,
 En desen onverlet sy wil geen medecijn.

Haer vader niet-te-min die liet een doctor halen,
Maer die gingh even-staegh als in het wilde dwalen;

Hy weet niet watter schort, hy weet niet wat te doen,

Hy weet voor hare quael geen sap of heylsaem groen.

Hy staet als buyten spoor, en is geheel verlegen,

En al wat hy begint dat zijn bekaeyde wegen:

Dies seyt hy, dat het quaet een langer tijt behouft.

En, siet, hier is het huys ten hooghsten in bedrouft,

Iuyt op dien eygen tijt soo quammer Preciose,

Op datse daer ontrent een goede plaets verkose

Voor haer, voor haer gevolgh, en voor het gansche rot;

Dies wortse veel gesien ontrent het naeste slot.

De vrouwe van het huys, bewust van hare saken,

Wou door het aerdigh dier haer dochter wat vermaken;

En daerom sentser om, en leytsse voor het bedt,

En seyde: Niemandt weet wat dese vrijster let.

Ghy siet eens wat haer schort, en soo ghy weet te seggen

Hoe wy dit selsaem stuck behooren aen te leggen,

Mijn gunste, soete maeght, die zal u zijn getoont,

En ghij van mijner hant ten hooghsten zijn geloont.

Daar vingh het geestigh dier de vrijster aen te spreken

Met wonder soet beleyt en ongewoone streken,

Het queelt een geestigh dicht, het speelt een aerdigh liet;

Maer wat het immer doet ten baet de siecke niet.

Als dit Constance merckt sy gaet sigh naerder setten,

Sy gaet in meerder ernst op alle dingen letten,

Sy bid dat al het volck wil uyt de kamer gaen.

En sprack de siecke maeght in dese woorden aen:

Ey lieve segh een reys (ick dien het toch te weten)

Hebt ghy ontijldigh freuyt of harden kost gegeten,

Of is u swacke maegh met suyker overlast,
 Of hebje bij geval te langen tijd gevest?
 Of is u 't lijf verdraeyt van op de jacht te rijden,
 Of door een harden val gebracht in bitter lijden?
 Of is u bloet verhit door al te langen dans,
 Of hebje laet gewaecht ontrent de maeghde-krans?
 Of isser yet verstopt in uwe teere leden,
 Daer van ghy die het lijt alleen verstaet de reden?
 Of isser yet verstelt in uwen teeren schoot?
 Een maeght magh aen een maeght wel seggen haren noot.
 Spreekt ront gelijk het dient van u verholen wesen,
 Ghy sult door mijn behulp in korten zijn genesen;
 Ick weet wat aan de jeught by wijlen kan geschien,
 En schoon al ben ick jong ick hebbe veel gesien.
 Giralde seyde neen op al haer snege vragen,
 Dies gaet Constance voort en opent nieuwe lagen;
 Hoort (seytse) kenje niet een hups en aedig quant,
 De schoonste van de stadt, jae van het gansche lant.
 Hebt ghy hem menigmael niet geestigh hooren praten,
 Of door een gunstigh oogh tot in het hert gelaten?
 Waerom doch soo geveynst, dat ghy soo langen tijd
 Hem in bedencken hout en niet te wil en zijt?
 Ey lieve, soo je meent den vrijer oyt te trouwen,
 En wilt hem niet te langh in angst en twijffel houwen.
 Een die syn tanden breekt als hij een note kraeckt,
 Diens vreugd is niet te groot schoon hy de keeren smaekt.
 Giralde kreegh een blos, en wert geheel ontsteken,
 Als sy dit geestigh dier van vrijen hoorde spreken;
 En schoon sy veynsen wou, haer bloet is boven haer,
 Dat maeckt haer innigh hert ten vollen openbaer.

Haer geest is op den loop, haer pols begon te jagen,
En al met vreent gewoel van ongelijcke slagen.

Constance wederom: Nu sie ick watter schort;

Ghy (wat ick bidden magh) en doet u niet te kort.
Spreekt soo de reden eyscht, en laet u moeder weten,
Wat voor een edel geest u sinnen heeft beseten.

Want hoe ghy langer swijght, en meer u sieckte dekt,
Hoe dattet uwe jeught tot grooter hinder streckt.
De siecke vrijster sucht, en al haer leden beven,
Haer sinnen even-selvs, die worden om-gedreven,

Nu sie ik (sprack de maeght) wat kunst en wijsheyt doet;
Ghy weet, gelijk het blijkt, den grond van mijn gemoet.
Des wil ick nu voortaan in geen en deel verswijgen,
Waer na te deser uyr mijn jonge sinnen hijgen.

Wat dient er meer geveynst? ick ben van liefde kranck,
En dat heeft nu geduert wel seven maanden lanck.
Wilt dit nu niet beleyt mijn ouders openbaren,
En raet hun acht te slaen op mijn bedroufde jaren.

Want soo ick dien ick min niet haest genieten magh,
Soo is de grond geleyt van mijnen lesten dagh.
My sal geen spruyt, of kruyt, geen sap, of pap genesen;
Tek sal begraven zijn, ick wil begraven wesen,

Indien ick niet en krijgh hem die mijn hert bemint,
En sonder wien mijn ziel geen rust op aerden vint.
Terstont na dit gespreck soo stortse duysent tranen,
Die met een stage veur haer teere wangen banen.

Constance troost de maeght, en geeft haer goede moest,
En stremt, door soet gespreck, haer gullen tranenvloet.
Hier op is, des versocht, de moeder in-gekomen,
Die had tot haer behulp een doctor met genomen;

Constance gaeter by, maer trat bezijden af,
 Daer sy haer met bescheyt het stuck te kennen gaf.
 Het speet de medeeijn, dat sy de rechte gronden
 Van dese maeghde-quael had kunstigh ondervonden;
 Te meer, vermits hy weet dat ook de klouckste man
 Dit uyt geen herte-slagh of ader voelen kan.
 Maer als hy in gespreck met haer began te treden,
 Doen gingh Constance ront, en gaf hem dese reden:
 Een maeght van achtiën jaer, af-keerigh van genucht,
 Die veeltijts sonder slaep geheele nachten sucht,
 Die, als men slechts begint van vrijers yet te spreken,
 Verandert in gebaer, en laet haer woorden steken,
 Die staegh wil eensaem zijn, en nimmer uit en gaet,
 En, schoon al isse jongh, het soet geselschap haet,
 Die geel en deerlick siet, en leeft als sonder eten,
 Wat soo een vrijster schort dat heb ick wel te weten;
 Ick segge, dat geen salf haer oyt genesen kan,
 Maer dat haer stil gebreck vereyst een rustigh man.
 Hier by koomt dat ick sie haer oogen in-gesoncken,
 Maer vierigh even-wel, gelijck als helle vonken,
 Haer pols geweldigh ras, haer water bijster root.
 Hoe? kan dit anders zijn als enkel minne-noot?
 Voor mij ick stel het vast, ghy mooght het overleggen,
 V dochter even-selvs sal u de waerheyt seggen,
 Soo ghy haer recht bevræght; want na haer saken staen,
 De noot die roept om hulp, daer is geen veynsen aen.
 De doctor laet de spijt, na deze woorden, varen,
 En prijst het rijp verstant in soo onrijpe jaren;
 Soo dat hy naderhant haer niet als eer bewees,
 En met een vollen mont haer snege vonden prees.

Of nu het listigh dier yet van den handel wiste,
 Dan of het na de kunst en schijn van reden giste,
 En stel ick niet te vast; doch hoe het immer was,
 De vryster kreegh een man, en hare koorts genas.
 Soo haest de jonge maeght haer vont te zijn genesen,
 Soo wou sy metter daet beleeft en danckbaar wesen,
 Sy let hoe 't heydens volck gansch sober is gekleet,
 En 't is haer teere jeught een innig herten-leet.
 Sy sprack haer moeder aan: Van yemant gunst ontfangen
 Doet stracx een billick hert met alle vlijt verlangen
 Om weder-gunst te doen. Vrouw moeder 't is bekend
 In wat een drouven stant mijn ziele was belent;
 Nu ben ick (Gode lof) gesont in al de leden,
 Ghy toont een danckbaer hert, dat leert de wijse reden;
 Dit heir is wonder naeckt, ghy kleet het schamel rot,
 Dat sal haer dienstigh zijn, en lief aen onsen God.
 Voor al en dient by ons de vrijster niet vergeten
 Die u van mijn verdriet de gronden leerde weten.
 Indien ick yet vermagh, soo weest toch hier beleeft;
 Al wie den naeckten kleet ontfanght meer als hy geeft.
 De moeder wederom: Dit zijn gansch rouwe menschen,
 Die om geen prachtigh kleet, en min om rijkdom wenschen;
 Sy dwalen evenstaegh, dat is haer oude wet,
 Het gelt dient haer tot last, een kleet maer tot belet.
 Dus schoon ick haer een kleet wou om de leden hangen,
 Ick houdet voor gewis men soudet niet ontfangen.
 Ké moeder, seyt de maeght, ghy zijt my wat te taey,
 Ey lieve, schenckse wat al waret enckel baey.
 Laet haer doch uwe gunst om mijnentwil verwerven.
 En laet my des te min wanneer ghy koomt te sterven;

De moeder lougher om, en prees de goede ziel,
 Maer soo dat van de gift of niet of weynigh viel.
 Als yemant naer een quael bekoomt syn vorigh wesen,
 En dat een jonge wulp van krevel is genesen,
 En dat een schippers gast sigh op het drooge siet,
 Dan smelt een danckbaer hert wel licht tot enckel niet.
 Giralde lijekewel, nu onder echte wetten,
 Beschonck het geestigh dier met hondert pistoletten,
 Een bruyt-stuck voor den dienst. Daer lough het
 gierigh wijf,
 En vont in dit verhael een aerdigh tijt-verdrijf.
 Dit maeckt de jonge maeght vermaert in alle steden,
 Mits sy de vrijsters kent tot in haer diepste leden,
 En 't bracht aen 't gansche rot geen kleyne baten in;
 Want daer Constance quam daer wasset al gewin.
 Maiombe die sigh liet haer beste-moeder noemen,
 En laet geen vreemde mans ontrent haer nichte komen,
 Sy neemt haer evenstaegh met al haer sinnen waer,
 En waer de bende reyst, sy slaept benevens haer.
 Daer was ontrent Madril een buyten-hof te vinden,
 Bevrijt met boom-gewas van alle sture winden,
 Hier viel om desen tijt een openbare feest,
 En daer bewees de maeght haer uytgelesen geest.
 Daer is een prijs geset voor die met aerdigh siugen,
 Daer is een prijs geset voor die met luchtigh springen
 Sou sweven boven al; en 't is de snege maeght
 Die aan het nieusgier volck in beyde meest behaecht.
 De knopjens van yvoir die aen haer vingers waren,
 Gaen boven alle spel en boven alle snaren;
 Want alss' haer soete stem en rasse vingers roert,

Soo wort al wie het hoort door lusten om-gevoert,
 'T en is door geen gesprek de menschen uyt te leggen,
 'T en is (na mijn begrijp) met woorden niet te seggen,
 Wat schoonheyt al vermagh. De kunst is liefgetal,
 Maer koomter schoonheyt by soo gaetse bovenal.
 Daer was om desen tijt een ridder in den velde,
 Die meest het kleyne wilt met snege bracken quelde:
 En t'wijl hy in de jacht sigh al te besigh hout,
 Soo raecht hy buyten spoor te dolen in het wout.
 Hy weet geen jagers meer, hy weet geen snelle winden,
 Hy weet in al het bosch syn pagien niet te vinden:
 Maer t'wijl hy eensaem dwacht, verneemt hy nevens hem
 Een wonder soeten galm, een onbekende stem.
 Hy staet een weynigh stil tot by hem is vernomen
 Van waer het soet geluyt tot hem was af te komen,
 En daer op trat hy voort, en met een stillen gangh
 Soo quam hy in het dal van waer men hoort den sangh.
 En mits hy tot de plaets nu dichte quam genaken,
 Soo gaet hy door het loof een open ruymte maken,
 Ten eynd' hy mochte sien wie in het naeste gras
 Soo wonder aengenaem van sangh en stemme was.
 Twee vrijsters aen den bergh, die pluckten verscherosen,
 Die sy tot haer vermaeck uyt al de velden kosen,
 En wat ter zijden af, ontrent een groenen bocht,
 Daer sat een jonger maeght die rose-kransen vlocht.
 Een wijf van vreemt gelaet, geseten aender heyden,
 Dat quam (gelijck het scheen) het jonge rot geleyden;
 En schoon sy mede pluckt, of rosen over-draecht,
 Soo heeftse staegh het oogh ontrent de jonghe maeght.
 En t'wijl men besigh is ontrent de versche bloemen,

Vernam Don Ian het volck, dat wy heydinnen noemen,
 En siet de jonge spruyt, die in het groene sat, -
 Heeft op den staenden voet hem door het oir gevat,
 Hem door het oogh verruekt, hy siet haer geestigh wesen,
 En hoort haer soete stem, en heeftet bey gepresen.
 En t'wijl hy staet en dut en op den vrijster siet,
 Soo hief sy weder aen, en songh een ander liet:

Schoon bloem-gewas, en edel kruyt
 Van 's hemels dau gevoet,
 En al wat nyter aerden spruyt,
 Ghy wort van my gegroet!
 Ick koom hier aen der heyden gaen,
 Daer souck ick mijn vermaeck;
 Ick gae op u mijn oogen slaen,
 En 't schijnt dat ick ontwaeck.

Ick sie mijn beelt in uwe jenght,
 Dat my eerst heden blijktt.
 Ick schep mijn lust uyt uwe vreught,
 Vermits ghy my gelijckt.
 V schoone verw en frissche glans
 Vergiert het gansche velt.
 En, naer het seggen van de mans
 Ben ick oock soo gestelt.

Maer daer is noch een ander stuck,
 Dat med' ons beyde raekt:
 Dat is dat ramp en ongeluck
 Gansch licht tot ons genaekt.
 Besiet hoe ras een bloemtje sterft,
 En plat ter aerden sijght:
 Besiet hoe licht syn glans verderft,
 En dorre plecken krijght.

Besiet hoe dat een frissche roos,
 (Ick meyn een jonge maeght)
 Een die men onder duysent koos,
 En al de jenght behaeght,

Besiet hoe licht een schoone blom
 Verliest haar eersten glans;
 Schoon sy was lief en welleskom
 By alle jonge mans.

Wel roosjens, giersels van het velt,
 Kan dit alsoo geschien?
 En ist met u alsoo gestelt,
 Soo dinter in versien.
 Maer segh wat kan u beter zijn,
 Als datje wort gepluckt?
 Niet door een bock of gortigh swijn,
 Om soo te zijn verdrukt.

Maer om te zijn een hupsche kroon,
 Ter eeren van de jeught,
 Vw plucker tot een soete loon,
 En tot een stage vreught.
 En of u tijt is wonder kort,
 Maeckt daerom geen getreur;
 Want schoon een frissche roos verdort,
 Zij houdt een soeten geur.

Wel nu wij staen in eenen graet,
 O giersel van het wout,
 Koom geef my doch van nwen raet
 Die ghy voor sekerst' hout.
 Moet oock mijn bloemtje t'syner tijt
 Van yemant zijn gepluckt?
 (PAN.) Iac, vryster, soojet weerdigh zijt,
 En soo het u geluckt.

Daer zijnder niet dan al te veel
 Die staegh ten toone staen,
 Sy bieden ons een groene steel,
 Maer niemant wilder aen.
 Daer sweeft haer blat dan met den wint,
 Als stof gemeenlick doet.
 Ach 't bloemtje dat geen plucker vint,
 Dat treedt men met den voet.

(PRET.) Wel hoe! wat koomt hier voor geluyt
 Geresen uyt het wout?
 My dunckt hier sit een slimme guyt
 Gedoken in het hout.
 Het mocht wel zijn de boex-voet Pan,
 Die woont hier in het groen.
 Dat is van outs de rechte man
 Om vrijsters leet te doen.

Wel linker 1) wie ghy wesen meught,
 Ick bid u weest gerust,
 Mijn bloem, mijn roem, mijn teere jeught
 Is niet voor uwen lust.
 Ick wachte voor mijn beste pant,
 Tot troost van mijn verdriet,
 Ick wachte vry een weerder hant,
 Maer u en wacht ick niet."

Terwijl hem dit gebeurt met wonder groot vernougen,
 Soo koomt de nachtegael sigh by de vrijster vougen,
 En queelt daer nyte borst met soo een bly geschal,
 Dat haer vermenghde stem verheught het gansche dal.
 De ridder onderdies gevoelt syn geest beroeren,
 Terwijl hy op de maeght alleen heeft sitten loeren.
 Wel of dit heydens kint (seyt hy met vollen mont)
 Eens op syn hoofs gekleet voor ons ten toone stont,
 Waer sou haer schoonheyt gaen? van soo een aerdigh wesen
 En is (gelijck ik meyn) in geenen tijt gelesen.
 Hier op soo treet hij toe, en geeft hem by de maeght,
 Die hy na syn gevolgh en na de jagers vraeght.
 Sy, met een heus gelaet, seyt geensins yet te weten
 Waer syn geselschap is; maer daer te zijn geseten
 Ten einde sy een krans van groene kruyden vloecht,
 Die haer dan op het feest tot çiersel dienen mocht.

1) Linker: geslepen gast.

Maiombe die alreeds den ridder had vernomen,
 Begon van stonden aen voor hare nicht te schromen,
 En maekt haer daer ontrent, op datse mocht verstaen
 Wat haer de ridder seyt, en hoe de saken gaen.
 Constance was begaeft met soo een aerdigh wesen
 Dat niemant haer gelaet enough en heeft gepresen,
 Daer vloeyt uyt haren mont soo aengenamen lagh,
 Dat sy de gunste won van die haer maer en sagh.
 Haer seden zijn beleeft, haer reden wel gebonden,
 Haer spraeck is enckel geest en niet als soete vonden;
 In 't korte, watse doet en watse neemt ter hant,
 Dat toont een goeden aert en ongemeen verstant.
 De ridder onderdies ontstelt door heete voncken,
 Heeft op dien eygen stont het soet vergif gedroncken;
 En daerom als hy wist wie dat Maiombe was,
 Soo is hy nevens haer gesegen in het gras:
 Soo is hy met het wijf in veelderhande reden,
 En met Constance selfs in langh gespreck getreden;
 Ten lesten berst hy uyt: V schoonhey, geestigh dier,
 Verweckt in mijn gemoet een wonder selsaem vier.
 Ick wou, indien ick mocht, u trouwe dienaar wesen,
 En soo u dat beviel, soo waer ick haest genesen,
 Soo waer ick metter daet een gansch geluckigh mensch,
 En had door uwe gunst mijn vollen herten-wensch.
 Het woort is nau geseyt, de soete Pretiose
 Die kreegh hier op een bos gelijk een versche rose,
 Haer gramschap en met een haer schaemte zijn vermenght,
 Als haer beroert gemoet hem dus syn antwoord brengh:
 Heer ridder (naer ick hoor) ghy zijt vol hoofsche treken,
 En hebt (naer ik vermoe) meer vrijsters uyt-gestreken;

Ick weet (als ghy een maeght om hare schoonheyt vleyt)
 Ick wetet, lieve vrient, al wattet is geseyt.
 Ick weet dat eens de vos bedroogh den slechten raven,
 Als hy na spijs socht om hem te mogen laven;
 De raef had lekker aes en drough het in den beek,
 Dit sagh de loose vos, en speeld' hem desen treck:
 Hy seyt hem, Aerdigh dier, dat geestigh weet te singen,
 En zijt van outs geleert in alle soete dingen,
 Ey schenect ons nu een reys een deuntjen na de kunst,
 Dat sal ons heden zijn een teyken uwer gunst.
 De raef, eylaes verlockt met dese troutel-reden,
 Die vought sigh om te doen gelijk hy was gebeden;
 En mits dat hy den beek tot singen open stelt,
 Soo viel het lekker aes te midden op het velt.
 Dat greep de slimme vos en sonder langh te beyden
 Begaf hy metten roof sigh midden opder heyden,
 Daer at en lough het dier, en al met vollen mont,
 Terwijl de malle raef bedrouft en eensaem stont.
 Ick ken (al ben ick jongh) den aert van 't listigh prijsen,
 En weet wat ongemack hier uyt sou mogen rijzen,
 Ick weet het watje soeckt, als ghy my gunste biet;
 Maer schoon ghy zijt de vos, ick ben de rave niet.
 Ick ben een heydens kint veracht van alle menschen,
 Hoe kan u hoogh gemoet om mijn geselschap wenschen,
 Als slechts op desen grond, ten eynd' u geyle lust
 Tot oneer mijner jeught eens mochte zijn geblust?
 Maer neen, gelooftet vry, geen man sal my belesen,
 Dat ick in geyle lust hem sal ten dienste wesen.
 Acht mij voor die ghy wilt, en dat ik wesen magh.
 Ick ben een vyandin van alle vuyl bejagh.

Dat sal ick eeuwigh zijn. Wel gaet dan elders jagen,
 Voor u en is geen kans mijn eere wech te dragen;
 Weet datter onder 't volk dat ghy voor heydens groet
 Noch is een reyne ziel en onbevlekt gemoet.
 Ghy dan, nadien ghy zijt genegen om te jocken,
 Gaet naer het dertel hof, en streelt de sijde rocken,
 Soeckt daer bequame stof voor u ongere vreught,
 En laet my 't edel pant van mijne reyne jeugt.
 Als 't wijf op desen toon de vrijster hoorde spreken,
 Heeft sy haer peek-swart hair een weynigh op-gestrecken,
 Als bly van dit gespreck. Ey, seytse, lieve vrient,
 Hier is geen lichte koy die hoofsche linckers dient.
 De joncker als verbaest van soo gestrengte woorden,
 Die hem als door het oir tot in het herte boorden,
 Sagh op het fier gelaet van soo een jeughdigh dier,
 En voelt te meer de kracht van syn inwendigh vier.
 En naer hy sonder spraeck een weynigh heeft geseten,
 Soo laet hy syn besluyt de strengte vrijster weten,
 En dat op desen voet; hy treckt van syner hant
 Een ringh, een rijk juweel, een hellen diamant,
 En seyt haer: Schoone maeght, ick sweere by mijn leven,
 En by het ridderschap my van den prins gegeven,
 Ick sweere by het pant dat ghy voor oogen siet,
 Dat u mijn trouwe ziel oprechte liefde biet.
 'K en wil u, schoone blom, niet als een by-sit houwen,
 Ick wil u na den aert van onse wetten trouwen.
 En tot een vast gemerck, siet daer een eeuwigh pant,
 Draeght 'dat tot mijnder eer aen uwe rechterhant.
 Te midden in het woort soo biet hy Pretiose
 Een schoonen diamant. Sy, na een lange pose

Het stuck in haer gemoet te hebben overdacht,
 Heeft dus, met heus gelaet, haer antwoord ingebracht:
 Wel joncker, na my dunckt, ghy schijnt het stuck te meenen,
 Maer ghy sult uwen staet in my te seer verkleenen;
 Ghy daerom letter op, eer dat ghy vorder gaet,
 Hier dient niet in gegaen als met besetten raet.
 Maer noch al boven dat, soo magh ick niet vergeten,
 Dat u in dit geval is dienstigh om te weten,
 En dat ick noodigh acht voor al te zijn gedaen,
 Eer dat wy tot besluyt in desen handel gaen.
 Ghy moest twee jaren langh in ons geselschap leven,
 En u aen onse wet ten vollen over-geven:
 Ghy moest benevens ons gaen dolen achter lant,
 By wijlen sonder geldt en sonder eenigh pant:
 Ghy moest u machtigh goet en uwe groote staten,
 Ghy moest u prachtigh kleet geheelick achter laten,
 Ghy moest in volle daet, en niet in loosen schijn,
 Een spot, gelijck als wy, van al de werelt zijn;
 En dit al, goede vrient, om wel te mogen letter,
 Of nut en dienstig is u sin op my te setten,
 En med' aen d'ander zy, of my oock dienen sou
 Met u dit vry gemoet te binden aen de trou.
 Siet dit is ons gebruyck, ick spreke sonder veysen,
 Ghy, soo het u belieft, gaet op de sake peysen;
 Dit moet de preuve zijn van uwe liefde, vrient,
 Of anders stelt het vast, dat ghy my niet en dient.
 Soo haest de ridder hoort het slot van dese reden,
 Hem rilt een koude schrick door al de gansche leden.
 Dies seyt hy: Dit ontwerp dat ghy hebt voortgebracht,
 Gaet verde, soete maeght, en dient te zijn bedacht.

Ick wil met rijp beraet het stuck gaen overleggen,
 En u in ronde tael mijn antwoord komen seggen,
 En dat te deser plaets, en in dit eygen dal,
 Soo haest de gulde son hier weder schijnen sal.
 Daer mede breeckt hy af; vermits hy had vernomen,
 Dat boven van den bergh syn jagers neder komen;
 Die wenckt hij metter hant; soo dat het gansche rot
 Met hem koomt af-gedaelt tot aen syn vaders slot.
 Hier treet de ridder in, en, schoon dat al de knechten
 Zijn besigh op een ry de schotels aen te rechten,
 Hy des al niet te-min onthout hem van den dis,
 Vermits hy, soo het schijnt, geheel onlustigh is.
 Hy sluyt syn kamer toe, en gaet een wijle treden,
 Hy spreekt tot syn gemoet, en al in losse reden,
 En dus, en weder soo, al sonder vast besluit,
 En berst noch op het lest in dese woorden uyt:
 Eylaes! wat gaet my aen aldus te liggen mallen,
 En op soo lagen plaets mijn oogh te laten vallen,
 Mijn oogh, mijn dertel oogh, mijn ongetoomde lust,
 Die niet aen dese kant en dient te zijn geblust?
 Sal ick mijn edel huys, mijn staet, en eere laten,
 En met soo vuylen hoop gaen loopen achter straten,
 Gaen loopen door het rijk, en menigh ander lant,
 Alleen maer uyt een tocht van geyle minne-brant?
 Sal ick, een Christen mensch, tot heydens my begeven,
 En leyden nevens haer een rou en beestigh leven?
 Sal ick een macker zijn van desen vuylen hoop,
 Een smaet van onsen God, en van den reynen doop?
 Sal ick mijn naeste bloet tot mijnen haet verwecken,
 En door het gansche rijk mijn voorstel doen begecken?

Sal ick de schande doen aen mijn vermaerde stam,
 Dat ick een heydens wijf in mijn geselschap nam?
 Dat ick, als tot een spijt van alle Christen-vrouwen,
 Met soo een vuyl gebroet genegen ben te trouwen?

Neen neen, ô hoogh gemoet, en doetet nimmermeer,
 Let op uws vaders huys en op u eygen eer.
 Ghy houft voor u geen wijf by dit gespuys te soecken,
 En maken dat het volck u trouwen sal vervloeecken.

Hier in dees rijke stadt en in dit machtigh hof,
 Daer is tot u gerief al vry bequamer stof.
 Indien ghy zijt gepast met wel-gemaeckte leden,
 Koomt, als het u bevalt, maer uyt u huys getreden,
 Daer woont de schoonheyts selfs, en dat in groot getal,
 Daer u naeu-keurigh hert vernougen vinden sal.
 Indien ghy zijt vermaeckt met wel en net te spreken,
 En dat oock evenselfs en sal u niet ontbreken.

Indien ghy gelt begeert, of anders machtigh goet,
 Ghy vint het even daer, en dan oock edel bloet;
 Ghy vintet altemael, en watter is te wenschen,
 Treect maer u grilligh oogh van dees ongure menschen,
 Gaet kiest dat u betaemt, en trout met uws gelijk;
 Ghy vint tot u gerief het gansche koninghrijk,
 Maer wat magh ick, oeh arm! mijn jonge sinnen quellen,
 En mijn ellendigh hert in dese prangen stellen?

Ick sie het klaer enough wat dienstigh is gedaan,
 Maer wie kan in de jeught syn tochten wederstaen?
 Ick prijse reyne tucht en alle goede zeden,
 Maer ick en kan de lust niet buygen na de reden:
 Al ben ick met de jeught gedurigh in geschil,
 Ick worde wech-gerueckt oock daer ick niet en wil.

Ick word', eylaes! vervoert, en schoon ick wil het weren,
Ick rake buyten spoor oock tegen mijn begeren,

Het vleesch is wonder sterk, en 't is een deftigh man,
Die hier het velt behout en meester blijven kan.

Ick gae dan wederom, ô schoone Pretiose,
Mijn hert vermagh het niet, dat ick een ander kose;

Ick ben in dat gepeys te verre wech geleyt,
Ick hael het weder in al wat ick heb geseyt.

Soo haest u geestigh oogh, u soet en aerdigh wesen
Koomt als een helle son in mijnen geest geresen,

En dat ick sie den glans van u beleeft gelaet,
Dan isset sonder kracht al wat u tegen gaet.

Geen mensch kan immermeer in desen my beschamen,
Als of soo slechten maeght my niet en sou betamen,

En dat mijn grilligh hert hier sonder reden malt,
Vermits mijn rouwe jeught hier in te lage valt.

Ey draeyt doch eens het oogh, en siet na d'oude jaren,
Het stuck dat sal gewis sigh anders openbaren,

Wat isser doen ter tijt, wat isser al bedocht,
Om by een geestigh dier te vinden dat men socht?

Lupijn, wel eer geseyt de grootste van de goden,
Is uyt syn hoogen troon tot in het wout gevloten,

En heeft daer aen-gedaen het wesen van een stier,
Of van een wilde swaen, of ander selsaem dier.

Heeft niet Almenaes soon, die monsters had verwonnen,
Den spin-rock aen-geveert, en als een wijf gesponnen,

En vry al meer gedaen dat noyt een deftigh man,
Bezijden dit geval, ter eeren duyden kan?

Hoe menigh edel vorst, een kroon gewoon te dragen,
Is inder haest verruckt door heete minne-vlagen,

Niet door een hoofsche maeght, of groote koningin,
 Maer, ick en weet niet hoe, een sloir, een harderin?
 Daer is, men weet niet wat, in onsen geest verholon,
 En doet al menighmael de wijste lieden dolon,
 Het brengt hen in den geest een aengename pijn,
 En seyt: Dat Gode vought wien kan het schande zijn?
 Soo haest het groote licht de sterren heeft verdreven,
 Soo gaet de jongelingh sigh op den wegh begeven,
 Hy vint het oude wijf, hy vint de jonge meyt
 Ter plaetse daerse bleef en daer het was geseyt.
 Hy viel, terwijl hy gaet, in veelderley gedachten,
 Die hem syns vaders huys vry hooger deden achten,
 Die hem van nieuwen aen gaen brengen in den sin,
 Syn vremde dweepery en noyt bekende min.
 Dies valt hy in beraet, of hy sal weder keeren,
 Dan of hy syn gemoet sal laten overheeren;
 En, siet, de reden wan, de vremde liefde weeck,
 En, soo het schijnen mocht, syn eerste lust besweeck.
 Maer juyst in dit gepeys doen sagh hy Pretiose,
 En scheen in haer gelaet gelijk de versche rose,
 Oock schoonder alsse plagh. Dies als hy nader quam,
 Sou wert van desen roock terstont een helle vlam.
 Inuyst soo gelijk een keers te voren eens ontsteken,
 Waer van dien eygen stont het leven is geweken,
 Indiense maer een reys genaect een hellen brant,
 Is op den staenden voet in haren eersten stant:
 Soo vaert de jongelingh. Hy koomt tot haer getreden,
 Hy seyt haer: Weerde maeght, ick schenck u dese leden,
 Ick ben bereyt te doen wat ghy bevelen sult,
 En watter komen magh te dragen met gedult.

Ick ben van nu bereyt u wijsen aen te vangen,
 Laet my terstont een kleet van u geselschap langen;
 Ick sal om uwen t'wil met blijdschap onderstaen
 Dat nimmer edelman of ridder heeft gedaen.
 Dit seyt hy, en terstont began hy uyt te trecken
 Al wat syn edel lyf voor desen plagh te decken;
 Soo dat hy eer een uyr daer op den velde staet
 In als 1) soo toe-gerust gelijk een heyden gaet,
 Stracx koomt het gausche rot den man bewellekomen,
 En hy wort onder hen als broeder aen-genomen;
 Daer wort syn hooft gewiet te midden in de schaer,
 Maer al met naer geheym en wonder vreemt gebaer.
 De naem die hem wel eer was in den doop gegeven,
 Om als een Christen-mensch voortaen te mogen leven,
 Wort by hem voor het volck ten vollen af-geleyt,
 Soo dat hy nu voortaen Andreas wort geseyt.
 Een met een grijsen kop die quam tot hem getreden,
 En biet hem veel gelux, en seyt hem dese reden:
 Ghy, die als nieuwelingh in ons geselschap treet,
 'Tis nut dat ghy den gront van onse rechten weet.
 Ick dan, een opper-hooft van onse med'gesellen,
 Wil voor u klouck verstant ons wetten open stellen.
 Voor eerst en heeft ons volck geen dingh voor hun alleen,
 Wat yder wint of vint, dat is voor ons gemeen,
 De vrouwen neem ick uyt; die mogen na de wetten
 Haer bedde nimmermeer in eenigh deel besmetten.
 Want als haer eenigh wijf hier in te buyten gaet,
 Dat wort van stonden aen geleverd aan den Raet,
 En die laet overluyt terstont het vonnis lesen,

1) Als: alles.

Dat sij onweerdigh is op aerden meer te wesen.

Dies houft men beul, noch galgh, noch sweert, noch
engen strop,

De jonghste van den hoop die breeckt haar flux den kop.
Men tijght ons dieften op, en wonder slimme streken,
Maer 't is niet wel geseyt, men moeste sachter spreken;

Wy stellen overal gemeenschap in het goet,

En nemen ons behouf van rijcken overvloed.

Wy zijn gelijk een spoor van haveloose menschen,

En krijgen even soo al wat wy kunnen wenschen,

Want die op syn bedrijf niet vlijtigh toe en siet,

Wanneer hij weder koomt, soo vint hy dickmael niet.

Uns tuygh wordt noyt gerooft. 't Is qualick yet te stelen,

Wanneer den huys-weert selfs die rolle weet te spelen;

Al knaeght de grage slangh al vry een lange wijl

Voor haer en is geen aes te krijgen van de vijl.

Wy leeren alle daegh de gront om wel te leven,

En wat men aen den buyck of rugh behoort te geven,

Wy hebben inder daet nu menighmael beprouft,

Hoe weynigh dat het lijf tot noodigh voedsel houft.

Het is een groot gemack, bekend aen weynigh menschen,

Niet in dit aerdsche dal te vreesen of te wenschen:

Wy vinden dat men eerst dan onbekommert leeft,

Wanneer men niet en soekt, oock als men niet en heeft.

Dies zijn wy niet besorght om goet by een te rapen,

Maer kunnen onverlet en sonder vreesse slapen.

Wy spitten nimmermeer, wy kennen geenen plough,

En des al niet-te-min wy vinden broots enough.

Wy preesen noyt een mensch die na den rijkdom snelde,

Wy leven van den dau, als bloemen op den velde.

Ons ziel is niet beducht om gelt of machtigh goet,
 Wy rapen onsen kost gelijk een vogel doet.
 Wy plucken sonder gelt de vruchten van de boomen,
 Wy trecken sonder kost de vissen uyt de stroomen,
 Wy krijgen wilts genough en vogels uyt het wout,
 De keyen geven vier, en al de bossen hout.
 Ons huysraet meestendeel bestaet in snelle bogen.
 Wy koken daer het valt, wy slapen daer wy mogen;
 En schoon het niet en gaet gelijk het yder lust,
 Wy des al niet-te-min wy stellen ons gerust.
 Wy konnen noorden wint, en alle sure vlagen,
 Wy konnen harden vorst, oock sonder hinder dragen;
 Soo dat ons gansche lijf geen koud' of hit en kent.
 Soo veel vermagh de tijt en daer men toe gewent.
 Schoon dat het gansche rijk wou krijgh en oorloogh voeren,
 'T en sal ons even-wel de sinnen niet beroeren.
 Want schoon of dese wint, en die verliest den slagh,
 Het gaet ons even-wel gelijk het certijts plagh.
 Wy staen noyt vrouger op om eenigh heer te groeten,
 Of dat wy door de stadt een prins geleyden moeten,
 Wy streelen niet een mensch, oock niet den grootsten vorst,
 Dat is maer voor het volck dat na den eer-sucht dorst.
 Ons geest is nimmermeer gequelt met hooge saken,
 Om ons door al het lant een grooten naem te maken,
 Of ons de werelt prijst, of ons de werelt laeckt,
 Wy zijn als buyten schoots en werden niet geraect.
 Al is de gansche kust van roovers in-genomen,
 Noch zijn wy niet beschroomt om daer ontrent te komen;
 Wy singen menighmael oock in het dichste wout,
 Daer sigh een vinnigh heir van felle moorders hout.

Wy zijn niet eens beducht, schoon al de winden blasen,
 Wy leven onbeschroomt hoe seer de baren rasen:

Wy vreesen geen en brant of hoogen water-vloet.

Die niet verliesen kan wat schaet hem tegenspoet?

Schoon dat het gansche rijk moet tol of schatting geven,
 Wy leyden even-wel een onbekommert leven.

Geen hoofd-gelt op het volck, geen lasten op het lant

En worden oyt geverght aen onsen vrijen stant.

Wat dient er meer geseyt? wy zijn geduchte lieden,

Die geen verheven vorst, geen prins en kan gebieden.

Al waer de gulde son de werelt open doet

Daer gaen wy sonder schroom, als op ons eygen goet,

Wy leven over-al als pringen van den lande;

Niet hebben even-wel en is hier niemant schande.

Wy trecken t' onsen dienst geheel het aertsche dal,

Wy hebben niet een sier, en wy besitten 't al.

Ick heb u, edel helt, ons wijse nu beschreven,

Ghy let of ghy begeert met ons daer in te leven,

Dan of ons strenghe gebruyck is tegen uwen aert;

Want siet het staetje vry te blijven dat je waert.

De grijse kop die sweegh. Andreas gaet beginnen,

Spits-broeders, seyt de man, met al de gansche sinnen

Word' ick u bont-genoot, en tot een vaste peyl,

Hier is een volle beurs die ick u mede deyl.

Siet, als ick uyte stadt tot u ben af-gekomen,

Soo heb ick desen bucht in voorraet met-genomen:

Ontfanght dit kleyn geschenck, en weester vrolick van,

En hout my voor u vrient en voor een rustigh man.

Een dingh wil ick alleen hier in bedencken brengen,

En bidden, wat ick magh, dat ghy het wilt gehengen;

Ick treedt in dit verbont, alleen om dese maeght,
 Laet die voor my alleen indien het u behaeght.
 Ick sal tot aller tijt, waer dat wy henen trecken,
 Haer voor een trouwen vriend, en voor een hoeder strecken,
 Ick sal haer leyder zijn en hier en over-al,
 Soo dat haer teere jeught geen hinder lijden sal.
 Een van den swarten hoop begon hier op te wrocken,
 En seyde: Lieve vriend, soo ghy begeert te jocken
 In eere sonder hoin 1), het wert u toegestaen;
 Maer, wat ick bidden magh, en wilt niet hooger gaen.
 Weest heus in u gebaer, en wilter in volherden;
 Of anders, houtet vast, het sal u beurte werden;
 Wy lijden onder ons by wijlen soet gelach,
 Maer ontucht nimmermeer, en geensins vuyl bejach.
 Dies soo de jonge maeght van u wert uyt-gestreken,
 Wy sullen u gewis den kop aen stucken breken;
 Maer sooje trouwe meent, en niet als eerbaer zijt,
 De maeght sal uwe zijn, en dat te rechter tijt.
 Dit nam Andreas aen ten vollen na te komen,
 En heeft op dit bespreck de vrijster aen-genomen;
 Een yder riep geluck en maeckte groot gebaer,
 En wederom geluck, geluck, geluckigh paer.
 Maer hy versoeckt terstont, dat haer de gansche bende
 Vertreckt uyt dat gewest en elders henen wende,
 Wt vreesse soo hy bleef of woonde daer ontrent,
 Dat hy van eenigh mensch eens mochte zijn bekend.
 Daer gaet hy metten hoop in vreemde landen dwalen,
 En hy en mist niet eens syns vaders hooge zalen,
 Hy acht geen ongemack, geen schande, geen verdriet,

1) Hoin : hoon.

Wanneer hy maer een reys syn Pretiose siet.
 Hy voelt syn ingewant, hy voelt syn herte springen,
 Als sy maer uyt de borst een deuntjen plagh te singen,
 Het bitter even-selvs dat is hem suyecker soet.
 Ey siet eens wat de jeught, en wat de liefde doet!
 Don Ian noch even-wel, oock in dit woeste leven,
 En wil hem tot bedrogh of diefte niet begeven;
 Maer wat dit selsaem volck of hier of elders haelt,
 Dat wort al menighmael by hem alleen betaelt.
 Hy wil geen vuylen jock in haren praet gehengen.
 Maer pooghtse met beleyt op beter wegh te brengen;
 Soo dat hy metter tijt haer rouwe sinnen wint,
 En sigh by al den hoop in grooten aensien vint.
 Maer t'wijl dit selsaem volck op hare wijze leefde,
 En sonder vaste plaets in alle landen sweefde,
 Een maeght van Murcia die sagh den edelman,
 En hoe hy al de jeught in schoonheyt overwan.
 En hoe syn heus gelaet en syn beleefde zeden,
 Syn oogh, syn hoofsche tael, syn wel-gemaeckte leden
 Zijn anders in gestel als oyt een heyden plagh,
 Of alsoe daer ontrent een heer of ridder sagh.
 Haer geest die wort beroert, haer sinnen om-getogen,
 De loop van haer gepeys is buyten haer vermogen,
 Sy voelt 'k en weet niet wat ontrent haer grilligh hert,
 Sy voelt hoe dit gewoel allenexen grooter wert.
 Wat sal de juffer doen? Sy weet niet wat te maken,
 Sy voelt een selsaem vier door al de leden blaken;
 Dies als sy op een tijt den ridder eensaem vont,
 Soo opent sy aldus tot hem een heuschen mont:
 Bevallick jongelingh, wat magh u doch bewegen,

Dat ghy tot desen hoop soo bijster zijt genegen?

Dat ghy by dit gespuys u soete jeught verslijt,

Ey geeft eens beter vreught aen uwen jongen tijt!

Gebruyckt u geestigh lijf en dese schoone leden,

Daer ghy, tot uwer eer, die nutter sult besteden,

En soo ghy zijt geneyght te gaen met goet beleyt,

Ick weet een beter staet voor u alleen bereyt.

Hier zijn veel edel-lien die my tot trouwen vergen,

Want ick heb over-al veel wijngaerts aen de bergen,

En bossen in het wout, en boomgaerts in het dal,

En ossen op het velt, en peerden in den stal,

En schapen op het schor¹⁾, en geyten aender heyden,

En hinden in het perek, en koeyen in de weyden,

En knechten tot de jacht, en honden in het kot,

En voor mijn eygen huys een schoon en lustigh slot.

In 't korte machtigh goet. Magh ick u maer genieten,

Ick sal in uwen schoot geheele schatten gieten,

Dit wout, dit vruchtbaer lant, soo ver u oogen sien,

Dat sal u eygen zijn, en ick noch boven dien.

Ick die een dochter ben van edel bloet geboren,

Heb u, door enckel gunst, voor alle mans verkoren.

Siet, dat de beste jeught voor desen heeft gesocht,

Wort u alleen gejoint, en in den schoot gebrocht.

Ontfanght mijn rechter-hant, ontfanght mijn frissche leden,

Die ick in u vermaeck na desen wil besteden,

Ontfanght mijn herte selfs, en stelt my buyten pijn,

En spreeckt een eenigh woort, en ick sal uwe zijn.

Andreas hoordet aan, maer kon het geensins prijsen,

Dat uyt haer teeren mont soo vrije woorden rijsen.

1) Het schor: aangewonnen grond bij rivieroeveren.

O vrijsters, watje doet, siet datjet niet en vraeght;
 Want als een vrijster vrijt dat is te veel gewaeght.
 Me-juffrou, seyt de man, ick danck u duysent werven,
 Mijn liefd' is eens geset, en daer in wil ick sterven;
 Weet oock dat onder ons geen mensch en wert gepaert,
 Als met ons eigen volck of een van onsen aert.
 V gunste, niet-te-min, die ghy my komt betoonen,
 Die wensch ick dat u God ten vollen wil beloonen;
 Doch, wat my raken magh, set elders uwen sin,
 Mijn hert is u ontseyt, daer woont een ander in.
 Gohanna met den slagh van soo een drouve reden,
 Gevoelt een koude schrick haer rillen door de leden,
 Gevoelt een diep verdriet; sy gaet ter zijden af,
 Daer sy haer drouf gemoet in dese klachten gaf:
 Wat ben ik voor een sloir? wat heb ick gaen beginnen?
 Kan ick geen heyden selfs bewegen om te minnen?
 Och! God, wat hanght my uyt, dat ick geen schamel man
 Met al dat ick besit tot mywaerts trecken kan?
 Ben ick dan soo mismacekt, soo leelick aen te schouwen,
 Dat my een slecht gesel ontseyt een wettigh trouwen?
 Ben ick soo vuyle slons, of wel een oude queen,
 Dat ick verstooten word' en loop een blauwe scheen?
 Neen seker; 'k heb terstont mijn lijf en gansche wesen,
 Mijn oogh, en rooden mont, mijn geestigh hair gepresen,
 Als ick ontrent den noen en midden op den dagh
 Mijn leden overslough, en in den spiegel sagh.
 Voorwaer een eerlick man die sou hem des vernougen,
 Indien ick maer en wou tot hem mijn leden vougen:
 Ick ben wel kussens weert, en soo ick maer en wou,
 Ick waer oock heden selfs versegelt in de trou.

Daer zijnder vry genough die my des komen vragen,
 En die noch boven dat mijn vrienden wel behagen:
 Ick ben voor rijk, en schoon, en eerbaer hier bekent,
 En heb soo veel versoucx als yemant hier ontrent.
 Maer dat is niet genough. Men kan geen liefde setten,
 Ter plaetsen daer men wil; want die is buyten wetten,
 En gaet daer 't haer bevalt. De sin die isset al;
 En gansch de werelt dwaelt in dit ellendigh mal.
 Ick ben soo dwaes geweest, dat ick heb uyt-verkoren
 Een die my niet en acht, ach! waer ick noyt geboren.
 O! 't is een hart gelagh, wanneer een jonge maeght,
 Haerwil niet hebben magh, schoon sy 'thaer mindervraeght.
 Ach! dat 's een wrange spijt. Ach mocht ick heden sterven!
 Want ick en sal geen troost mijn leven oyt verwerven.
 Hy is een selsaem hooft, hy is een rouwe gast,
 Die op geen schoone verw en op geen rijkdom past.
 Maer waerom dus ontset om niet te willen leven?
 En waerom doch den moet soo veerdigh op-gegeven?
 Het gaet noch als men vrijt gelijk het eertijds plagh,
 Daer wort noyt eycken boom gevelt met eenen slagh.
 Ick wil eens wederom ick wil de saeck beprooven,
 Hy sal niet andermael mijn teere ziel bedrouven;
 Ick sal hem mijn gieraet, mijn schatten boven dien,
 Ick sal hem diamant en peerels laten sien.
 Ick sal gelijk een klis hem aen de leden hangen,
 En met een soet gevley hem streelen aen de wangen,
 Ick sal hem. Maer, eylaes! hoe meer een vrijster vleyt,
 Hoe datse meer verveelt, en lichter wert ontseyt.
 Syn hert is niet aen haer; het wert, eylaes! beseten,
 Van eene die ick merck hy noyt en sal vergeten.

'T is dan om niet gepooght, al woel ick bijster seer;
 Want voor mijn treurigh hert en is geen hope meer.
 Het lieven is een dingh van wonder groot vermaken,
 'K en weet op aerden niet dat beter plagh te smaken;
 Maer liefde sonder hoop van oyt gelieft te zijn,
 Dat is een boose plaegh, en meer als helsehe pijn.
 Dan ick ben niet gesint dit quaet in my te voeden,
 Het geesselt mijn gemoet als met gestage roeden.
 Gewis dit moeder uyt; en om hier wel te gaen,
 Soo moeder in de plaets en haet, en wracek-lust staen.
 Wel, haet, ontsteect mijn hert, en stelt u om te wreken,
 Dat zijn van overlangh dat zijn de rechte streken
 Van een die qualick mint, of ongeluckigh vrijt,
 Ontseyde gunst ontbrant in gal en enckel spijt.
 En dat knaeght aldermeest de sinnen van de vrouwen,
 Die zijn hier als verwoet, en konnen wonder brouwen.
 Een wijf is bijster ergh; en waer men lagen smeeet,
 Daer is geen nicker selfs die slimmer gangen weet.
 Dit moet ick heden selfs dit moet ick gaen beprouwen,
 Ick wil hem metter daet, ick sal hem gaen bedrouwen,
 Die my de vreught ontseyt. Stae by nu, vrouwen-list,
 En stort in mijnen geest dat noyt verrader wist.
 Dat noyt een spoker dacht, of boose geesten vonden,
 Mijn breyn is op den loop, mijn sinnen ongebonden,
 Mijn kop die suysebolt, daer is geen houwen aen,
 Daer moet oock desen dagh wat selsaems omme-gaen.
 Ick, ick, moet wrake doen en hy syn straffe dragen,
 Al sou het gansche rijck van desen handel wagen,
 Al soud' ick heden selfs my brengen in den noot;
 Stil leven kan ick niet, ick ware liever doot.

Hoort wat de juffer doet. Sy laet haer jongen letten,
 Waer dat Don Ian syn mael¹⁾ gewoon is in te setten,
 Een mael die niet en sluyt, en slechts van ossen leir;
 Want koffers vint men noyt ontrent dit selsaem heir.
 Hier van wel onderricht, soo laetse moye dingen,
 Gout, peerels, hals-cieraet, daer in den huyse bringen,
 En binden in het kleet van onsen jongelingh,
 Terwijl hy in het dorp of op den velde gingh.
 Andreas wel bewust hoe dat de vrouwen woeden,
 Wanneer men haer ontseyt haer lusten aen te voeden,
 Gebiet dat al het volck terstont in rassen spoet,
 Oock op dien eygen dagh, van daer vertrecken moet.
 Dit nam de juffer waer, en als hy meynt te reysen,
 Begon sy met beleyt op haer bedrogh te peysen;
 Sy stroyt door al het dorp dat sy uyt hare kist,
 Gout, peerels, eenigh gelt, en veel juweelen mist.
 Stracx zijn op haer geklagh de boeren aen-gekomen,
 Die eyschen wederom al watter is genomen:
 De rackers van de schout, zijn mede daer ontrent,
 Die na den vreemden roep de strenge rechters sent.
 Daer gaet men 't heydens rot ten nausten ondersoecken,
 De vrouwen in haer keurs, de mannen in de broecken,
 Maer, siet, de loose maeght die wees den ridder aen,
 En seydt het slim bejagh by hem te zijn begaen.
 Als dit Andreas hoort, soo komt hy toe-getreden,
 Hy lough de juffer toe, en seydt haer dese reden:
 Komt souekt, vriendinne, souekt, al wat gy soueken
 meught;
 By my is anders niet als trou en ware deught.

1) Mael: Valies, koffer.

Indien ik van bedrogh hier schuldigh wort bevonden,

Soo ben ick wel getroost om vast te zijn gebonden,

En soo te zijn gestraft gelijk men guyten doet,

Die soecken haer bejagh op ander luyden goet.

Ick sal nog boven dat u seven-mael betalen.

Wat ghy van u cieraet hier uyt sult konnen halen:

Doorsouck vry dese mael, en watje vorder siet,

Een peert dat niet en let en vreest den ros-kam niet.

Hier op soo gaet de schout, en syne rappe gasten,

De male van den vrient wel happigh ondertasten,

En, siet, van stonden aen soo komt het aen den dagh,

Al wat voor aerdigh tugh daer in verholen lagh.

Don Ian op dit gezicht is wonderlick verslagen,

Noyt was hy soo verbaest van al syn leven-dagen;

Hy staet gelijk een steen met droufheit overstort,

Eylaes! de jongelingh en weet niet waer het schort.

Strax riep de juffer uyt: Koomt vanght ons dese bouven,

Die met haer vuyl bejagh het gansche lant bedrouven.

Maer grijpt eerst desen gast, die eerst soo moedigh
sprack,

Hy is de rechte gront van al het ongemack.

Hier vanght den rechter aen den ridder seer te schelden,

Hy noemt het heydens volk een plage van de velden,

Een peste van de stadt, een schroom van yder huys,

Een schuym van boue-jacht en alle vuyl gespuys.

Daer stont een krijghs-man by die sigh des gingh be-
moeven,

Wegh (sevt hy) met den bouf, hy dient te leeren roeven.

En even met het woort soo geeft hy hem een slag,

Soo dapper als hy kan, soo vinnigh als hy magh.

Andreas suysebolt, syn hersens zijn bewogen,
 Syn geesten al gelijk door gramschap op-getogen,
 Hy denckt niet waer hy is, hy weet niet wat hy doet,
 Syn geest die speelt alleen ontrent syn edel bloet.
 Hy stelt hem dan te weer, en gaet den krijghs-man tegen,
 Hy valt hem op het lijf, en vat syn eygen degen,
 Hy treft hem in het hert met soo een diepen steeck,
 Dat hem de leven-kracht van stonden aen besweeck.
 Daer schreeut men overhoop. Andreas wort gebonden,
 En al het heydens rot na Murcia gesonden;
 Daer is het hals-gerecht van dat geheele lant,
 Soo dat men daer ontrent geen hooger rechter vant.
 Terwijlten dit gebeurt, Constance, gansch verslagen,
 Is van den bleycken angst als buyten haer gedragen,
 Daer is een killigh sweet dat uyt haer aders schiet,
 Vermits sy haren vrient aldus gebonden siet.
 Maer desen onverlet soo wortse mé genomen,
 En is met al het rot tot in de stadt gekomen;
 Daer krielt men overhoop al waer de vrijster quam,
 Vermits een yder lust in haer gesichte nam.
 De fame van de maeght aen alle kant gevlogen,
 Heeft oock de lant-vooghdin tot in het hert bewogen,
 Sy maeckt haer veerdigh op, sy gaet tot haren man,
 Daer seytse voor de maeght al watse seggen kan;
 Al met soo grooten ernst dat haer wort toe-gelaten,
 Het jongh, het geestigh dier te nemen van der straten,
 Te brengen op het slot. Maiombe wasser by,
 En was om dit geval van ganscher herten bly.
 Sy meynt, soo maer de vrou hoort Pretiose spreken,
 Dat haer noch goet onthael noch gunste sal ontbreken.

En soo als sy het gist soo wasset dattet viel,
 Me-vrou ontfingh de maeght als met een open ziel.
 Sy blijft gelijk verdwelmt in hare soete wangen,
 Sy blijft aen haer gelaet met al de sinnen hangen,
 Sy neemtse byder hant, sy leytse door de zael,
 Sy valt haer om den hals en kustse menighmael.
 Sy spreekt Maiombe toe, sy vraeght verscheyde saken,
 Maer verre boven al die Pretiose raken,
 Sy vraeght hoe out sy was. Het wijf dat antwoordt haer,
 Dat nu haer nichte quam ontrent de vijftien jaer.
 Hier op is in de vrou een drouve luym geresen;
 Dus oudt soud' even nu mijn weerde dochter wesen,
 Indien de goede God dien uytgelesen schat
 (Dit sprack vrou Giomaer) aen ons gelaten had.
 Maer, laes! nu is het kind in sync jonge dagen
 Met listen wech-geruickt, en uytet land gedragen.
 Constance waerje zijt, of immer komen meught,
 God zy door synen geest ontrent u teere jeught.
 De maeght gingh onderdies me-vrou de handen kussen,
 En bid haer evenstaegh haer druck te willen blussen;
 En t'wyl vrou Giomaer vast sit op haer en sagh,
 Ontsluyt het aerdigh dier aldus syn drouf geklagh:
 Indien ghy, weerde vrou, hebt eenigh welbehagen
 In mijne teere jeught, soo hoort mijn angstigh klagen,
 En mijn bedroufde stem. De goede jongelingh
 Dien in het naeste dorp de lant-drost heden vingh,
 Dat is mijn weerde vriend, in trou aen my gebonden,
 Daer wort geen beter mensch in al het lant gevonden;
 Al is de krijghsman doot het is syn eygen schult,
 Hy bracht den vromen helt tot enckel onverdult.

Hy slough hem met een vuyst dat hem de tanden bloeden,
 Soo dat syn edel hert hierom begon te woeden.

Hy is geen rouwe gast die oyt syn leven stal,
 Gelijck men metter tijt wel ondervinden sal.

Hy is een edelman, laet alles overwegen,
 En ondersoeckt het stuck gelijck het is gelegen,
 Ghy sult met oogen sien, en tasten metter hant,
 Dat niemant oyt bedrogh in al syn handel vant.
 Soo dese jongelingh gedwongen is te sterven.

Soo moet ick van gelijck mijn jonge leven derven,
 Mijn hert is al te weeck, mijn wesen al te teer,
 Als hy syn leven laet, wil ick geen leven meer.
 Ick bid u, weerde vrou, met al de gansche leden,
 Om u verheven stam, om u beleefde zeden,

Indien oyt soete min, indien oyt reyne vlam

In uwen geest ontstack, in uwen boesem quam;

Soo slaet een gunstigh oogh op twee soo jonge menschen,
 Die geensins hoogen staet of machtigh gelt en wenschen,
 Maer pogen een te zijn in vreught en ongeval,

Tot dat de bleecke doot haer eenmael scheyden sal.

Met dat de jonge maeght haer reden heeft gesproken,
 Zijn haer met groot verdriet veel tranen uyt-gebroken,
 Soo dat het siltigh nat een stroom, een gansche beeck,

En aen vrou Giomaer een stage vloet geleeck.

Sy dan, mits dit geklagh, gevoelt haer gansch bewogen,
 Gevoelt haar innigh hert als uyt het lijf getogen:

Daer is, 'k en weet niet wat, dat haer de sinnen roert,

En dat haer angstigh hert geweldigh omme-voert.

Men siet in dit gepeys men siet haer oogen vlieten,
 Soo dat haer in den schoot de druppels henen schieten.

De lant-vooght onderdies koomt treden in de zael,
 Verwondert dat hy sagh den druck van syn gemael.
 En hier op koomt de maeght hem vallen aen de voeten,
 En gaet hem insgelijcx met drouve woorden groeten;
 Sy weent, en bid, en smeeckt, met soo een heuschen
 mont,

Dat hem de goede man al med' ontsteken vont.
 Hy kan, met alle kracht, syn tranen niet bedwingen,
 Die hem, als tegen danck, op mont en wangen springen;
 Hy staet geheel verbaest, hy staet een wijle stil,
 Onseker wat hy doen, of wat hy laten wil.
 Maiomb' hout onderdies haer sinnen op-getogen,
 En wough haer drouven stant met al haer gansch ver-
 mogen.

Sy rijst ten lesten op, en seyt: Eerweerde vrou,
 My dunckt ick weet behulp voor desen swaren rou.
 Wilt ghy een kleynen tijt hier uyte zael vertreeken,
 Ick sal u metter daet een wonder stuck ontdecken,
 Hoort my een woort alleen, hoort wat ick seggen sal,
 Ghy sult een eynde sien van dit bedrouft geval.
 Maiombe sonder meer begaf haer uyster zalen,
 En gingh van stonden aen een aerdigh doosjen halen;
 En alsoe weder quam daer Giomara stont,
 Soo knieltse veerdigh neer, en opent haren mont.
 Vergeeft my, seyt het wijf, dat ick eens heb bedreven,
 En dat ick nu ter tijt u wil te kennen geven,
 Of soo ick na de wet ben weerdigh harde straf,
 Soo geef my aen den beul, en sent my naer het graf.
 Ick sal (hoe dattet gaet) de rechte waerheyt spreken,
 Ghy mooght aen desen romp u leet en droufheyt wreken;

Ick sal tot aller stont verdragen met gedult
 Wat ghy my voor verdriet hierom doen lijden sult.
 Het is nu derthien jaer of luttel min geleden,
 Dat ick mijn reyse nam door al de Spaensche steden,
 En door het platte lant, ick sochte mijn bejagh,
 Tot dat ick in Madril een aerdigh meysjen sagh,
 Een kint nau twee jaer out behangen met juweelen,
 Daer ick, na mijn verstant, behoorde van te deelen,
 De voester, soo ick sagh, die stont daer op de stract,
 Met seker kamer-maeght verwerret in de praet.
 Ick greep het jonge schaep, en sonder lange dralen
 Soo reysd' ick inder haest in onbekende palen:
 En als ick was ter plaets daer ick my seker vont,
 Doen leyd' ick in beraet, wat my te plegen stont.
 Ick had eens vast gestelt (ick wil de waerheyt seggen)
 Het kint, van als 1) ontbloot, tot vondelingh te leggen,
 Om al syn rijk cieraet, en wattet vorder had,
 Te houden voor een roof, en als mijn eygen schat.
 Maer als ick recht doorsagh syn geest en frissche leden,
 Doen vond' ick mijn gepeys te strijden met de reden:
 En daer op nam ick voor het meysjen op te voen,
 Op hope dattet ons eens voordeel mochte doen.
 Ick hebbet dan besorght, ick hebbet laten leeren,
 Al wat te rechter tijt haer jonckheyt mocht vereeren,
 Soodat het geestigh dier veel schoone dingen kan,
 En is (mijns oordeel) weert den besten edelman.
 Maer wat is quaet te doen! wat heb ick drouve slagen
 Om dit ondeugend werck in mijne ziel gedragen!

1) Als: Alles.

Hoe was ick evenstaegh gepijnicht in den geest!

Wat heb ick niet gesorght! wat heb ick niet gevrees!

Wat heb ick menighmael mijn herte voelen beven,

En drillen als een riet van harden wint gedreven!

Ick schroomd' (oock in den slaep) van haest te zijn
beklapt,

Of door een snegeu schout alree te zijn betrapt.

Wel, ick ben des geleert, en hebbe voorgenomen,

Noyt in soo bangeu praem 1) mijn ziel te laten komen;

Ick wil aen al ons volck en wie my raken magh,

Ontraden dit bedrijf en alle vuyt bejagh.

Wel doen is rechte vreught; maer alle slimme gangen

Zijn doodelick vergif die ons de ziele prangen.

Hier is dan nu de tijt dat ick mijn schult beken,

Vermits ick op den wegh van beter leven ben.

Mijn heer, siet dit juweel, en dese goude keten,

Ghy sult van stonden aen den ganschen handel weten:

Of wijst dit niet enough den grond van dit geval,

Soo leest eens desen brief dien ick u geven sal.

Soo haest als sy het schrift den lant-vooght had gegeven,

Hy siet van stonden aen al datter is geschreven:

Hy lasset overluyt en met een open mont,

En dit was inder daet dat hyder in bevont:

Het jongh dochterken dat by my is, en dat ick den naem van Pretiose gegeven hebbe, hiet eygentlick Constance, en is een eenigh kint van Don Ferdinando d' Assedo Ridder van Calatrava, ende van vrouwe Giomara di Menesez. Ick stal het selve kint in de stadt van Madril op Hemelvaerts-dagh, ten elf uren, in 't jaer duysent vijf hondert vijf en tnegentigh. Het kint

1) Praem: Nood.

hadde doen der tijt aen dese juweeltjens die in dit kofferken leggen. Ick hebbe korts daer nae dit alsoo vernomen, en goet geronden, 't selve by memorie te stellen, misschien of het schier of morgen te passe mochte komen.

Met dat vrou Giomaer haer man dit hoorde lesen,
Soo is in haer gemoet een nieu gewoel geresen,

Sy kent het kleyn gieraet, sy kustet menighmael,

En sijght uyt enckel vreught in onmacht op de zael.

De lant-vooght recht haer op, verbaest van dese saken,

En staet een lange wijl, onseker wat te maken.

Me-vrou, nu wat verquickt, hoewel noch flau genough,

Vraeght stracx: Waer is het kint dat desen keten drough?

Het wijf seyt: Weerde vrou, die met u heeft gesproken,

Iuyst doen u metter daet syn tranen uytgebroken,

Dat is het aerdigh dier in desen brief vermelt,

En dat tot heden toe u drouve sinnen quelt.

Dat is u eygen kint, by my wel eer gestolen,

En door mijn slim beleyt tot heden toe verholen.

Ick bidde twijffelt niet, maer neemt u dochter aen,

En laet na desen tijt u drouve klachten staen.

Terstont vrou Giomaer, met yver aen-gesteken,

Is uyt het stil vertreck in aller ijl geweken,

Sy gaet met grooten ernst en uytermaten ras,

En geeft haer na de zael daer Pretiose was.

Die sat daer vast omringht met al de kamer-maeghden,

Die met een treurigh hert de jonge maeght beklaeghden,

Soo om het drouf geval, als om haer soeten aert,

En dat haer teere jeught met heydens is gepaert.

Me-vrou gaet sigh in ernst na Pretiose strecken,

Gaet aan de jonge maeght den boesem open trecken,

En siet haer witte borst, men vont een kleyne vrat,
 Die sy ter slinker hant ontrent den tepel had.
 En als men haer den voet ter aerden dede setten,
 En met een vlijtigh oogh daer op bestont te letten,
 Soo bleeck het metter daet, dat twee van hare teen
 Zijn als een swane-poot gewassen tegen een.
 Me-vrou is buyten haer. De teyckens hier gevonden,
 De vrat op hare borst, haer teenen dus gebonden,
 En 't gunt men uyt het schrift met klare woorden las,
 Versekert haer genough wie Pretiose was.
 Sy grijpt haer in den arm, sy kustse menigh-werven,
 Sy voelt een diepe vreught, en schijnter in te sterven,
 Sy gaet tot haren man, die sy van herten mint,
 En seyt hem: Weerde vrient, siet hier u eenigh kint;
 Hier is u weerde vrucht, die ick u heb gedragen,
 Daerom ghy hebt getreurt soo veel bedroufde dagen;
 Hier is het eenigh pant van onse soete jeught,
 Ontfanght het nu ter tijt, en dat in rechte vreught.
 De teyckens al gelijk, aen my terstont gebleken,
 En laten mijn gemoet niet meer in twijffel steken.
 Sy is het even-sels die ick u heb gebaert,
 Haer lichaem wijstet uyt, en haar geheelen aert.
 Voor al soo komt my voor, hoe dat ick was bewogen,
 En ick en weet niet hoe, als buyten my getogen,
 Wanneer ick eerst het kint ontrent ons deure sagh,
 En hier noch onbewust in dese venster lagh.
 De man (die even soo een wonder hart bewegen
 Had door syn gansche lijf en in de ziel gekregen,
 Iuyst doen het aerdigh dier hem eerst voor oogen quam)
 Seyt dat hy dese maeght voor syne dochter nam,

Seyt dat hy aen het wijf haer diefte wil vergeven,
 En haer oock bystant doen, om wel te mogen leven,
 Mits datse nu voortaan wil stillen haren loop,
 En haer geheel ontdoen van desen vreemden hoop.
 O Heere, seyt hy voorts, wie kan u wonder wercken,
 Wie kan, gelijk het dient, u hooge daden merken!
 Ghy hebt ons langen tijt gespijst met tranen-broot,
 Ghy hebt ons af-geleyt tot aen de bleeeke doot.
 Ghy hebt ons eenigh kint, nu soo veel drouve jaren
 Gedurig om-gevoert in veelderley gevaren;
 Ghy hebtet niet-te-min, ghy hebtet noch gespaert,
 Ghy hebtet, lieve God, tot onse vreught bewaert.
 Het was ons sonden schult, dat wy u felle slagen
 Dus hebben uyt-gestaen, en lange moeten dragen.
 Wy hadden vry al meer tot onse straf verdient:
 Maer ghy zijt onse God, ons heyl, en ware vriend.
 'T is uwe gunst alleen, 't is u genadigh wesen,
 Dat wy uyt dese doot ten lesten zijn geresen,
 Dat ghy tot onsen troost dit wonder laet geschien,
 Dat wy ons weerde pant alhier in vreughde sien.
 Sy was, eylaes! gegaen, sy was gelijk verloren,
 Maer sy is wederom als op een nieu geboren.
 Ghy hebt ons eens gebracht tot aen het duyster graf,
 Nu wast ghy wederom ons drouve tranen af.
 Wilt ons van heden aen, wilt ons nu danekbaer maken,
 Opdat tot uwen dienst ons herte magh ontwaken,
 Op dat wy nu voortaan in daet en in de schijn,
 V dienaers, lieve God, u kinders mogen zijn.
 Constances hert ontloock terwijln dit gebeurde,
 Haer dacht 't en was geen tijt dat sy nu langer treurde;

Haer dacht sy vont behulp dat haren druck genas,
 Vermits haer vader selfs daer eerste lant-vooght was.
 Haer dacht in volle daet, het stuck was nu gewonnen,
 Vermits haer saken staen soo wel sy immer konnen.

Maer t'wijl sy in den geest hier mede besigh sit,
 Soo treet haer vader toe, en seyt haer weder dit:
 God heeft ons grooten troost en blijdschap toe-gesonden,
 Om dat ghy, weerde kint, ten lesten zijt gevonden,

Om dat ghy noch gesont en in het leven zijt;

Maer daer is echter wat dat my in 't herte snijt.
 Ick sie, eylaes! ick sie dat uwe domme sinnen
 Een heyden (wat een schand!) een rouwen heyden minnen,
 Een heyden sonder doop, die niet en heeft geleert,
 Hoe dat men God den Soon met reyne sinnen cert.
 Met oorlof, seyt de maeght, hoort my een weynigh spreken;
 Ick weet van stonden aen u droufheyt af te breken.

De vrient aen my vertrouwt en is geen heydens man,
 Maer die in volle daet de Christen leere kan.
 Hy is noch boven dat van edel bloet geboren,
 En heeft my, soo ick was, uyt enckel min gekoren.

En wat na dit geval noch vorder is geschiet,
 En seydt' ick na den eysch den ganschen avond niet.
 Maiombe nam het woort, en gaet de man vertellen,
 Hoe dat de jongelingh quam onder haer gesellen,
 Hoe dat hy synen staet en vaders huys verliet,
 Vermits hem syn gemoet tot Pretiose riet.

Hoe dat hy nevens haer alreede lange dagen
 Had vorst, en heete son, en alle leet gedragen;
 En dat dit al gelijk maer was een kleyn begin,
 Een preuf, en ondersoek van syn getrouwe min;

Dat hy geen dertel spel de vrijster mochte vergen,
 Noch met onguere jock haer teere sinnen tergen,
 En dat hy door de lust noyt op en was gevat,
 Maer dat hy sigh in als met eer gequeten had.
 In 't korte dese vrou verhaelt in lange reden
 Al wat de jongh gesel voor desen heeft geleden;
 Soo datse voor het lest ten vollen openbaert,
 Hoe dat syn ridders kleet by haer noch is bewaert.
 Dit vat de lant-vooght op, en, sonder langh te dralen
 Laet stracx het rijk gewaet daer in de kamer halen.
 Het wijf dat gaeter om soo veerdigh alsse magh.
 Siet dus koomt op het lest de waerheyt aen den dagh.
 De lant-vooght onderdies gaet Pretiose vragen
 Op al den omme-gangh van hare jonge dagen,
 Op al des werelts loop, en hoe haer dit beviel,
 En wat sy des gevoelt ontrent haer jonge ziel.
 Sy antwoort over-al met soo besette reden,
 Met soo een goed bescheet en in soo volle leden,
 Dat (soo de jonge maeght syn dochter niet en waer)
 Hy streckte voor gewis de sinnen over haer.
 Hy vont sigh in den geest van hare min bevangen,
 En bleef aen haer verstant en hare schoonheyt hangen.
 Maer nu het geestigh dier als dochter hem bestont,
 Soo is hy gansch verheught tot in syns herten gront.
 En t'wijl de man aldus in blijdschap is geseten,
 Soo koomt het oude wijf en brenghet een gouden keten,
 En brenghet het hant-cieraet, en wat den jongelingh
 Te voren om den hals of aen de leden hingh.
 Als dit de lant-vooght siet en hoort den ridder noemen,
 En weet van wat geslacht dat hy is afgekomen,

Gevoelt hy ander-mael dat syn beswaerden druck
 Is, door des Heeren gunst, verandert in geluck.
 Hij danckt God ander-mael met al de gansche sinnen,
 Dat soo een edelman syn dochter gingh beminnen,
 En dat syn trouwe gunst noyt eens in hem verdween,
 Schoon dat de jonge maecht een heydens dochter scheen.
 Dit heeft terstont de Faem ten luytsten uyt-gekreten,
 Sy liet het vreemt geval aen alle menschen weten;
 Oock aen de vrijster selfs die aen den jongelingh
 Voor desen hare ziel en gansche sinnen hing.
 Die gaet daer aen de wet ten vollen openbaren,
 Dat sy, eylaes! vervoert van hare groene jaren,
 Vermits de jongh gesel haer quale niet genas,
 Hem hadde na geseyt dat hy een roover was.
 En schoon het selsaem luyt dat by haer is bedreven,
 Het wort haer evenwel in volle daet vergeven;
 Andreas spracker voor, de lant-vooght nam het aen,
 Dies mochtse sonder straf en vreedsaem henen gaen.
 'T was al te blijden dagh, geen mensch en mochte treuren,
 Daer magh niet als vermaeck en soete vreught gebeuren.
 De man-slagh wert versoent, de ridder vry gestelt,
 En alle die het raeckt ontfangen machtigh gelt.
 De banden, die den helt benaenden aen de leden,
 Die worden los gemaect of veerdigh af-gesneden;
 En voor het duyster hol, dat hem gevangen hout,
 Soo komt hy voor den dagh geciert met enckel gout.
 Syn vader wert terstont daer in de stadt beschreven,
 En die heeft metter daet sigh op de reys begeben,
 Die koomt in haesten aen, verheught en wel gesint,
 Vermits hy synen soon soo wel verselschapt vint.

Daer is geen edel geest die oyt heeft leeren dichten,
Of hy valt aen het werck met alle syn gewrichten;

Al wat of spits vernuf, of kunste geven magh,

Dat koomt om desen tijt ten vollen aen den dagh.

Men hoort door al de stadt, door alle groene velden,

En door het gansche rijk van desen handel melden,

De snelle weder-klanck die roeptet in het wout,

En al de werelt juyght dat Pretiose trout.

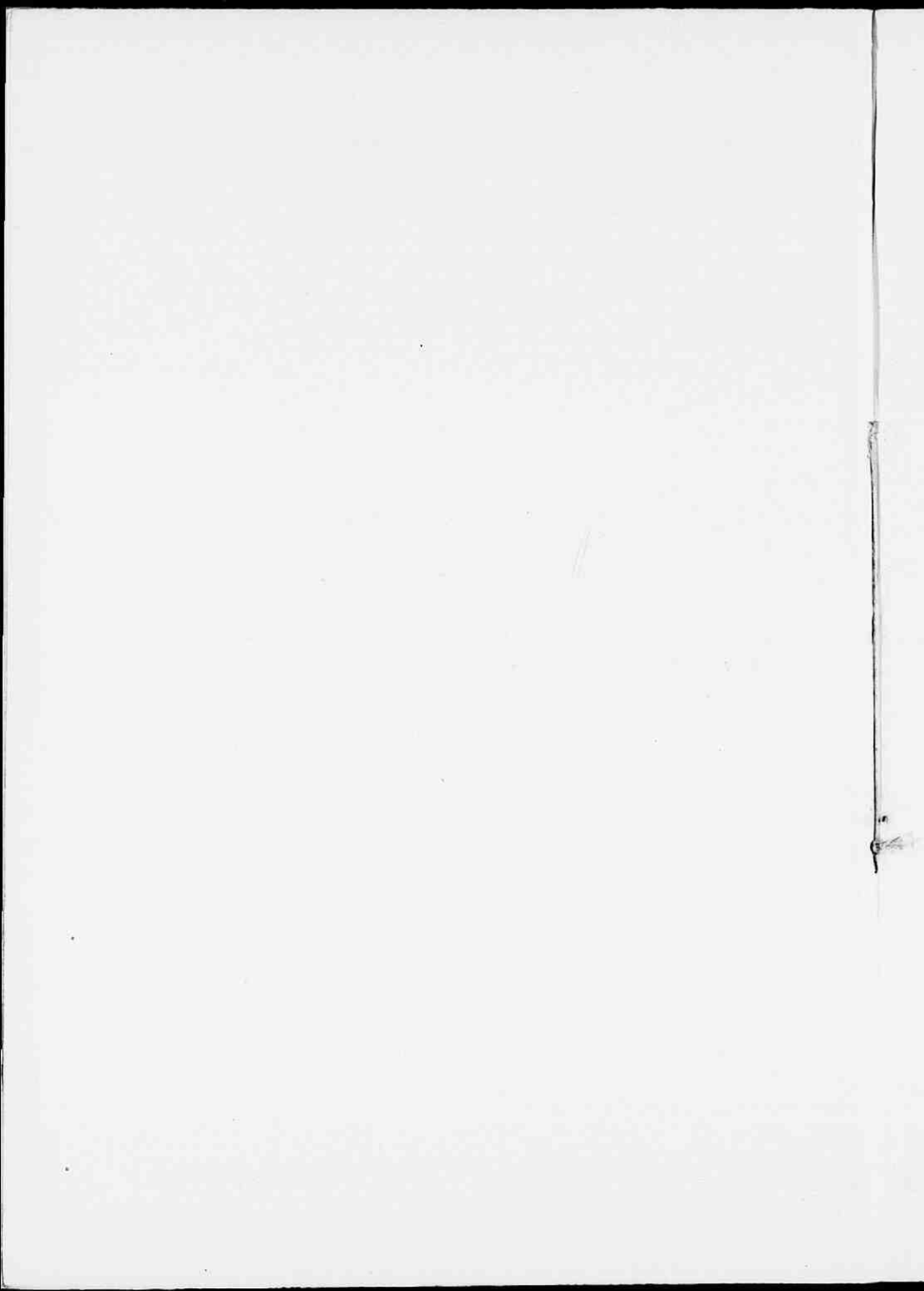

IV.

PIETER CORNELISZ. HOOFT.

16 Maart 1581—21 Mei 1647.

Uit: GEDICHTEN VAN P. CZ. HOOFT. EERSTE VOLLEDIGE UITGAVE
GEDEELTELIJK NAAR DES DICHTERS EIGEN HANDSCHRIFT,
MET AANTEERKENINGEN VAN P. LEENDERTZ WZ.,
Amsterdam, P. N. van Kampen,
1871, 1e Deel.

1.

Wijze: *De mey die ons de groente geeft.*

Elck prijs zijn lief waer hij se gis,
Sijn luck ick niet benije,
Die ick bemin geboren is
Tot 's werelts heerschappije.

Mijn geest van een gemeen verstant
Hem niet en laet becooren,
De gene die mijn harte brant
T'is een princes gebooren.

Haer eedel en haer hooch gemoet,
Vertoont hem in haer wesen
Tgeen haer ontsachlijk minnen doet,
Dat doet haer lieflijk vresen.

In heusheit isse nemmermeer
Van ymant t' overwinnen;
Geen dinck en achtse boven eer,
Tsijn princelijke sinnen.

Haer goddelijk verstant dat blinckt,
Wanneer haer reden vloeyen,

Haar hooge keel wanneer se singt,
 Leyt menige siel in boeyen.

Van verw den hemel soo gelijk
 Mijn Joffrouws oogen lichten,
 Dat daer den setel van sijn rijk
 Cupid' in heeft gaen stichten.

O Jupiter vergeeft het mijn
 Soo'ck weenich van u houwe,
 U blixems niet soo crachtich sijn
 Als d'oogen van mijn vrouwe.

Haer aenschijn nevels dick verlaert,
 En t' quae weer doet verschoonen
 Dat alsse buiten spelen vaert,
 De son hem schaemt te toonen.

Son dreicht ons vrij met duisternis
 Schuilt achter woleken bloode,
 Soolanck mijn Joffrouw met ons is,
 Sijt ghij er niet van node.

Men sal daer om natuer geschent
 Van niemant hooren noemen,
 Waer dat mijn vrouw haer oogen went
 Daer groyen cruit en bloemen.

Daer leyt niet aen, Apollo blont,
 Al ghingt ghij van ons scheyen,
 Als sij ons haer gesichte jont,
 Tis tschoonste van de Meye.

Maer sonder t' ooge dat mij quest,
 En schoonheit wtgelesen,
 Al schijndij Phoebus al u best,
 Tsal droeve winter wesen.

Dus heeft natuer haer liefste kint,
 Gaen boven andren cieren,
 De harten die haer sch oonheitwint
 Regeren haer manieren.

Indien een mensch verhoppen dorst,
 De liefd' van een Godinne,
 Misschien en branden noyt mijn borst
 Van yemant anders minne.

1597—97.

J. A. B.
 Dido.

2.

Wijze: *Gister avond spade sloot ick mijn deur etc.*

MINNAER.

Galathea siet den dach comt aen.

GALATHEA.

Neen mijn lief wilt noch wat marren
 T' sijn de starren,

Neen mijn lief wilt noch wat marren 't is de maen.

MINNAER.

Galathea t' is geen maneschijn.

GALATHEA.

Hoe t' is noch geen een geslagen
 Wat soud 't dagen?

Hoe? t' is nog geen een, t' en can den dach niet sijn.

MINNAER.

Galathea' aenschout den hemel wel.

GALATHEA.

Laes! ick sie den dagerade

T' onser schade,

Laes! ick sie den daegeraedt de tijd is snel.

MINNAER.

Waerom duirt de nacht tot t' avont niet?

GALATHEA.

Vreest se dat wij met ons beyen

Sonder scheyen

Blijven soudén tot dat ons de doot verriet?

MINNAER.

Nu Adieu mijn troost en blijft gesont!

GALATHEA.

Wilt mij noch een kusgen geven

Och mijn leven!

Jont mij noch een kusgen van u blijé mont.

MINNAER.

Galathea coom ick t'avont weer?

GALATHEA.

Och mijn moeder mocht het hooren

En haer stooren,

Och sij mocht het hooren maer comt even seer.

MINNAER.

Galathea hoe raek ick van u hals?

GALATHEA.

Laes den dach en wil niet lijén

T' langer vrijen,

Danek hebt van u sachte kuskens en van als.

REI UIT GRANIDA.

(1605 gedicht — gedrukt 1615.)

Het vinnich stralen van de Son
Ontschuil jek in 't bosschagie;
Indien dit bosge clappen con,
Wat melden 't al vryagie!

Vryagie? neen, vryagie? jae.
Vryagie sonder menen;
Van hondert harders (is 't niet schae?)
Vindt me'r getrouw niet eenen.

Een wullepsch knaepgien altijd stuurt
Nae nieuwe lust sijn sinnen,
Niet langer als het weygeren duirt,
Niet langer duirt het minnen.

Mijn hartgen treckt mij wel soo seer,
Soo seer, dorst jek het wagen,
Maer neen, jek waeg' het nemmermeer,
Haer' minnen sijn maer vlaegen.

Maer vlaegen, die t'hans overgaen,
En op een ander vallen;
Nochtans jek sie mijn vryer aen,
Voor trouste van haer allen.

Maer of 't u misten, domme maecht,
Ghij siet hem niet van binnen.
Dan 't schijnt wel die geen rust en waccht,
Kan qualijek lust gewinnen.

Of jek hem oock lichtvaerdich von,
 En 't bleef in dit bosschagie?
 Indien dit bosge clappen con,
 Wat meldent al boelagie!

4.

VELDTDEUNTJEN. (1611.)

Haesjen op het loopen stelde
 Bej haer voetjens vlug, soo gauw,
 Dat se met haer soolen, nauw
 Kreuckte 't kruitjen van den velde,
 Dat gelaen was met den dauw.
 Denckt of 't binnenst haerder sielen
 Was, van vrees, in swaere smart:
 Gerart was haer op haer hielen,
 Welhem lach haer in haer hart.

5.

VELTDEUNTJEN. (1611.)

Errijsjen sat onbelaeden,
 Sluimerlog, in 't grasjen bol,
 Daer haer schaepjens wit van wol
 Haeren honger graech versaeden.
 Bloemert wierp met roseblaeden
 In haer aensicht, neek en crop.
 Haer gelaet begost te strangen,
 Hij, gediensich, van haer wangen,
 Lasse met sijn lippen op.

L I E D E K E N.

Wijze: *Demophoön, hoewel de son, etc.*

Schoon Nymphelij, n,
 Ach mindje mijn,
 Wat soud' ick al versieren
 Om nae mijn wensch
 Dees ledetjens
 Soo wel gemaekt te eieren.
 Met blinckendt gout
 Of perlen, sout
 Ghij voelen ras belasten
 U halsjen soet,
 Soo crael als bloet
 Daerom niet beter pasten.

Ick soud' u cleên
 Met keursgens reen
 Van lichte verwen blijtgens
 Die souden staen
 Geschildert aen
 U breetachtige sijtgens,
 U voetgens mit
 Haer schoentgens wit
 Daer bij geval in 't boeken,
 Het incarnaet
 Soo wel bij laet
 Van hoosgens glad getrocken.

U armkens mee
 Soo wit, als snee,
 Soud ick corael om schicken,
 Dees vlechgens blondt
 Op nieuwe vondt
 Soud ick u leeren stricken
 Met snoertgens veel,
 Nu groen, nu geel,
 Bij lodderlijke beurtgens,
 Voor watren t haer
 Of cruivent daer
 En duisent soete leurtgens.

T perruickgen sou
 Ick trecken nou
 Wat laechgens dan wat hoochgens,
 En als het claer
 Gefutselt waer
 Mij spieglen in u oochgens,
 Dan werpen licht
 Nu mijn gesicht
 Opt eene nu opt ander;
 Dan nemen raem
 Hoe t' altesaem
 Sou voegen bij malcander.

Indien dat ghij
 U oochgens blij
 En liefelijke seden
 Soo vreuchde-rijck

Soo vriendelijk
 Soo vol bevallijkheden
 En u aenschijn
 Vernoecht, tot mijn
 Dan met een lachgen wenden
 Soo soud ick hiel
 In u, mijn siel
 Gaen metter woone senden.

En als ick wat
 Beloncket had
 Den brandt van alle knechgens
 U zedetgens
 U ledetgens
 U fraeij getoijde vleehgens,
 Soo soud' ick streng
 Met armen eng
 U jente lijfgen prangen
 Tot jck daer wt
 Creech buit om buit
 U sieltgen weer gevangen.

De verwe van
 Mijn lippen, an
 U wanxgens soud' ick plecken
 Door soentgens sacht
 En met haer cracht
 U siel te mond' wt trecken,
 Charife, ick weet
 Ghij dan beleedt

Dat niemant van u susgens,
 Daer ghij (soo 't schijnt)
 Nu smaeck in vijndt
 Gaf oijt soo soete kusgens.

1605—1606.

CHARIFE.

D. B. S.

7.

DEUNT IEN.

Wijze: *Si c'est pour mon pucelage*, etc.

Als Jan Sybrech sou belesen
 En haer sprack van Liefden an,
 Seyse, jae, maer Janneman
 Soud het reyne Liefde wezen
 Die ghij mij geeft te verstaen,
 Reine Liefd' can niet vergaen.

Reine Liefd van d' alderreinste
 Zeide' hij, Sybrech, holle mejt,
 Wel, zej sij, dats goedt bescheit
 T hijlijck is op 't alderheinste 1)
 Jan jek wilt met u bestaen,
 Reine Liefd can niet vergaen.

Vijftich builen in twee slagen
 Smeet hem laest de boze feex
 Met een wackre sleutelreex:
 Als hij doe begon te clagen,
 Seyse, Jan, wat gact u aen,
 Reine Liefd can niet vergaen.

1) Alderheinste = allerspoedigste.

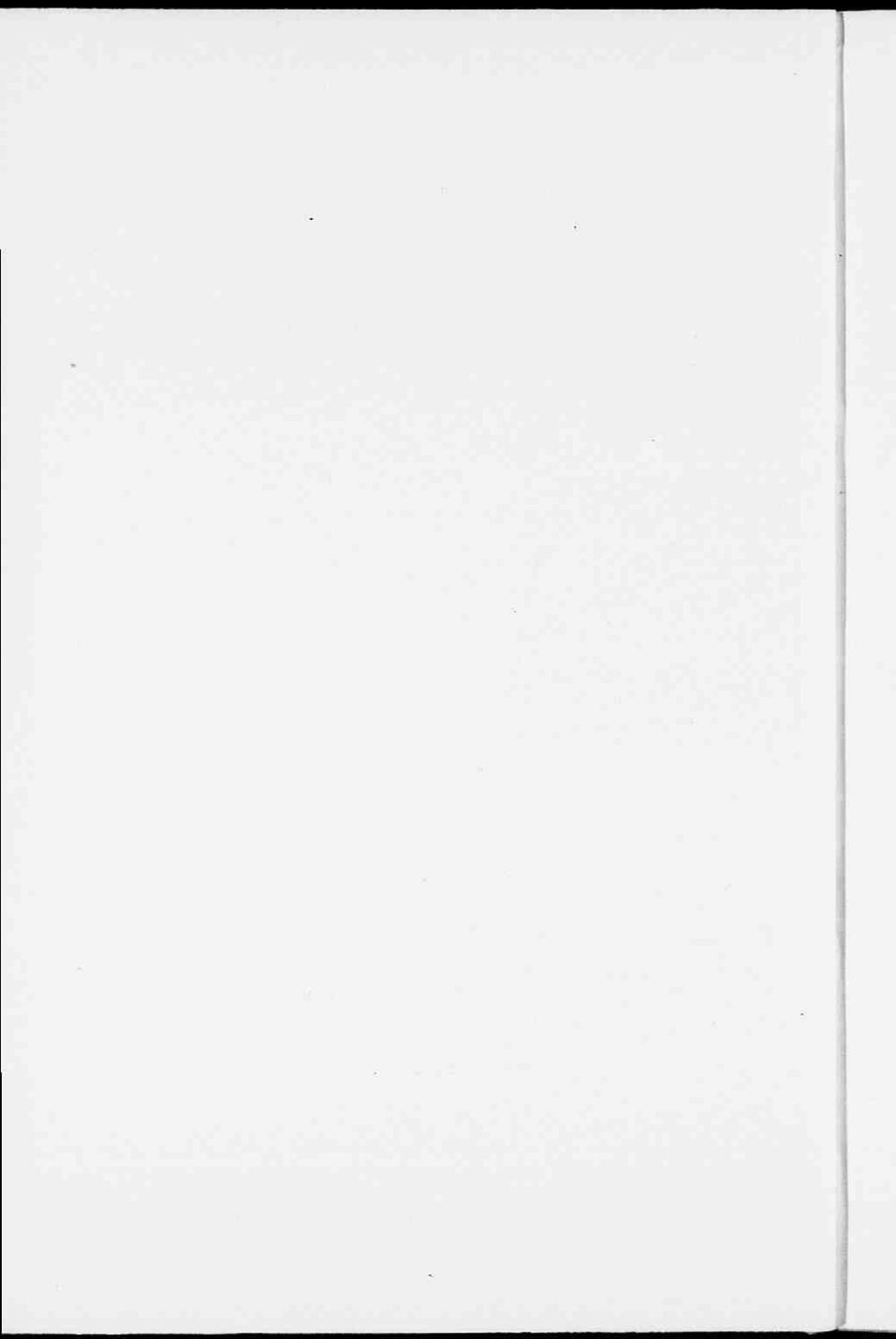
Sij heeft een sweep ontboon wt Polen,
 Diese bij haer cammen hangt.
 Als haer dan een lust bevangt,
 Seit ze Jan licht op u zolen
 Hippelt luchtich onbelaen,
 Reine Liefd can niet vergaen.

Jan bestont sijn wijf te vraegen
 Was het u al reyne Liefst,
 Sybrech seyde: Jaet, ontdieft,
 Daerom moet ghij mij verdraegen
 Als jck lust heb wat te slaen,
 Reine Liefd can niet vergaen.

Wel verdraecht dan oock mijn smijten,
 Seide Jan, en stelde doe
 Oock een bos met sleutels toe,
 En als zij begon te krijten,
 Creet hij weer daer tegen aen,
 Reine Liefd can niet vergaen.

Wildij reine Liefd doen duiren?
 Voechter Reine Liefde bij,
 Want de Liefde aen eene zij
 Can in corte tijt verzuiren,
 Hangtse beide zijden aen
 Reine Liefd can niet vergaen.

V.

GERBRAND ADRIAENSZ. BREDERO.

16 Maart 1585—23 Augustus 1618.

Uit: DE WERKEN VAN G. A. BREDERO. VOLLEDIGE UITGAVE

NAAR DE BESTE OUDE DRUKKEN BEZORGD EN OPGEHELDERD

DOOR PROF. DR. J. TEN BRINK, PROF. DR. H. E.

MOLTZER, DR. G. KALFF, DR. R. A. KOLLEWIJN,

J. H. W. UNGER EN DR. J. TE WINKEL.

Amsterdam, Gebr. Binger, 1890.

1.

BOEREN GESELSCHAP.

Stemme: *'t Waren twee Gebroeders stout, &c.*

Arent Pieter Gysen, met Mieuwes, Jaap, en Leen,
En Klaasjen, en Kloentjen, die trocken t' samen heen
Na 't Dorp van Vinckeveen:
Wangt ouwe Frangs, die gaf sen Gangs,
Die worden ofereen.

Arent Pieter Gysen die was so reyn int bruyne,
Sen hoedt mit bloem-fluwielt die sat hem vry wat kuyn,
Wat scheefjes en wat schuyn,
Soo datse bloot, ter nauwer noot
Stongt hallif op sen kruyn.

Maer Mieuwes, en Leentjen, en Jaapje, Klaas en Kloen
Die waren ekliedt noch op het ouwt fitsoen,
In 't root, in 't wit, in 't groen,
In 't grijs, in 't graeuw, in 't paers, in 't blaeuw,
Gelijck de Huysluy doen.

As nou dit vollickje te Vinkeveen anquam,
 Daer vongdese Keesjen, Teunis, en Jan Schram,
 En Dirck van Diemerdam,
 Mit Symen Sloot, en Jan de Doot,
 Met Tijs, en Barent Bam.

De Meysjes vande Vecht en vande Vinkebuurt
 Die hadden heur tuychje te wongderlijk eschuurt,
 O se waren soo eguurt,
 Maer denckt iens Fy, had langhe Sy
 Heur Onger-riem chuurt.

Sy gingen in 't selsip: daar worden so eschrangst,
 Gedroncken, gesongen, gedreumelt en gedangst,
 Gedobbelt en gekangst.
 Men riep om wijn, het most soo sijn,
 Elck Boerman was en Langst.

Maer Mieuwes en Trijntje, die soete slechte sloy,
 Die liepen met menkander uytten huys in 't Hoy,
 Met sulck geflickefloy,
 En suck gewroet, och 't was soo soet,
 Mijn docht het was soo moy.

Aelwerige Arant, die trock het ierste mes,
 Tuege Piete Kranck-hooft, en Korselige Kes,
 Maer Brangt van Kaallenes,
 Die nam een greep, hy kreegh een keep,
 Mit noch en boer vijf ses.

De Meysjes die liepen, en lieten dat geschil,
 Kannen noch kandelaers, noch niet en stonger stil:
 Maar Kloens die stack, en hil

Soo dapper uyt, dat een Veen-puyt

* Daer doot ter aerden vil.

Symen nam de rooster, de beusem, en de tangh,

En wurrepse Ebbert, en Krelis vuer de wangh,

Het goetjen ging sen gangh,

Het sy deur 't glas, of waer 't dan was,

Mijn blyven was niet langh.

Ghy Heeren, ghy Burgers, vroom en wel gemoet,

Mydt der Boeren Feesten, sy zijn selden soo soet,

Of 't kost yemant zijn bloet,

En drinckt met mijn, een roemer Wijn,

Dat is jou wel soo goet.

2.

VAN FOBERT EN LOBBETJE.

Stem: *'t Schaep dat voer naer Alleckmaer.*

Onse Lobbetjen is so blyt.

Onse Lobbetjen, &c.

So datset over de buurt schier krijt,

Hoe zy-er vryer laet pracchen,

Maer sachje hoe dat Fobert vrijt,

Je souwtje sticken lacchen.

Fobert is fijn en wel bespraackt,

Fobert is, &c.

Daerom als hy an 't praten raackt,

Kan wongder hy versieren,

O Lobbetje (seyt hy) wie het je maackt

Deuse verweende klieren?

Noch 1) se staanje om 't lijf soo juyst,

Noch se, &c.

't Is t' ongenaertigh wel ekuyst,

Een mens die souwje schaken,

Staet stil (seyt sy) bruer onbesuyst,

Ie souwtme smeerigh maken.

Fobert die miend strick strackx al waers,

Fobert, &c.

Sy lijkt so quaet dan as en baers,

En 't is maer klinck-klaer jocken :

Mar dit doet die door-trapte Flaers,

Om hum noch mier te locken.

As Lobbetjen seyt, ay sus sit stil,

As Lobbetjen, &c.

Dat is so veul, as 't is mijn wil :

Maer moetet so wat deeken.

En dat hy schoon zijn hangden hil,

Sy souwter seer aentrecken.

Wangt as hy hum wat koeltjes hout,

Wangt as, &c.

So mient zy dat sen liefst verkouwt,

En kittelt hem in sen zijen :

Waer deur hum Fobert dan verstouwt,

En raeckt dan dus an 't vrijen.

O Lobbetjen ! dien ik oyt verhieft,

O Lobbetjen, &c.

Ick hebje soo beseten lief,

1) Noch : Och.

Ick kan me niet besturen:
 Wech, wech (seyd sy) je hebt en brief, 1)
 Wech mit je malle kuren.

't Is mit Fobert al 'edaen,
 't Is mit Fobert, &c.
 Wangt Lobbetjen hiet hem altoos gaen,
 En dat oock hiel ongwaerdigh,
 In sy word (so ick heb verstaen)
 Hiel spytigh en hovaerdigh.

Hoort nou alle guyse-gaer,
 Hoort nou alle, &c.
 Fobert en vraeght oock niet na haer,
 Hoe seer hy haer ierst minde:
 En ist gien Lobbetjen, 't is ien aer,
 Hy sel sen diel wel vinden.

3.

VAN GIERIGHE GERRIT, EN MODDE VAN GOMPEN.

Stem: *Daer ick gister avont quam,*
Daer scheen de Maen so klaer, &c.

De Gierige Gerrit, die lebbige dief,
 Die vrijt nu zijns ghelijek,
 Die vrijt nu, &c.
 Wanght hy het Modde van Gompen lief,
 Die leelijek is en rijek,
 Die leelijek is en rijek,
 Die leelijek is en rijek.

1) Je hebt en brief: je bent te brutaal.

Sy het ien asingt ruym van vel,
 Niet muys-vael, noch niet bongt,
 Niet muys-vael, &c.

Nae 't rotte-graen gelijcket wel,
 Maer swart wast in de grongt,
 Maer swart wast, &c.

Haer tangden zijn Kastangie bruyn,
 Heur lippen pimpelpaers,
 Heur lippen, &c.

Se het ien veurhooft tot heur kruyn,
 En hier en daer wat haers,
 En hier en daer, &c.

In haer vermaelde ¹⁾ wangen bleeck,
 En in heur moye kin,
 En in heur moye kin,

Daer sietmen 't leger vande Griecck
 En trotsche Troyen in,
 En trotsche, &c.

Se is geborst, gebuyckt, gebilt,
 En louter in de vang, ²⁾
 En louter in de vang,

Praet van Rosbajjer ³⁾ soo ghy wilt,
 Dees het ien ander gang,
 Dees het ien, &c.

Dit monsterum oft ongediert
 Dat voert soo hoogen pracht,
 Dat voert, &c.

1) Vermaelde: heldere. 2) Louter in de vang: in haar vollen bloei.

3) Rosbajjer: het Ros Beyaert.

Daer wort ghien snof, gien snee versiert,
 Of 't is heur daeg'lijcx dracht,
 Of 't is heur, &c.

Gerrit is wat root, en wat blaeu,
 Wat paers, wat kakelbongt,
 Wat paers, wat, &c.

Sen tangden as ien wouwe klaeu
 Staen averechts in sen mongt,
 Staen averechts, &c.

Hy sieter nou soo Jongetjes uyt,
 Wangt hy het corts ehaert ¹⁾
 Wangt hy het, &c.

Na dat hy schoon was uyt eruyt,
 Kreech hy sen twiede baert,
 Kreech hy sen, &c.

Hy is soo anxstelijske moy,
 Men vreest datmen hum siet,
 Men vreest datmen hum siet,
 Sijn Vaer het brieven van Oetroy,
 Men macht na-drucken niet,
 Men macht nae, &c.

So yemandt noch een stempel vindt,
 Die kaptse vry an twee,
 Die kaptse vry, &c.

En drijftse met die woeste wint,
 Diep in de Zuyer Zee,
 Diep in de Zuyer Zee,
 Diep in de Zuyer Zee.

1) Hy het corts ehaert: hij heeft onlangs van hairen gewisseld.

VAN DIEUWERTJES VRYER.

Stem: *Meester Clement ghy vuyle vent, etc.*

Dieuwer is verlief (by get!)

Op sukken reynen vrijer:

Mar s' hetter niet iens op elet,

Hoe slim dat hy sen bienen set,

Ghelijk een kreup'le Snijer.

Wangt asse mar sen asingt siet,

Sy kander niet uytkomen:

Sy weet dan van haer selven niet,

Sy staet wannier heur dat gheschiet

Al waer sy op enomen.

Dan Dieuwertje je hebt jou reen,

Die jou daer toe andrijven,

Je siet op zijn volmaeckte leen:

Die ick van boven tot beneen

Na 't leven sal beschrijven.

Sen hayr dat is as sulver grijs,

Sen asingt daer beneven

Dat is so rongt, wijnt-hongts gewijs:

Ist dat icket niet genoeg en prijs,

Dat moetje myn vergeven.

Sen veur-hoofd is ghebult seer hooch,

Gien schilder souwt soo maken:

Daer by het hy ien slincker oogh

Dat is hiel leep, en selden droogh,

Gheboort met root scherlaken.

Daer toe het hy een groote Neus
 Vol Parlen en Robynen,
 Op het fatsoen van Heyntje Peus:
 Van veruw is sy hiel glorieus,
 Miest uyt de karmosynen.

Sen kneveltjes staen hum so schots,
 Steyl boven sen propre monckje,
 Die hy ierst stijfden mit wat snots:
 Nou kijkt hy deur de hayrtjes trots
 Recht as en Ys-langs honckje.

Sen lippen sijn veur al niet swack;
 En zyn Trompetters wanghen,
 Die staen soo stijf, soo straf, soo strack:
 Men souw met soo een Bulleback
 Wel jonge nickers vanghen,

Sen kinnetjen is so wel edaen:
 En waer het niet vol puysten,
 Men souwer klauwen op of slaen:
 Mar isser yemant om begaen,
 Die slaetse plat met vuysten.

Het ongse Dieuwer dan gien recht,
 Dat zy leyt al heur sinnen
 Op dees verweende moye knecht?
 Ick bidje (vrienden) datjet seght,
 Wie souw hum niet beminnen?

Wangt (siet) hy het mar ien gebreck
 An al sen lijf, en leden:

Dat mier is, 't is ien hoddebeck, ¹⁾
 Een lompe loer, ien groote geck
 Van boven tot beneden.

Mar Dieuwer die is wijs en vroet,
 Niet vleesschelijk noch biestigh;
 Sy lieft sen vleys niet, noch sen bloet,
 Mar s' is genegen tot sen goet:
 Bemints' hum dan niet giestigh?

5.

EEN OUDT BESTEVAERTJE MET EEN JONG MEYSJEN.

Stem: *Pots hondert duyzent slapperment, etc.*

- L. O Jannetje mijn soete beck!
 Ey lieve blijft wat staen.
- I. Wat schortje? seght, jy ouwe geck?
 Ick raetje laetme gaen.
- L. Al 't gelt dat gy hier leggen siet,
 Dat is voor u al ree.
- I. Wegh kael-kop, ick en soeck u niet,
Dat jy soeckt, soeck ick mee.
- L. Van landen, zanden, gelt en goed,
 Soo ben ick machtigh rijk.
- I. Dat acht ick niet, o suffe bloed!
 Ick wacht na mijns ghelijck.
- L. Het goed is 't daermen wel ofvaert,
 Dus Meysjen weest ghedwee.
- I. Ghy zijt mijn al te oudt bejaert,
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

1) Hoddebeck: kakelaar.

- L. Och kijntjen geefje mijn eenen soen,
 Ick geefje al dit gelt.
- I. Dat sal ick wel een jonger doen,
 Al gaf hy niet en spelt.
- L. Gelooft, Lief dat ick u versoeck
 Ter eeren en ter Ee,
- I. Wegh, wegh, wegh Hansjen hangebroeck:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

- L. Ick sel jou koopen watje lust,
 En doen wat jy gebiedt.
- I. Ey Lammert Vaertje houdtje rust,
 Want jy en dientme niet:
 Waer jy maer twintigh jaren oudt,
 Misschien of icket dee:
 Maar nou so zydy oudt en koudt:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Dit is een Lansjen na mijn sin,
 Vol vrolijkheyd en vreught,
 Die ick niet om sen goed bemin,
 Maer om zijn jonge jeught:
 U krachten die zijn oudt en af,
 Dus laetmen in mijn vree:
 En vrijd geen Vryster, maer een graf:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

- L. Mijn dochter laet dees mellickmuyt,
 En neemt een deftigh man.
- I. Och nam ick suleken ouwen uyl,
 Wat raed ging my dan an?

'k Sou immers by u levend' lijf,
 (Waer vintmen meerder wee?)
 U Maegt zijn, en u Weeuw, jou Wjif:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Vaertwel dan ouwe Rochelaer,
 Ick blijf by mijns gelijk:
 Weet jy niet, salige Bestevaer,
 Dat *Wie genoeght* is rijck?

L. Ey staet toch stil, God segen ongs,
 Verhoort doch dees mijn bee.

I. Ay Lammert-Vaer, jy soeckt wat jongs:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

6.

EEN OUD BESJEN, MET EEN JONGMAN.

Stem: *Pots hondert duysent slapperment*, etc.

B. Nu Heereman, nu Jong-gesel,
 Hoort toe, en houwt wat stal.

H. Nou laet mijn gaen jy ouwe vel,
 Wat schortje? sinje mal?

B. Hoe komt dat ghy u soo verhaest?
 Ay lieve houwt wat stee.

H. Wegh ouwe Totebel, ghy raest:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

B. Hoe valt u dit so euvel in,
 Dat ghy my soo versmaed?

H. Wegh quijl-bab met u kevel-kin,
 Wegh met u malle praet.

- B. Ay Jonghman geeft my wat gehoor,
Het is mijn eerste bee.
- H. En prevelt my niet meer an 't oor,
Dat jy soeckt, soeck ick mee.
- B. Dit schenck ick u, o jonger Helt!
Daer toe mijn lijf, en goed.
- H. Nu Besje, laet mijn ongequelt,
En soeckt een gierigh bloed.
- B. Ick maeck u, Jongheling, soo rijk
Als 't water van de Zee.
- H. Ghy zijt my al te ongelijk:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.
- B. Ick sal u houden als een Graef,
In 't gouwt, in 't silver stijf.
- H. Daer voor souw ick dan zijn een slaef
Van een verschrompelt wijf.
- B. Dat kleuter is te wispeltuur,
Al is sy blank as snee
- H. En ghy zijt my te goons en suur:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.
- H. Wech taye tandeloose Best,
Wech druyp-neus, wech root-oogh,
Gaet haelt ien kooltje in u test,
En settet vry wat hoogh,
En raest en blaest daer leven in,
En laet mijn in mijn vree.
Dit is een Meysjen na myn sin:
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

B. Den ouderdom is wijs van raet,

Daer toe suynigh en vroet,

H. Ghelijckheydt in den Echten-staet

Baerd vruntschap in 't gemoet:

Wat is hier liefelijcker dingh,

Of 't alderdroefste wee,

Als goe, of geen vereenigingh?

Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Al waer de Rijckdom van u schat

Als al de wereld groot:

En eer ickse met u besat,

Ick was veel liever doot:

Wech Morssebel gy hebt een gongs: 1)

Gaet door ghy ouwe quee,

Och Beste-moer ghy soeckt wat jongs,

Dat jy soeckt, soeck ick mee.

7.

TWEE-SPRAECK VAN DE MOEDER EN DE DOCHTER.

Stem: *Helaes! Amour wat gaet my aen.*

D. Eel-hart, Moertjen, heb ick lief,

En die selmen altoos minnen.

Warre-nar, die het en brief,

In hy is so stuers van sinnen.

M. Ast ien van beyen wesen sal,

Ist niet beter quaet as mal?

D. Moertjen 't is ien mallen bloed,

En so haestigh daer beneven.

1) Gy hebt een gongs: gij hebt een slag van den molen weg.

M. Dochter: deynekt om 't groote goed,
 Dat sen Vaer mit hum wil geven:
 Ast ien van beyen wesen sal,
 Ist niet beter quaet as mal?

D. Al was sen goet noch iens so groot,
 So mach ick de nar niet hooren:
 Om myn bloet, noch om myn dood,
 Leltme niemeer an men ooren:
 Was hy geck, of quaet, 't was frey,
 Maer nou is hy 't allebey.

 Comt hy op myn camer weer,
 Moer, ick seghtje van te veuren,
 Ich schop de Kay van boven neer.

M. Kijnt je moetje niet versteuren:
 Ast ien van beyen wesen sal,
 Ist niet beter quaet as mal?

D. 'k Weet niet, moer! 'k wil om de keur
 Niet iens van de ballick vallen:
 Het hy niet ien dolle breur?
 En al 't geslacht dat is vol mallen;
 Was hy geck of quaet, 't was frey,
 Maer nou is hy 't allebey.

 Moertjen, as de man is geck,
 Broets en groots, en onbescheyen,
 De Vrouw die krygt oock dat gebreck,
 In die kyeren worden keyen:
 Was hy geck, of quaet, 't was frey,
 Maer nou is hy 't alle bey.

Was hy krancksinnigh en quaet,
Men mocht hem in 't dolhuys sluyten,
Maer Moertje-lief, ick weet gien raet,
So gaet War-nar hum te buyten:
Was hy geck, of quaet, 't was frey,
Maer nou is hy 't alle bey.

Geeft men Eel-hart die ick min,
Wilje Moertje? seg, ay lieve!
't Is ien langhs-knecht na men sin,
In ick houw toch van gien brieven:
't Is mit War-nar niemendal,
Wangt hy is korsel, geck, en mal.

VI.

JOOST VAN DEN VONDEL.

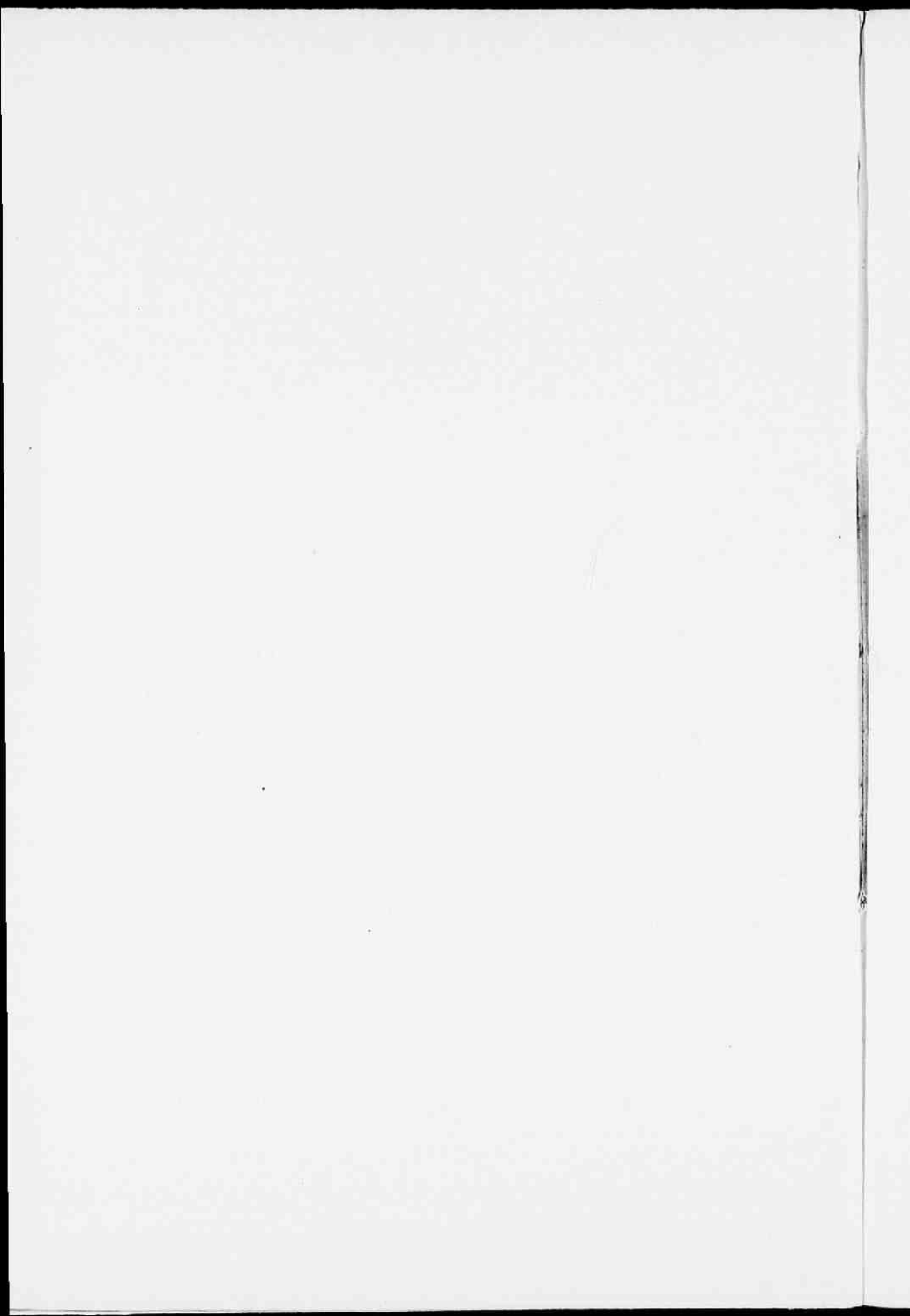
27 November 1587—5 Februari 1679.

Uit: DE WERKEN VAN J. VAN DEN VONDEL. UITGEGEVEN DOOR

MR. J. VAN LENNEP. HERZIEN EN BIJGEWERKT DOOR

J. H. W. UNGER. *Leiden. A. W. Sijthoff.*

Zonder Jaartal.

1.

OP DE WEEGSCHAELE VAN HOLLANDT.

OF DE HOLLANTSCHÉ TRANSFORMATIE.

Gommer en Armijn te Hoof
Dongen om het recht Geloof.
Yders ingebracht bescheyt
In de weegschael wert geleyt:
Doctor Gommer, arme knecht,
Haddet met den eersten slecht;
Mits den schranderen Armijn,
Tegen Beza, en Calvijn,
Ley den Rock van d'Advocaet,
En de Kussens van den Raet,
En het breyn dat geensins scheen
Ydel van gesonde reên:
Brieven die vermelden plat
't Heylig Recht van elke Stadt.
Gommer sach vast heen en gins,
Tot zoo langh mijn Heer de Prins
Gommers zyd', die boven hing,
Troosten met zijn stale Kling,

Die zoo swaer was van gewicht,
 Dat al 't ander viel te licht.
 Doen aenbad elk Gommers Pop,
 En Armijn die kreeg de schop.

2.

GEUSE VESPER, OF SIECKEN-TROOST,

VOOR DE VIER-EN-TWINTIGH.

Op de wyse: *Brande Partinice.*

I.

Hadt hy Hollandt dan ghedragen,
 Onder 't hart,
 Tot zijn afgeleefde dagen,
 Met veel smart,
 Om 't meyneedigh swaert te laven.
 Met zijn bloet,
 En te mesten kray en raven,
 Op zijn goet?

II.

Maer, waerom den hals ghekorven?
 Want zijn bloet
 Was in d' aders schier verstorven:
 In zijn goet
 Vontmen noyt de Pistoletten
 Van 't verraet,
 Wtghestroyt, om scharp te wetten
 's Vollecks haet.

III.

Gierigheyt en wreetheyt beyde,
 Die het swaert
 Grimmigh ruckten uyt der scheyde,
 Nu bedaert,
 Suchten: Wat kan ons vernoegen
 Goet en bloet?
 Och, hoe knaecht een eeuwig wroegen
 Ons ghemoedt!

IV.

Weest te vreên, haelt Predikanten,
 West en Oost:
 Gaet en soeckt by Dortsche santen
 Heyl en troost:
 't Is vergeefs, de Heer komt kloppen,
 Met sijn Woort.
 Niemand kan de wellen stoppen
 Van die Moort.

BESLUIT.

Spiegelt, spiegelt u dan echter,
 Wie ghy zijt:
 Vreest den worm, die desen rechter
 't Hart afbijt.
 Schent uw handen aen geen Vaders,
 Dol van haet.
 Scheldt geen Vroomen voor verraders
 Van den staet.

R O S K A M.

AEN DEN HEER HOOFD, DROST VAN MUYDEN.

Hoe koomt, doorluchte Drost, dat elk van Godsdienst roemt,
En onrecht en geweld met desen naem verbloemt?

Als waer die saeck in schijn en tongeklanek gelegen:

Of sou 't geen Godsdienst sijn, rechtvaerdighejd te plegen?
Maer slinx en rechts te staen na allerhande goed?
God voeren in den mond, de valschhejd in 't gemoed?

De waarhejd greep wel eer die menschen by de slippen,

En sprack: uw hart is verr': ghy naecktime met de lippen.

De waarhejd eyscht het hart, en niet soo seer 't gebaer.
Dit laeste sonder 't eerst, dat maeckt een huychelaer:

Die by een cierlijk graf seer aerdigh word geleeken,

Vol rottings binnen, en van buyten schoon bestreeken.

Soo was uw vader niet, die burgervader, neen:

Van binnen was hy juyst, gelijk hy buyten scheen.

'k Geloof, men had geen gal in desen man gevonden,

Indien, nadat de dood sijn leven had verslonden,

Sijn lijk waer opgesneen. Hoe was hy soo gelijk

Dien burgermeestren, die wel certijts 't Roomsche rijk,

Door hunne oprechtighejd opbouden van der aerde

Ten top, doen d'ackerbou in achting was en waerde:

Toen deeg deeglijkhejd niet speelde, raep en schraep:

En 's vyands gout min gold dan een gebrade raep.

Hoe heeft hem Amsterdam ervaeren wijs en simpel:

Een hoofd vol kreucken, een geweten sonder rimpel.

O beste bestevaer! wat waert ghy Holland nut,

Een styl des raeds, doen 't lijf van 't stoccken werd gestut,

Op dat ik ga voorby ons Catilinaes tyen:

Doen 't vaderland in last, door twist der burgeryen,
Ghy 't leven waert getroost te heyligen den staet:
En doen, uw hooft gedoemt, door 't hoofd van eigenbaet,
Ghy geen gedachten had van wijcken of van wancken.

De wees en weduwen, de ballingen u dancken;
Hoewelghe noyt om danck hebt, sonder onderscheyd,
Bescheenen met den glans van uw goedaerdigheyd,

Ondanckbre en danckbre, dienghe kont ten oorbaer strecken.
O spiegel van de deughd! ô voorbeeld sonder vleecken!
Noyt sooptge 't bloet en mergh der schamele gemeent;
Nocht stopte d' ooren voor haer rammelend gebeent.

Wat lietghe uw soonen na, doen 's levens licht wou neygen?

Indien 't gemeen u roept, besorgt het als uw eygen.
Soo was uw wterste aem slechts waere klaere deughd,
Daer ghy, vermaerde stad, uw kroon meed cieren meught.

Soo 't land uws vaders deughd soo wel had erven mogen,
Als sijn gedachtenis, s' had swaerder ruym gewogen
Dan duysend tonnen schats, en duysend, en noch bet,
En 'k sagh de swaerigheen van onzen staet gered.

Indien de Spanjaerd sagh het land van Hoofden blincken,
Hoe sou sijn fiere moet hem in de schoenen sincken:
Hoe sou hy vader Ney¹⁾ opwecken, door gebeên,
Om met sijn tong dees scheur te neyen hecht aen een.

Geen Duykerck sou de zee met vlooten overheeren:
Maetroos die roovers ras sou aersling klimmen leeren;
En 't laege Waterland doen kijken door een koord,
Dien, die nu blindeling ons slingert over boord,

1) Jan Neyen, Generaal der Franciskanen, onderhandelaar over het Bestand in 1607.

En visschers vangt en spant, verwyt zeeluy doods van vreesen:
 Soo datter een geschrey van weduwen en weesen
 Ten hoogen hemel rijst, wt dorpen en wt steên.
 Wat 's d' oorsaek? vraegt men, wat? de gierigheyd alleen
 Die 't algemeen versuymt, en vordert slechts haer eygen:
 En sprack ick klaerdre spraeck, ik sorg sy soume dreygen,
 Met breuck en boeten, of te levren aen den beul.
 Want waerheyd (dat 's al oud) vind nergens heyl nocht heul;
 Dies roemtmen hem voor wijs, die vinger op den mond leyd,
 O kon ik oock die konst: maer wat op 's harten grond leyd,
 Dat weltme na de keel: ick word te stijf geparst,
 En 't werckt als nieuwe wijn, die tot de spon uytbarst.
 Soo 'tonvolmaecktheyd is, 't magh tot volmaecktheyd dyen
 Van dees rampsalige en beroerelijske tyen,
 Waer in elck grabbelt, tot sijns naesten achterdeel,
 Schrijft andren toe, en schuyft op hen de schult van 't scheel.
 Waer Cato levend, die gestrenghe Cato, trouwen,
 Hoe doncker sou hy, met een doncker paer winckbrouwen,
 Begrimmen oversijds de feylen onser eeu,
 En ringelooren den geringeloorden leeu;
 Die sich soo schendigh nu van rekels laet verbaffen!
 Hoe sou hy graeuwen! flux en past dit af te schaffen.
 Dat weder ingeset. Hier stuurman, waer het roer,
 En let op 't oud compas. Voort, voort met desen loer,
 Die noyt te water ging; hy sal ons 't spel verbrodden.
 En ghy, hou oogh in 't seyl. Waer heen met dese voddën,
 Ghy lompe plompe dief, die 't scheepsvolk streckt tot last?
 t'Hans grijp ick u by 't oor, en spijcker 't aen den mast.
 Waer Cato levend, wis, daer zou geen haer aen feylen,
 Of 't ging als 't plagh te gaen. Wat soumen lands beseylen;

Daer nu de norsse nyd ons slapend seylt voorby,
 De loef afsteeckt, terwijlwe leggen in de ly,
 In vaer van schipbreuck, schier aen laegerwal vervallen,
 Het roer den meester mist, en daerom is 't aen 't mallen:
 En wilme op 't dreygement niet letten van den nood,
 Soo bergh aen 't naeste land uw leven in den boot.
 Doch 'k hoop een beter, van die gaerne 't beste saegen,
 En sucht tot 't vaderland in vromen boesem dragen.
 De sulcke vindmen noch als parelen aen strand,
 De schaersheyd maectse dier. Indien maer 't onverstand
 Soo weynige alsser sijn erkende in hun waerdye,
 En wysere heeren liet begaen met heerschappye,
 Men vondter noch genoeg, die niet soo seer en staen
 Na heerschen, danse met 's lands welstand sijn begaen,
 En wenschen tyd en sorg en moeyte hier in te schieten,
 En niet een penning voor hun diensten te genieten:
 Dat sijn niet sulcke, daer ick eerst van heb geseyd,
 Wiens Godsdienst op de tong en op de lippen leyd,
 Maer in een vroom gemoed; waer uyt die deughden groeyen,
 Die Hollands welvaert eer soo heerlijk deden bloeyen,
 In spijt des dwingelands. Wel, wilm'er noch niet aen?
 Of rijm ick, dat een boer dit Duytsch niet kan verstaen?
 Neen seker, 't is dat niet. 't Sijn kostelijke tyen.
 Het paerd vreet nacht en dagh. In een karos te ryen.
 Een Juffer met haer' sleep. De kinders worden groot:
 Sy worden op bancket en bruyloften genood.
 Een nieuwe snof komt op met elke nieuwe maene.
 De sluyers waeyen weyts, gelijk een ruytervaene.
 En eyschmen meer bescheyds, men vraegh het Huygens zoon
 In 't kostelijke mal: die weet van top tot toon

De pracht en sotte prael tot op een hayr t'ontleden.

Hier schort het. Overdaed stopt d' ooren voor de reden:
En kromt des vromen recht: deelt ampten wt om loon,
En stiert den vyand 't geen op halsstraf is verboôn:

Luyckt 't oogh voor sluykerye, en onderkruypt de prachten:
Besteelthet land aen waere, aen scheepstuygh, en aen vrachten:
Neemt giften voor octroy: of maeckt den geldsack t' soeck:
En eyschtmen rekening, men mist den sack en 't boeck:

Hoewel het menschlijk is dat sulcke saecken beuren:
'tHeeft dickmael ooksijn reên. Dick' raect 'er meed te veuren,
Die verr' ten achtren was. Kort om, dit 's onse plaegh.

't Is, drijft den esel voort: gemeenten-esel draegh:
Het land heeft meel gebrek? dus breng den sack te molen.

Het drijven is ons ampt: het pack is u bevolen.
Vernoegh u datghe sijt een vrygevochten beest:
Is 't na het lichaem niet, soo is het na den geest.

Tot 't lichaems lasten heeft de hemel u beschoren.
Dit past u bet dan ons. Ghy sijt een slaef geboren.
Best doet ghy willighlijk van selven, dan door dwang.
Dus raect het slaefsche dier, al hygende, op den gang.

En sweet, en sucht, en kucht. De beenen hem begeven.
Hy valt op beyde knien, als bad hy: laetme leven;
En gigaeght heesch en schor. De drijvers stock is doof,
En tout des esels huyd, en swetst vast van 't geloof.

Hoe kan een Christenhart dees' tyranny verkroppen!
Ik raes van ongeduld. En sijnder dan geen stroppen
Voor geld te krijgen, datmen 't quaed niet af en schaft?
En dat landsdievery tot noch blijft ongestraft?

Of isser niet een beul in 't gantsche land te vinden?
Men vondter eer wel drie, toen bittre beulsgesinden.....

En vraeghtmen wat ick seg? dat seg ick, en 'tis waer:
Die 't willens wederspreeckt, dat is een logenaer.

Dus klaeght de galge, die lang ledigh heeft staen prijcken;
Die lang geen krayen 't oogh van groote dievenlijcken
Wtpicken sagh, en fel van raeven werdt begraent,
Die heen en weêr om aes wtvlogen heel benaent.

Of nu een snoode Harpy dit averechts wou duyten:
Dat tegens d'Overheên ick 't volleek op wil ruyen,
Om tol en schot en lot te weygren aen den heer,
Soo lochen ick 't plat wt. Neen seker, dat sy veer.

Gehoorzaamheyd die past een oprecht ingeseten;
Den heer t'ontfangen weer rechtvaardigh wt te meeten:
Gelijck die Haeghsche Bie 1) vereert is met dien lof,
Dat sy noyt honigh soogh wt ander lieden hof;
Maer na haer eygen beemd, op onbesproken bloemen,
Om nectar vloogh, wiens geur oprechte tongen roemen.
Waer yeder soo van aerdt, wat soumen metter tyd.
Het arrem eselkijn al lasten maecken quijt?

Hoe sou 'taenwassend juck ontwassen met den jaeren?
Wat wordter nu gespilt? wat soumen dan bespaeren?
Men had, in tijd van nood, een schatkist sonder tal.
Maer nu is 't Muysevreugd: de kat sit in de val.

'k Heb, ô doorluchtigh Hoofd der Hollandsche poëten,
Een kneppeï onder een' hoop hoenderen gesmeeten:
'k Heb weetens niemand in 't bysonder aengerand,
Misschien wie 'k trof, tot nut van ons belegert land:
'k Heb aen uw' vaders krans al mede een blad gevlochten,
En noch een siel geroemt, wiens deughden elck verknochten.
Dit nam sijn oirsprong niet wt vleylusts ydelheên,

1) Joris de Bie, opvolger van Reingoud als thesaurier generaal.

Der dichtren erfgebreck; maer wt een rype reën.

Ik wenschte myn copy niet scheelde van het leven.

Soo sou, als 't aenschijn u de schilder heeft gegeven,
's Mans deughdige ommetreck hier sweven in de siel;
Die stand hiel ongebuht, doen 't dor gebeente viel.

4.

HARPOEN AEN JONCKHEER LANDESLOT,

HEER VAN VRYBURGH.

Ik heb, heer Landeslot, doorreysend uw gebied,
Daer menighmael vernacht, en veel van Godefried,
Den preker van uw vleck: de boeren hooren roemen;
Wiens lof sy met geen kunst behoefden te verbloemen:
Wie vond in deeghlijkheyd oyt sijns gelijken meer?
Gode offerde hy sijn' dienst, sijn trou aen sijn landsheer,
En bragt dat woeste volck tot deughdige bekeering,
Door voorgang eer dan door sijn ongetoyde leering.
Sijn woort was eveneens al een gesegent saed.
Hy was der sielen sout. Noyt moeyde hy sich met staet
Of weerlijke heerschappy. Het licht blonck wt sijn leven.
Al wat de bybel leert stond in sijn hart geschreven:
Ja sijn godvruchtigh hart dat was der deughden kerk.
Wat drempel hy betrad, daer bleef een heyligh merck.
Sijn mond was troostelijk den aengevochten bedde.
Wat onlust reesser, dien hy niet met wijsheyd redde?
Baldadigheyd nam af, soo ras hy tradt op stoel,
Gerechtigheyd die groeide, en pleyters werden koel.
De kroegen stonden leeg. Geen mes werd wtgetrocken.
d' Oprechtigheyd des mans klonck luyder als de klokken.

Hy was vernoeght in 't kleen, gewilt by arm en rijk,
 En stondse bey ten dienst. Sy golden hem gelijck.
 Men sagh hem selden aen der rijke lieden disschen:
 Wel moght hy wit sien, maer vermyde d'argernissen.
 Soo lang sijn leven duurde hing 's volleez hart aen God,
 En 't was gehoorsaem sijnen vryheer Landeslot.
 Hoe wenschelijck sou 't sijn voor landen ende steden,
 Indienmen nu 't geloof niet na spitsvondigheden,
 Die luttel stichten, ging waerdeeren al te bot,
 (Verkeertheyd is 't van 't minst te maecken 't hooghste lot)
 Maer na 't beleven; daer soo veel is aen gelegen,
 Dat niemand sonder dit kan erven Christus segen.
 Gewis had Godefried de waerheyd soo gevat,
 En hierom woekerde hy met yver om dien schat.
 't Getal dat socht hy min, met bidden en met wenschen,
 Als 't pit en merreg van ter deugdgesinde menschen,
 En drong op 't weeten niet soo vierigh, als op 't doen.
 Dat was de rechte melck om heylgen op te voên.
 Waer sulcke voesters sijn, daer bloeyen d' ondersaeten:
 Daer hoeft de grootste stad geen wachthuys vol soldaeten,
 Om huysbraeck, plondring, moord en stokebrandery
 Te blusschen binnen muurs, of sielentyranny:
 Daer word de Godsdienst niet gevordert met luyd krijten,
 Om 't arm eenvoudigh volck in rotten te doen rijten:
 Daer waecken om een tong soo vele spiessen niet:
 Maer yeder burger wacht op 't geen sijn heer gebied,
 En voor 't gemeene best quijt sich een yeglijck Christen,
 Als in d' Aposteleen, die laegen kent nocht listen.
 De kerek is als een koy vol lamren, als een korf
 Vol tortelduyven, daer d' onnooselheyd om storf

Maer zedert Wolfaerd sloeg zijn klauw in d' oeghst des Heeren,
 Veraerden de gemoên in baerelijcke beeren:
 Dat heught heer Landeslot noch heden desen dagh.
 Wat dagh verlieper, dat hy niet zijn hartseer sagh?
 Dat landlie maeckten van hun heerschappen tyrannen,
 En tegens 't overhoofd was 't lichaem ingespannen,
 De leden onderling te jammerlijk verdeelt,
 En wtgewischt in 't hart, Gods heerlijk evenbeeld,
 Dat Godefried, met smart en arbeyd daer in druckte.
 Elck riep: dat's u: dat's mijn. Elck grabbelde en elck pluckte:
 Dies oude Karsten, die hierom sijne handen wrong,
 Kreet: wat al boos vergif verspreyt een paepetong!
 En 't was waerachtigh waer. Wie kan de waarheyd laecken?
 Dat allerkleenste lidt beschickt wel groote saecken:
 Gelijck de slimme slang in 't heyligh Paradijs.
 Wie 't in den wind slaet, word het t' sijner schade wijs:
 Dies loven wy met recht den wackren heer van Schagen,¹⁾
 Die toomt den voerman, voor het hollen van den wagen,
 En maeckt hy 't hem te grof, hy besight self de sweep,
 En graeut eens: bengel hou! flus krijghje van de leep.
 Hy leert den leeraer wt een ceel zijn schuld bekennen,
 Soo word hy handelbaer, en kan de paerden mennen
 Op 't Euangelisch spoor. Wat schiet den man te kort,
 Die soo demoedigh, en ten lesten saligh word?
 Hy leert hem, na zijn staf is, springen, en niet verder:
 Dus is de Schager heer zijn eygen prekers harder.
 Rechtschapen edelman, hoe edel is uw siel!
 Hoe luysterscharp uw oor, op 't rollen van het wiel!
 Al wordmen wtgeluyd voor godeloosen schellem:

1) Voorstander van den Landsadvocaat.

Soo schold Datheen wel eer den wijzen held prins Welhem.
 De lasterkunst valt licht: de botste kanse best.
 Doen weeldrigh Vlaendren was beseten van die pest,
 Ontsteeken door den stanck van weynigh boose prijen,
 Verstorf de welvaart, en de staet geracekte aen 't glijen:
 Tot dat de graeflijckheyd sat deerelijck gestrand.
 Dit streckt een heldre baeck, gelijk een schip op 't sand.
 Dies laet, heer Landeslot, den breydel niet meer glippen:
 Maer muylband Wolfaerts al te lasterlijke lippen.
 Want soo hy u niet vreest, soo ziddert ghy voor hem.
 Wanneer uw blixem suft, soo dondert sijne stem,
 En weckt een onweer, eer het plumpe sinnen merken,
 Dat op het land een zee gaet boven alle kercken,
 En ghy verlaeten en verneestert sit aen 't roer.
 Dit wist de Stuurman,¹⁾ die met jonckheer Robert²⁾ voer,
 En met sijn meestren doen waer over boord gesprongen,
 Had hy niet ree geweest voor putger³⁾ en koejxongen.
 Men berreght schip en goed, door oeffening van tucht:
 Want d' ongebondenheyd is wonder nau van lucht,
 En scharp van snof en reuck, als sommigh slaggh van dieren,
 En weet haer moed hier na te stracken en te vieren.
 Veel dingen sijn wel nut, maer al en is 't niet fraey.
 Een huys verciert is met een schoonen papegaey,
 Maer snatert hy te veel, hy is gelijk een aexster,
 En moeilijck voor 't gesin, gelijk een vuyle kaeexter.
 Een woord te sijner tyd geuyt, in suyvre tael.
 Een gulden appel is, in eene silvre schael.
 De wijze weegtse als goud. Qua klap bederft goê seden.
 Dit treft vernaemelijck, die in 't openbaer sal reden,

1) Birnevelt. 2) Leyeester. 3) Kajuitwachter.

En reket dat hy sal den reghter reekning doen
 Van elck ontuchtigh woord. Nu braecktnen rijp en groen,
 O wettige overheen, ja selfs op alle grooten,
 Op nabuurkoningen, 's lands trouwe bondgenooten:
 Een lastering soo dier den Christen mond verboên.
 Hoe gortigh 't varcken sy, men roept: al schoon, al schoon,
 Al suyver Christendom, met heyligheyd behangen:
 En 't hart een stineckpoel is, vol padden en vol slangen.
 Men dringt sijn naesten van den oever, om een punt,
 En elck sijn medechrist de saligheyd misgunt.
 't Geschil word groot geschat, 't is menighmael een kleentje.
 In 't ydel beekeneel daer rammelt steentje beentje,
 En hierom sluytmen voor een andren 's hemels poort,
 En die in eer wil staen, moet trecken aen die koord.
 De schemeringen sijn verlegen met de klaerheyd,
 Het minste stipken heet noodsaeckelijke waarheyd.
 Geveynstheyd speelt haer rol op 't geestelijk tooneel.
 Het weerlijck dooptmen met den naem van Gods krackeel
 Wat kan de lamrenroek al huychelaers verschuylen!
 Maer datter wolven sijn, barst wt wanneer sy huylen,
 En janeken over kruys en misselijke pijn.
 Om dat tot 's anderen rust sy wat geteugelt sijn,
 En volgens hunnen aerd geen wreedheyd kunnen plegen.
 De naemen van party wt 's levens boeck te veegen
 (Indien hun deese maght van boven is vertrouwt)
 Waer billijck hun genoegh. Nu maeckt die waen hen stout,
 Om sulck een balling van den aerdboôm noch te weeren.
 Dien 't onvervalschte boeck de voetbanck noemt des Heeren.
 Wie schreyt niet die dit hoort, of lacht sich slap en moe?
 't Is seker, roept 'er een, 't behoort ons alles toe.

't Geloof is erfgenaem van weereldlijk en geestlijk.
 En wie dit niet begijrpt, leeft luttel min als beestlijk.
 Ik ken de Pausen ¹⁾ wel, die Vrankrijk deelen wt,
 En schatten 's Konings erf op predikantenbuyt:
 Maer 'tis Rochel in 't end vry bitter opgebroken.
 Niet datwe met haer val de tanden willen stoken:
 Maer toonen, hoe men door verblindheyd steig'ren dar
 In top, om bet vernaert te sijn als Lucifer,
 Die, van des hemels trans, tot in den afgrond storte,
 Doen God de dartelheyd van sijne wiecken korte.
 Noch heeten 'tyveraers, en die 't wel gade slaen,
 Sien vorstendommen door dien yver ondergaen.
 Al hun betrouwen is een hollende gemeente,
 Wiens oproer sit in 't bloed, in 't merregh van 't gebeente.
 Van haer was d' oirsprong, en van haer beduchtmen 't end.
 't En sy een wijs geval de saeck ten besten wend:
 't En sy dees barsse stof gemengt werd met yet smedighs,
 Om die te vlyen tot wat dienstighs en wat vredighs.

5.

HET STOCKSKE VAN JOAN VAN OLDEN BARNEVELT,

VADER DER VADERLANTS.

Myn wensch behoeft u onverrot,
 O *stock* en stut, die, geen verrader,
 Maer 's vrydoms stut en Hollants Vader
 Gestut hebt, op dat wreed schavot:
 Toen hy voor 't bloedigh zwaert most knielen,
 Veroordeelt, als een Seneka,

1) De predikanten van La Rochelle.

Door Neroos haet en ongena,
 Tot droefenis der braefste zielen.
 Ghy zult noch, jaeren achtereen,
 Den uitgangk van dien Helt getuigen:
 En hoe Gewelt het Recht dorf buigen,
 Tot smaet der onderdruckte steên.
 Hoe dickwyl streckt ghy onder 't stappen
 Naer 't hof der Staeten stadigh aen
 Hem voor een derden voet in 't gaen,
 En klimmen op de hooge trappen;
 Als hy, belast van ouderdom,
 Papier en schriften, overleende,
 En onder 't lastigh lantspack steende!
 Wie ging, zoo krom gebueckt, noit krom!
 Ghy ruste van uw trouwe plichten,
 Na 't rusten van dien ouden *stock*,
 Geknot door 's bloetraets bittren wrock;
 Nu stut en styft ghy noch myn dichten.

6.

DE BOEREN CATEGISMUS.

GESPREK, TUSSCHEN BOER EN STUDENT.

- B. Ik bid u, onderwijst mijn botheyt.
 Wat is de faculteyt der godtheyt?
 S. Vier esels sotter als de sotheyt;
 B. Wel, sijnse aen de blaeuwe steen
 Niet van de leuterkay gesneen?
 S. Al diese kennen, seggen neen.
 B. Hoe maeckt de muts dan geen doektooren?

- S. Ja, somtijts wijsen, somtijts dooren.
 B. Hoe kentmen esels? S. Aen haer ooren.
 B. Wie siet haer dan voor menschen aen?
 S. Die waent, een beest, voor mensch mach gaen.
 Als't kan op achterpooten staen.
 B. Zijn dan dees esels zonder reden?
 S. 't Blijckt als sij 't volck ontslaen van eeden,
 Geswooren aen haer overheden.
 B. Dat dient als onkruyt wtgewiedt.
 Ons salichmaccker leert dit niet,
 Die 't volck gehoorsaemheyt gebiet.
 Wie port haer aen tot sulcke rancken?
 S. De boden van Synodus banken. ¹⁾
 B. 't Is tijt die boeven af te dancken,
 Sy grijpen na der Staeten staf.
 Best maecktmer verckens-drijvers af
 Gemest met spoeling en met draf.
 S. 't Sou Kloppenborch te byster passen,
 Stadtsbeedlaer, die, nu opgewassen, ²⁾
 Zyn voesterheeren wil verbassen.
 B. Al was 't ondanckbaer kreng gestroopt,
 Gebraden en met Smout ³⁾ gedroopt,
 'k Wedt zich geen hont om 'taes verloopt,

Geapprobeert in de consistori van de Poëtsche Faculteyt.

1) De Gedeputeerden van beide Synoden: Henricus Arnoldus vander Linde, Petrus Nyenrode, Hugo Beijerus, Henricus Swalmius, J. Kloppenburg, en Gisbertus Voetius.

2) Kloppenburg, omdat die op kosten der stad Amsterdam had gestudeerd, 't geen hy zijne voedsterheeren slecht beloonde.

3) De Prekant Smoutius.

HUIGH DE GROOTS VERLOSSING

AEN MEVROUW MARIE VAN REIGERSBERGH.

Gewelt van wallen, dubbele gracht,
 Ontruste honden, wacht by wacht,
 Beslage poorten, yse boomen,
 Geknars van slotwerek, breede stroomen,
 En d'onvermurwde kastelein
 Versekerden, op Loevestein,
 Den Grooten Huigen, buiten duchten
 Van in der eeuwigheit 't ontvlughten:
 Ten waer sijn schrandre gemalin
 En druckgenoot en kruisheldin
 Een eerlijke uitkoomst had gevonden,
 En hem van 'tlang verdriet ontbonden.
 Sy sprack: mijn lief, mijn levens licht,
 (De tranen stonden in 't gesicht)
 Sal dees spelonck uw glans versmooren,
 En is uw deught dit graf beschoren?
 Helaes! maer 't is vergeefs gesuft.
 Hier helpt geen kermen maer vernuft.
 Mijn geest die sal wat groots besoecken.
 Terstont verandert hy in boecken:
 De schiltwacht draecht dien vetten buit
 Op hare beë voor boecken uit.
 Een vrouw belacht al die haer parssen,
 En laet hen op de tanden knarssen.
 Een vrouw is duisent mannen 't ergh.
 O eeuwige eer van Reigerbergh,

De volgende eeuwen sullen spreken,
 Hoe ghy den haet hebt uitgestreken.
 Nadatge op 't droef gevangenhuis,
 Gelijk Marye neffens 't kruis,
 Uw bruigom, onder moordenaren
 Gerekent, trooste heele jaren.
 Soo liet de trouwe Michol eer
 Haer' liefsten schat met koorden neer;
 Toen Sauls zwaerden hem besetten,
 Gelijk de jagers 't hart met netten.
 Aldus werd Lynceus oock geredt
 In sijn belegert bruiloftsbedt,
 Toen soo veel ledekanten smoorden
 In 'tgruwlick bloedt der mannemoorden.
 Vergun mijn luite datse speel
 Het bergen van ons lantjuweel,
 In 't onweêr, dat het roer vermande,
 Toen 't groote schip vol stuurmans strande.

7.

EEN OTTER IN 'T BOLWERCK.

Na de wyse: *Betteken voer naer Mariemont.*
 Wel hoe is Otjes ¹⁾ hart so groen?
 Wel hoe is Otjes hart so groen?
 Dat hy dus yvert in 't sermoen,
 O jeemy, ô jeemy,
 Om Boogers dochter ist te doen,
 Hy preekt van d'Acadeemy.

1) De predikant Otto Badius.

Ongs Otje is gien stomme hongt,
 Ongs Otje is gien stomme hongt,
 Hy woekert met sen Miesters pongt,
 O jeemy, ô jeemy,
 Het quyl dat loopt hum uit sen mongt,
 So schelt hy d'Acadeemy.

Dat preken klinckt tot Haerlem toe,
 Dat preken klinckt tot Haerlem toe,
 Elck vreest hum as de Roode Roe,
 O jeemy, ô jeemy,
 Hy maket alle Speulers moê,
 En hekelt d'Acadeemy.

Wel Boogers dochter loopt hum na,
 Wel Boogers dochter loopt hum na,
 En segt nou tegens Otje ja.
 O jeemy, ô jeemy.
 Wangt kreechje'm niet 't was songt en scha,
 So schrobt hy d'Acadeemy.

En asje gaet naer 't Bruylofts huys,
 En asje gaet naer 't Bruylofts huys,
 Zoo laet vry dockter Koster thuys:
 O jeemy, ô jeemy,
 Al is hy Bruytjes neef incluys,
 Hy metste d'Acadeemy.

Hy speulter nou sijn Iphigeen,
 Hy speulter nou sijn Iphigeen,
 Wel mannen broeders, sijn dat reên,

O jeemy, ô jeemy,
't Sijn Fieltensticken al met een,
God schen deus Acadeemy.

Al baet dat speulen 't Weeshuys yet,
Al baet dat speulen 't Weeshuys yet,
Dat geeft an Otjes vleeshuys niet,
O jeemy, ô jeemy,
Wat beurt ongs spijt en groot verdriet,
Van deuse Acadeemy

Neen Otje, straf dit met Goods woort,
Neen Otje, straf dit met Goods woort,
Al souje mit de tochtschuyt voort,
O jeemy, ô jeemy,
Vry Otje schrey iens, datme 't hoort,
In Costers Acadeemy.

Wel is dit niet ien wongderwerck,
Wel is dit niet ien wongderwerck,
Sy hieten ongs de plongderkerck,
O jeemy, ô jeemy,
Och, broeders, schuw't het dongderperck
Van Costers Acadeemy.

Mocht Smout nou op de preeckstoel staen
Mocht Smout nou op de preeckstoel staen
Hoe sou haer dan de hagel slaen,
O jeemy, ô jeemy,
Janrap, in stee van Monckelbaen,
Sou plongdren d'Acadeemy.

Ik wouse saten in den Briel,
Ik wouse saten in den Briel,
Dit speulen raeckt myn ongerziel.

O jeemy, ô jeemy,
Ik hou mier van ien plongderfiel,
As van deus Acadeemy.

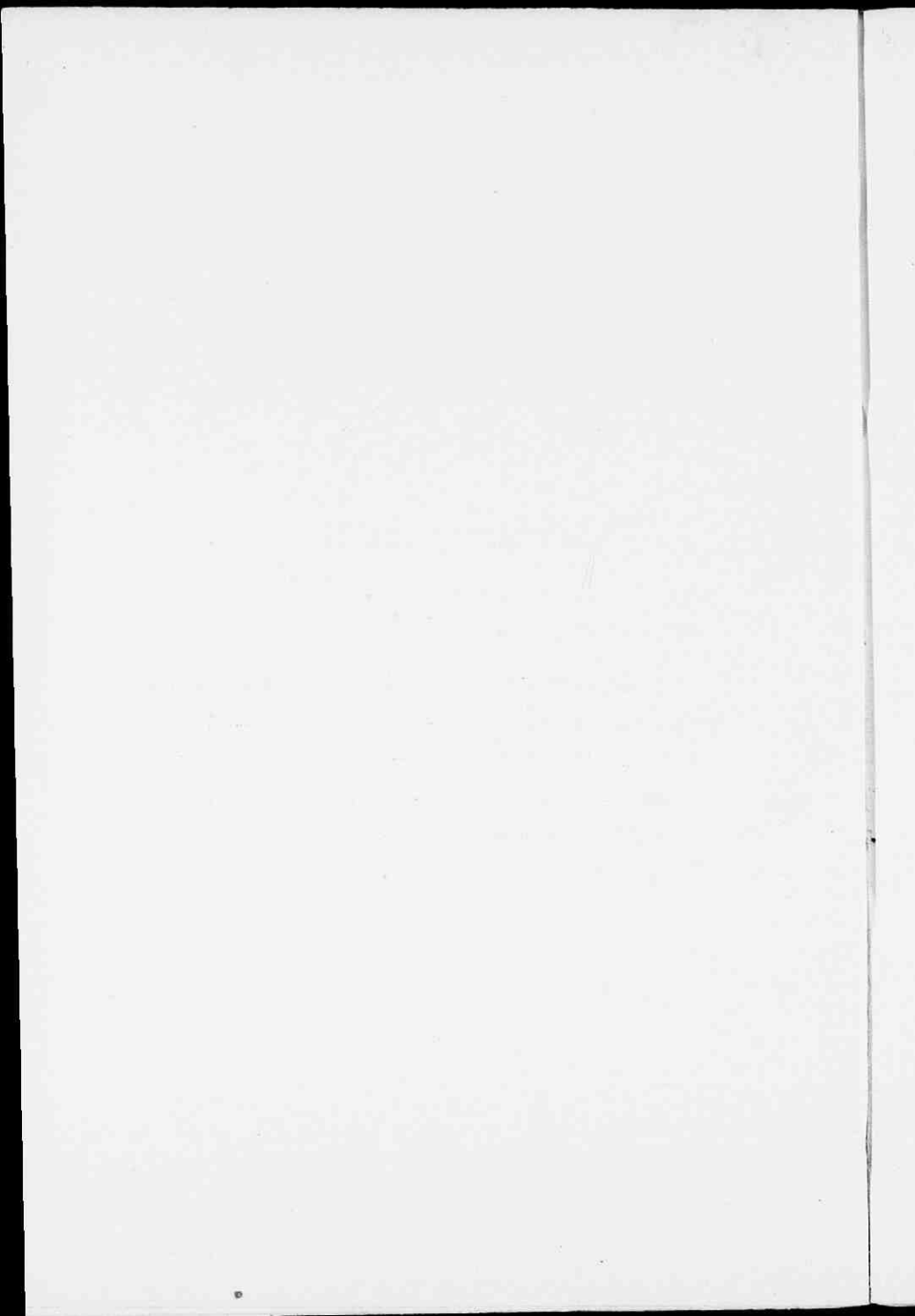

VII.

JAN JANSZ. STARTER.

1594— + na 1626.

Uit: J. J. STARTERS FRIESCHE LUSTHOF BEPLANT MET VERSCHEYDEN
STICHTELYKE MINNELIEDEKENS, GEDICHTEN EN BOERTIGHE
KLUCHTEN. *Den Zesden druk.* — MET INLEIDING EN
AANTEEKENINGEN VAN DR. J. VAN VLOTEN.
Utrecht, L. E. Bosch & Zoon, 1864.

1.

L I E D.

Stemme: *Phœbus is langh over de Zee, enz.*

Ieughdige Nimphen, die 't boerten bemind,
Vrolike herten! hoe mach het doch komen,
Datmen, in plaetse van 't singen, begind
Stil, en hoe langer hoe meerder te droomen?
Is de genuchte dan so besnoeyd,
En uyt u ieughdige harten geroeyd,
Dat die niet weder en bloeyd?

De tijd sal u vallen soo veel te lanck!
Laet ons wat lacchen, wat mallen, wat deunen,
Singhen en springhen, ja maecken een klanck,
Datter de kamer begind van te dreunen;
Hey, wie weet wanneer het ghebeurd,
Datmen 't geselschap dus t'samen bespeurd!
Waer toe dan nu ghetreurd?

D'ouderdom komt ons doch op de hand,
En ons ontslippen de ieughdige jaren,
't Wellick de vreughden dan stelt aen een kant,

Voorts soo beginnen wy dan te bedaren.
 Dus wild doch, in u luchtige ieughd,
 Niet laten te bruycken, in eeren en deughd,
 De blye bequame geneughd.

Sult ghy dan niet beginnen een reys?
 Waer na begeert ghy doch langer te beyen?
 Naeste gebuurtje, voldoet ghy mijn eys:
 Heft op een Liedtjen men sal u geleyen.
 Zijt ghy beschaemd? ey, houd doch u k'leur;
 Meught ghy wat wachten, ick sing u wel veur,
 Soo niet, ick geef u de keur.

2.

MINNELIED.

Stemme: *Peckingtons pond.*

Goddinne, wiens minne, mijn sinnen altijd,
 In kracht en gedachten, na trachten om strijd!
 O krone, der schonen, lof-throne des deughds!
 In dy leyd, de vryheyd, de blyheyd mijns jeughds:
 U deftigh gebaer, u goud-dradigh hayr,
 U leden, u zeden, met reden voorwaer,
 De Goden (als boden) doen noden tot min,
 Sy draven u gaven nae, brave Goddin!

U hayren, vergaeren, als baeren verguld
 Met kuyfjes, met kruyfjes, als druyfjes gekruld,
 U ooghjes, pas hooghjes, met booghjes beset,
 Bruyn-helder, sien snelder, en felder te met,

Als 't flickerigh licht, van Jupiters schicht,
 En ylen, by wylen, als pylen seer dicht,
 In 't harte, vol smarte, ja, marteren, dien
 Te spade, moet rade' en genade geschien.

U mondtje, dat stond me in 't ronde ten thoon,
 Dat fyne Robynen, nau schynen soo schoon,
 U tanden, als randen kleyn van wit yvoor,
 Die pronckten, en bloncken, als voncken daer door;
 U halsjen in 't rond, soo cierendelyck stond,
 Daer d' aeren, soo klare, deur waren ghegrond,
 Dat het vast meer albaster scheen, als teete vleys;
 O schoone persone! wat kroon is u eys?

By posen, soo blosen, als rosen, in snee-
 Wit laecken, u kaecken, vermakende meê
 Diens ooghen, die poghen het hooge ongemien
 Cieraet, van u staet en ghelaet, te besien.
 O lieflijke kin! ghesteld na mijn sin,
 By de top, van u krop, met een dopje daer in,
 Ghy soud me de oude, verkoude, seer haest
 Doen 't minnen beginnen, met sinnen verbaest.

Lofwaerde, bedaerde, soetaerdighe beeld!
 O vreugd van mijn jeugd, mijn geneugt en mijn weeld!
 Seght my nu, sijt ghy schu van die u, met vlijt,
 Sijn leven heeft even verheven altijd?
 O schoone die my, beyd droevigh en bly,
 Naer u haken, kond raken, te maken, laet dy
 Dees klagende, vlaghen, mishaghen, en send
 Mijn lijdende tijden, 't verblijden in 't end.

DRINCK-LIEDEKEN.

Datmen eens van drincken spraeck,
 Sou dat sijn soo vreemden saeck?
 Ick denck wel neen, of 't soo gevil,
 Want al de glasen staen hier stil.

Wel, dit neem ick er eerst by op,
 Ha! dat edele klare sop,
 Wist ick wie my bescheyd doen wou,
 Soo wist ick wien ick het brengen sou.

Dit sijn de tranen die Bacchus schreyt,
 Als hy (door het parssen) scheydt
 Van de druyf, sijn bolle moêr,
 Die in vaten herwaerts voer.

Als dese traen leyt daer sy hoort,
 Soo brengtse vreemde kluchten voort:
 Den een die praet, den ander springht,
 De derde soete deuntjes singht.

Men sal noch t'avond een van drien
 (Acht ick) van my sien geschiên;
 Dus, wysheyd! duyckt, ick ben u moê,
 Adieu! tot morgen ochtend toe.

Wy willen doch t'avond, by de Wijn,
 Onbeveynsd en vrolick sijn;
 Wie weet, of wy weêr in een Jaer
 Dus vergaren by malkaer.

Buurman, weet ghy wat dit beduydt?
 Maer, dit geldt u, schoontjes uyt,
 Ey! setter u kleyne vinger aen,
 En siet eens wat ick heb gelaên.

Ruymt wat op, mijn huysgesin!
 Daer med' komter een Fransman in; (*drinckt.*)
 Ho, ho! hy leyt al in mijn huyd,
 Dies de klokke van vreughde luydt. (*keert om.*)

Datmen het nu soo vol weêr schonk,
 Als het was eer ick het dronck,
 Waer nodigh: want mijn med' gesel,
 Sou 't hem anders belgen wel.

O, het is geen nobele geest,
 Die voor sulcken Roemer vreest;
 Ons Ouders over honderd jaer
 Maeckten sulcken geut wel klaer.

Dus, Buurman! tast het vrolyck aen,
 Doet gelijk ick heb gedaen,
 Hiet het glaesjen wellekome,
 Drinckt het leêgh en keert het om.

4.

SOLDATEN MINNE- EN DRINCK-LIED.

Stemme: *Maeyken, mijn Lief! wat sullen wy maken? enz.*

SPANGIAERTS.

Bese los manos, mijn soete schelmtje!
 Mijn lieve Liefken, *como le va?*
 Het is nu tyd dat ick mijn helmtje,
 Mijn kruyd, mijn lood weêr halen ga.

Alarm, alarm! tsa, Boeren, tsa!
 De kans is nu eens weêr verkeerd,
Bevamos Vino, laet druck verdwyne,
Los Espagnoles sijn weêr begeerd.

ITALIANEN.

O bella figlia, o amor mia!
 Mijn hoop, mijn troost, mijn Koningin!
 Wilt u met mijn, u Lief! verblyen;
A poco, poco, recht naer mijn sin,
 Neemt nu de krijgh weêr een begin.
Beviamo bene koele vocht,
 Laet ons bedryven, by Boere wyven,
 De oude Italiaensche nocht. 1)

FRANÇOISEN.

Tire le Vin! tsa, spoelt de glazen!
Faictes grande chere, laet droefheyd staen;
 En laet ons roepen, tieren, rasen:
Vive la guerre, de krijgh gaet aen,
 Tsa, lustigh, tsa! laet 't glas omgaen,
 Ick moet nu pooyen; want ick sal weêr
 De Boeren plagen; 't kan nu niet dragen,
 Of ick een daeldertje meer verteer.

ENGELSCHEN.

Ey, ghy *o Nobel English Souldiers*,
 Die garen siet een *pretty wench*;
O Gentelman! wiens stercke schouders
 Het Nederland diend voor een *trench*.

1) Nocht: Geneucht, Pret.

*Set now your sweetheart uppon a bench,
And kiss her, kiss her vry, dagh en nacht;
Laet nu jou pijcken niet slaplijk wijcken,
Want de krijgh is op de jacht.*

HOOGDUYTSCHÉ.

Meyn liebste Schätzeleyn, last ons nich trauren,
Dan der krieg fangt wieder ohn,
Hael mich ter Teubel, die loose Bauren
Wil ich ytsunder fexieren thun, ¹⁾
Bis ich bekom eyn guten lohn,
Dan die Fried hat yts ein loch;
Nun last ons laufen, fressen und sauffen,
Die Bauren mussens betzalen doch!

NEDERLANDERS.

Ghy, Nederlandsche Bootsgesellen,
Geboren krijghs-luy te zee, te land!
Wilt u met ploegen niet langer quellen,
Maer neemt de wapenen by der hand;
Het vuyr des krijghs is inde brand,
Dies raed ick, dat ghy lustigh laet
De Spaensche boelen u handen voelen,
En weerd het heymelijck verraed.

FRIESEN.

Mijn leave BAUCKJE, mijn swiete Famke,
Het bruyt ons 't jylt, as ick 't fersin?
Het Deale! gabbe, ²⁾ barstu dus jamke?
Is dy de holle heel op de rin?

1) Ytsunder fexieren thun: thans gaan kwellen.

2) Het Deale gabbe: Wat duivel, lachebek!

Ja, BAUCKJE lief! ick sis, ick bin
 So bly, dat ick korts riucht opsprong;
 Het tusin kroone! de krieg gaet oone,
 Dat meeket dat ick van freughde siong.

LATINISTEN.

Vos studiosi genaemt *Studenten*,
 Die u geld vast hebt verteed
 Met danssen, springen, met batementen,
 En niet een kruym daer voor geleerd:
Qui per plateas des nachts *grasseerd*,
 Verkoopt u boecken, koopt goed geweer,
 En wilt, met d'andre, nae 't oorlogh wandren,
 De boeren quellen van boven neêr.

5.

MENNISTE VRYAGIE.

Ick vrijden op een tijt een soet Menniste Susje,
 Dien ick seer hoffelijk quam groeten met een kusje;
 Maer, wat ick deed was wind, sy sey: „by jae en neen,
 Dit vrijen krenckt mijn eer, ick bidje, gaet doch heen!
 't Is onse Susters niet geoorloft, te verkeer
 Als by het fijnste volck, by broeders inden Heere.”
 Ick klaeghe van mijn brand, ick karmde van mijn smart,
 Ick swoer: haer liefde was gemetseld in mijn hart,
 Maer wat ick deed of niet, ick kon haer niet bewegen;
 Ick sprack nauw, of sy wist daer een Schriftuer-plaets tegen,
 En daer meê dreef sy my ghelijck de wind de pluym,
 Want ick wist daer niet af; sy kond 't al op haar duym;
 S' had MOSES in haer hoofd, s' had DAVID opgegeten,
 S' had in haer breyn geboud een klooster voor Propheten,

En al d' Apostelen die woonden in haer lijf.

Iek docht: „Sint Felten speelt met dit geleerde Wif”.

Sy sagh niet aen my, of het scheen haer te mishaghen,
Dan was mijn hayr te langh, dan al te wild mijn kragen,
Ponjetten 1) al te weyts, het stijfsel al te blaeuw,

Dan was mijn broeck te wijd, dan 't wambas al te naeuw,
Elck kousse-band te langh, 'k had roosen op mijn schoenen,
In 't kort, sy maecten sond, so werltschen man te soenen.

„Wel, goeden avond dan, Juffrou!” seyde ick; en sy:

„Gaet in des Heeren naem, Sijn wijsheyd blijf u by!”

't En was niet langh daer na, ick quam weêr by haer treden,
Verandert beyde in spraeck, in wesen en in kleden:

Mijn mantel was gantsch slecht en swart, mijn hayr gekort,

Mijn wit-gesteven kraegh soo plat gelijk een bort,

Op al mijn kleêren sat niet een uytwendigh koordje,
En daer quam uyt mijn mond niet een onhebbelijk woordje:

„Vrede zy desen huysen!” seyde ick, en ick sagh

Gelijk Sint Steven deed, doen d'Hemel open lagh.

't Wit van mijn oogh om hoog; ick noemd' haer niet als Suster,
Doe stelden sy (soo 't scheen) haer hartje wat geruster.

Ick las haer altemets een schoon Capittel voor,

En lelden haer niet als van Gods-dienst aen het oor;

Dus kroop ick in haer gonst, sy toonden haer wat blyer,

En ick wierd metter tijdt wat stouter en wat vryer.

Eens nam icks' inden arm, en sey: „ick wil het doen

By jae en neen!” en gaf haer opsen Fries een soen;

Doen bloosde sy quansuys, en sey: „ey lact dat wesen,

Men moet het klappen van langh-tonghde menschen vresen!”

Ick swoer haer, dat ick wel soo heymlijck en secreteet

1) Ponjetten: Manchetten.

Was als de nacht, en sey: „voorseker, datje 't weet
 Ick wil de kaers nyt doen!“ „o, sweert niet, seyse, trouwen
 Doet nyt de kaers, op dat ghy uwen eedt mooght houwen.”

Doen knoffeld' ick rondom in 't duyster, totter tijd

Dat ick een bedde vond; ick nam haer aen mijn zijd,
 En zey: „voorwaer, mijn Lief! hier willen wy, met lusten
 En vrolijke geneught, van avond t' samen rusten.”

„Sweert ghy, voorwaer, seyde sy, daer ick u soo vermaen?

O Broeder! had ghy niet dien swaren eed ghedaen,
 Ick had om al de werld niet by u willen komen,
 Maer uwe stoutheyd u ten quaetsten afghenomen.”

„Soo komt ghy dan?” seyde ick. „Jae, seyde, al is 't my leedt,
 Ick kom, omdat ghy niet soud breken uwen eedt.”

VIII.

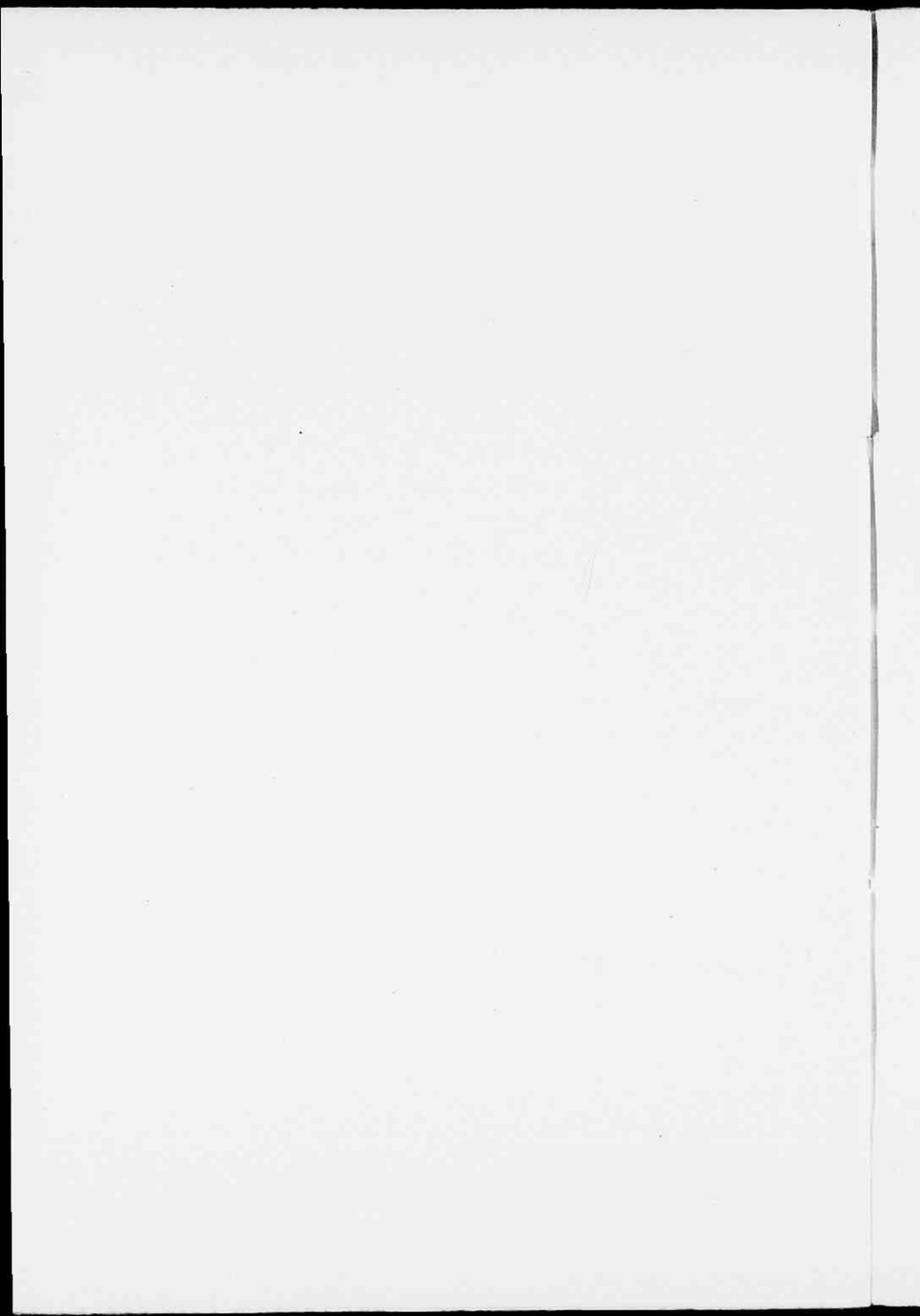
CONSTANTIN HUYGENS.

4 September 1596—28 Maart 1687.

Uit: DE GEDICHTEN VAN CONSTANTIJN HUYGENS, NAAR ZIJN
HANDSCHRIFT UITGEGEVEN DOOR DR. J. A. Worp.

I en II deel. Groningen. J. B. Wolters.

1892-1893.

MUYDSCHÉ REIS,

AEN JUFFROUW TESSELSCHADE VISSCHER.

Vochtich Zuyen
Schortt u buyen
Over Muyen
Eenen dach,
Dien jek gaeren
Sonder baren,
Stil, en klaer, en
Drooghe sagh;

Noorder vlaghen
Laet u draghen
Daer de daghen
Nachten zijn;
Daer de nachten
Noyt en lachten,
Noyt en wachten
Sonneschijn;

Helder Oosten,
U vertroosten
Teghen 't roosten
Vierigh droogh

Can jek missen,
Naer mijn gissen
Uijt het pissen
Van omhoogh;

U, voor 't leste,
U, voor 't beste,
Groeyig Weste
Roep jek aen;
Leen u laeuheyd,
Dat gheen graeuheyd,
'S hemels blaeuheyd
Mach' beslaen.

Ingevallen
Gheen van allen
Can bevallen
Myn gebedt;
Valt aen 't blasen,
Valt aen 't rasen,
Als vier dwasen
Zonder wet;

Al u coelen,
 Al u croelen,
 Al u woelen
 Over 't Tij.
 Al u buyen
 Voert mij huyen
't Hooft van Muyen
 Niet voorbij.

Hooft beloert mij,
 Lust beroert mij,
 Liefde voert mij
 Over zee;
 Zijnder winden
 Die mij binden
 Van mijn vrinden
 Een, en twee?

Æol hoorden
 Dese woorden,
 En ontstoorden
 Sijnen sinn,
 Huygens ruste
 Waer 't hem luste,
 Op de cust, te
 Muyen in.

Maer hij naeckte,
 Maer hij raeckte,
 Daer hij haeckte,
 Niet zoo ras,
 Hij en leerde
 Wat de weerde
 Van de eerde-
 Vrenchden was.

Soete uren
 (Ginck hij truren)
 Mocht ghij duren
 Sonder vaert;
 Wat begheerde
 Onverseerde,
 Overweerde,
 Nutten waert!

Maer, verblijden,
 Ghij sijt lijden,
 Nu ghij glijdt, en
 Staende gaet:
 Can hij leven,
 Sonder beven
 Die beneven
 ' t Sterven staet.

Langh verbeyden,
 Schielijck scheyden,
 Een van beyden
 Waer te swaer;
 Waerom gaet ghij?
 Waerom laedt ghij
 Waerom slaet ghij
 Bei te ghaer?

Moet jek suchten
 Nae genuchten
 En noch duchten
 Daer se zijn,
 En myn wijnen
 Sien verdwijnen
 In fenijn, en
 Schei-asijn?

Moet jek haecken
 Naer 't vermaecken
 En geraecken
 Tacy daer jn,
 En 't genieten
 Zien vergieten,
 Zien vervlieten,
 Eer jek 't vinn?

Meer en condon
 Scheydens-wonden
 Niet verkonden
 Sonder pijn,
 Hoe 't begoste,
 Suchten coste,
 Suchten moste,
 'Tende zijn.

1621.

Tesselschaetgie,
 Cameraedtgie,
 Die dit practgie
 Uyt mijn hert,
 En van binnen
 Uyt het spinnen
 Van mijn sinnen
 Hebt ontwert.

Hebt het, hout het,
 Sluyt, ontvouwt het,
 Siet, aenschouwt het
 Als belooft;
 Maer, bewooghen
 Uyt medooghen,
 Zonder de ooghen
 Van u *Hoof*t.

2.

UIT HET „VOORHOUT VAN 's GRAVENHAGE,
 OF BATAVE TEMPE.”

A U R O R A .

Hier js alle 't dier ontslapen,
 Hier js 't Crekeltgien aen 't gaen,
 Hier begint de Spreew te gapen,
 Hier js 't quackeltgien aen 'tslaen.
 Hier de Nachtegael aen 'tneuren,
 Hier de Distelvinck jn swangh,
 Hier de Tortelduyff aen 't treuren,
 Hier de lijster aen de sangh.

Hier js de kauw en craey aen 'treppen,
 Hier de reygher jnde lucht,
 Hier den Oyevaer aen 'teleppen,
 Hier de Zwaluw' jnde vlucht,
 Hier de Coeckoeck aen het stuyten
 Over 's anders ongeval,
 Isser niemant die syn fluyten
 Leeren moet, off leeren sal?

Can u 't Oore niet betrecken
 Ghunt het ooghe syn vermaeck;
 Siet de Dach-bodiin' haer reken,
 Recht al schoot sij uyt de vaeck:
 Cost haer grijse boel verjonghen,
 'K wedd' hy hadse noch te bedt
 Daer s'hem nu js langh ontspronghen,
 Cap en tuytt en all gesett.

Cap en tuytt als gulde stralen,
 Ooghe-lichten als robijn,
 Wangh en lippen als coralen
 Is haer dagelycksche schijn:
 Vryers, all u jonghe leven
 Op het schoonste schoon verhitt,
 Comt, en helpt het vonnis geven:
 Isser schoonder schoon als dit?

Comt, en helpt mij opwaerts kijken
 Langs der Linde-toppen goudt,
 Daer sy 'tnat gaet overstrijken
 Dat haer Broeder strackx ontdouwt,

Hy als Bruydegom behanghen
 Met cieraten over hoop,
 Hy als Prince vol verlanghen
 Nae de voor-eer vande loop.

Op gesellen nae de Linden,
 Op mijn mackers, op mijn mans,
 Die hem reedst te veld' zal vinden
 Spaer jek noch een buytecaus.
 Laet ons oochghiens soo wat weyden,
 Moghelijk waer by de straet
 Deur off Venster, off van beyden
 Hier off ghinder open gaet.

Sulck een Venster mochter clappen,
 Sulck een Deurtgie mocht het zyn,
 (Sonder ijemandt te besnappen),
 'T waer een tweede Sonne-schijn.
 (Hemel, laet u niet mishaghen,
 Voert ghy schooner lichten twee,
 Dieder duysent met hun draghen,
 Hier beneden isser mé.)

Sulck een Venster mochter luycken,
 Sulck een deurtgie gapen weer,
 'T waer wel voor een baeck te bruycken
 In het clippigh Minnen-meer:
 Costelijcker minnen-balsem,
 Quamper nummermeer in 't licht,
 Dan getempert met den alssem
 Van een nuchteren gesicht.

'S merghens raeckt men aende waerheyt,
 Wat het Meysgien voor gestel,
 Wat voor haer, en off sy haer heyt,
 Wat voor verw, voor vleesch, voor vel:
 'S merghens eer de lippen kleven,
 Eer de plaester staet te pronck,
 Eer de poeyer-doosen gheven
 Dat den Hemel noyt en schonck,

Eer de lobben, eer den bouwen,
 Eer de craghen, eer de cant,
 Eer de wiecken, eer de mouwen,
 Eer de ketingh, eer de want,
 Eer de boorden, eer de banden,
 Eer de reepen, eer den rock,
 Eer de moffel, eer de randen,
 Eer de vlechten, eer de lock,

Eer de tippen, eer de knoppen,
 Eer de steenen, eer de veer,
 Eer de wronghen, eer de doppen,
 Eer de slinger, eer de keer,
 Eer de tuyten, eer de quicken,
 Eer de crullen, eer den bras
 Eer de linten, eer de stricken
 Gheven datter noyt en was.

Ghinder salder een staen geewen,
 Dit heen staeter een en niest,
 Beyd' behaughen als de Leeuwen
 Die men voor de schoonste kiest.

Beyd' bedott, bedoeckt, befommelt,
 Beyd' de mutsen over 't oogh,
 Beyd' besweet, begroeyt, begrommelt,
 Bey, maer zedigh, niet te hoogh.

Siet mijn Vrijers, siet mijn quanten,
 Siet mijn hersseloose maets,
 Dit zijn menichmael de Danten
 Die u kosten zoo veel praets;
 Zoo veel pronekens, zoo veel cierens,
 Zoo veel vleyens, zoo veel doens,
 Zoo veel eerens, zoo veel vierens,
 Zoo veel stryckens, zooveel schoens.

Oh! wat rijsen mij de haren
 In 't bedencken vanden dach,
 Alsser twee te bedt vergaren
 Daer noyt Hy de Zy en sach:
 Daer een slechtaert js bevanghen
 Mette veren voor de huyt,
 Mette verwen voor de wanghen,
 Mette kleeren voor de bruydt.

Hola Meysgiens, sonder joeken,
 Noode bouw jck op 't geval,
 Decktmen zoo veel met de rocken
 Beter buyten Hollandt mal,
 In de warme Zuyder landen,
 Gaet het vrijen wel soo vast,
 Op een anders oogh en handen,
 Op een anders trouwen tast.

MERIDIËS.

Maer de vroegh-tijdt js verlopen
 Naer jck 't aen mijn praten peyl,
 En de Sonne schier vereropen
 Opde cant van 't Zuyder-steyl.
 Daer beghint de straet te legghen
 Van haer morgestontsgewoel,
 Daer ontvolkeren de wegghen,
 Daer js alle man jn 't coel.

Mij en sult ghij niet verjagghen
 Felle straelder van om hoogh,
 Snelle meter van ons' dagghen,
 Jaren-passer, rondt-om-oogh,
 Dampen-trecker, Somer-brengher,
 Dach-verlengher, Vruchten-baet,
 Beesten-bijter, Vel-versengher,
 Blondt-bederver, Joffer-haet.

Wolcken-dryver, Nacht-verjaggher,
 Maen-verrasser, Sterren-dieff,
 Schaduw-splyter, Fackel-dragher,
 Dieff-beclapper, Bril-gerieff,
 Linnen-bleycker, Tuyten-croller,
 Al-bekycker, Nummer-blindt,
 Stoff-beroerder, Hemel-roller,
 Morghe-wecker, Reyser-vrindt.

Laet u vlammen elders blaecken,
 Over 't onbeboomde vlack,
 Mij en sullen sij niet raecken
 Door 't gesloten Linden-dack:

Hier beroep jek 't bitste bijten
 Van u meer als dollen Hondt,
 Maer hij zou syn tanden slijten
 Eer hij mij te vatten vondt:

Jae vergadert all de dompen
 Daer het vochtigh Veen aff sweet,
 Laetse t'samen neder plompen
 In een dichte droppel-speet,
 Noch en ben jek niet verlegghen,
 Noch en schrick jek niet voor 'tnatt,
 Coel jn hitte, droogh jn regghen,
 Sitmen onder 't Linden-bladt.

Wat en hadd' jek niet te spreken
 Van de soete zephijr-sucht,
 Die door 't loome looff comt breken
 Met een ruysschende gerucht,
 Met een flauwe Somer-soelte?
 Ah! wat hebb' jek dick gheseyt!
 Sitt jek jn een groene coelte,
 Off een coele groenicheyt?

Coele Cloris, wreede Marmer
 (Hoord' jek onlanx hier ontrent
 Suchten een door-schoten karmen
 In syn weelderigh ellendt)
 Coele Cloris, all myn hopen,
 Die mij mijn ghetrouwicheyt
 Soo veel hoogher doet bekoopen
 Als sij boven d'uwe leydt:

Heeft u 'tsweeterighe banghen
 Vande doffe Somer-brandt,
 Nu zoo dickmael doen verlanghen
 Naer den dichten Linden-pandt,
 Hebt ghij syn gewenschte lommer
 Nu zoo menichmael gebruyckt,
 En de laffe Middach-commer
 Hier zoo menich-mael ontduyckt;

Sonder emmermeer te wegghen
 In u over-aerts verstandt,
 Hoe hem 't harte-pack moet wegghen
 Die ghestadelycken brandt:
 Die de stralen niet moet draghen
 Eener Sonne verr' om hoogh,
 Maer van bydts de flicker-slaghen
 Van u een en ander ooggh?

Een en ander ooggh, de tortsen
 Van mijn blindt-gehockte jeught;
 Vonck en voetsel van mijn cortsen,
 Mijn verschricken en mijn vreught,
 Oogghen, die mij doet beswijcken
 Onder 't hitsigh strael-fenijn,
 Sult ghy Cloris noyt doen kijcken
 Hoe jek smeltende verdwijn?

Sal sy nummermeer ontdecken
 Door u gittighe crystal,
 Dat mij eenen sucht can trecken
 Uyt het bitter ongeval

Van mijn altijdversehe wonden?
 Cloris brandt al wat se siet,
 (Ondoorgrondelycke gronden!)
 Datsij brandt en siet sij niet.

'T liep hoe langs hoe meer op 't mallen
 Met den bloet syn minne-tael,
 Dan den avondt js aen 't vallen,
 'T waer te langhen naeverhael;
 Vryers wilt ghij dieper delven
 Daer jek willens blyve stom,
 Daeldt een yeder jn u selven,
 Dat en ergher gaeter om.

V E S P E R.

Dauw en doncker zyn aan 't sacken
 Sonn' en hoenderen te koy,
 Alle gevels, alle tacken,
 Alle meysgiens even moy,
 Alle caeckgiens even bloosigh,
 Alle ooghiens even gauw,
 Alle lippgiens even roosigh,
 Alle mondtgiens even nauw.

Achter nu verkeerde wijsers,
 Die de waerheyt ledebreeckt,
 Hart-gehoofde loghen-prijzers,
 Die voor reden noyt en weeckt.
 Die soo werckelycke stralen,
 Als de keersen vande nacht
 Over heel den mensch doen dalen,
 Al gevoelende veracht.

Comt de Minne-moer niet blincken
 Even als de Dach versaeyt,
 Even als de Wielen sincken,
 Daer de Sonne-karr' op draeyt?
 Sijn oick niet de avondt-stonden
 Altydt soeter als het licht,
 Altydt handigher bevonden
 Tot de vrije Vrijer-plicht?

Menich sletgien ongehavent
 Menich onbesneden Sloor
 Sal bekennen dat den Avendt
 Decksel js van alle goor;
 Datse met die slimme ghevel,
 Met dat mufte snot-verlaet,
 Met die spitsche sneppe-snevel
 'Savonds op haer schoonste staet.

Maer om lack by lack te stellen,
 Menich calver-jonghe maet,
 Menich knechtgien soud' jek tellen
 Dat den Avondt niet en haet;
 Dat de duysterheyt doet breken
 Door het bloode schaem-verschiet,
 Dat den doneker meer doet spreken,
 Dan het licht hem dencken liet.

O! de malle mijmerijen
 Die een minnen-alver stort,
 Moeten veel geladder glijen,
 Daer hij niet ghesien en wordt:

Maer oick jn een jonghe schroomer
 Heeft het reden en bediet,
 Emmers js hij altydt vromer,
 Die syn Vijandt niet en ziet.

Hier uyt groeyt het jeughdigh krielen
 Naer de Linden-duysterheyt,
 Hier uyt kittelen de hielen
 Met als 'tclockgie neghen seyt;
 Hier uyt is het niet te houwen
 Al wat op het vrijen gaet,
 Hier uyt moeten broeck en bouwen
 Met de Vleer-muys opde straet.

Linde-blaedtgien, luyster-vineken
 Van zoo menigh apen-cluecht,
 Van zoo menigh traen-verdrincken,
 Van zoo menigh sotte sucht,
 Helpt my tuyghen wat een karmen,
 Wat een stommelend gelaet,
 Wat een blindelingh om-armen
 Onder u niet om en gaet.

Trijntgie, seydt daer somtydts eenen,
 By men eer jck hebb je lieff,
 Vande cruyen aff tot de teenen
 Staen jck onder jou belieff;
 Laet me draven, doet me loopen,
 Heet me stappen als en tel,
 Doet me schencken, heet me coopen,
 Siet wat jck je weyghren sel.

Direkgien (hoor jek weer een ander)
 Sel't dan nummer wese, kint?
 Smackje staech een oogh op Sander,
 En mijn woordtgies jnde windt?
 Staet syn mutsgie zoo veul trotser,
 Zoo veul vlugger as het mijn,
 Hangt mijn rockje zoo veul schotser,
 Soo veul loomer as het syn?

Weer een ander van ter sijen:
 Nou men Troosgie stoor je niet;
 Liever as jek Griet sou vrijen,
 Liever as jek jou verliet,
 Lach jek levendigh bedolven
 Daer jek jegenwoordigh treê,
 Liever jn de groene golven
 Vande Schevelingher zee.

Weer een ander: Wel Agnietgie,
 Wel myn hartgie, wel myn longh,
 Hoe beviel je 't leste liedgie
 Dat jek ghister avendt songh?
 Heer wat stond jek nat bedropen
 Voor je deurtgien jn dat weer,
 Daer jij dichgies laeght ecropen
 Inde lodderlijke veer.

Noeh een ander op een banckgie:
 Wel eseyt myn soete moer,
 Iouwenthalven jek bedanckje,
 Maer hoe jst met vaer en moer?

Wat! se mochte zoo langh grollen,
 'K sou ons raeye met ons twee
 Op en waghentie t'ontrollen
 Al dit moeyelicke, Neen.

Weer een ander aen een boompjie:
 Dat's nou al men moertgies goet,
 Maer dan hebb' jek noch en Oompjie,
 O wat jst een rycken bloet!
 Met sen bogert, met sen weuning,
 Met sen Coren, met sen ooft:
 Claer, je Vrijer is en Keuningh,
 Al dit hangt hem over 't hooft.

Noch een ander van 't gebroetsel
 Dat off Penn, off Deghen voert,
 Mijn soulas, mijn vreuchden-voetsel,
 Ah! quitteert V.E. la Court.
 Sult ghij eewich absenteeren?
 ('K schatt de meyt naer Leyden voer)
 Wilt mijn flames obligeren
 Met een expedit retour.

En noch een van sulcke Veeren:
 Wel bizarre van humeur,
 Sult ghij mij sans fin traineren,
 Met jdéen van faveur?
 Neen revesche, neen volage,
 Dus en macht niet langer zijn.
 Mespriseert ghij mijn servage
 Aussi fayje ton desdain.

Dese zyn de soete vruchten
 Vande vrye vrydoms vreucht,
 Dese zyn de puyk-genuchten
 Van een onghebonden jeught:
 All dit wonderlyck vertellen
 Volgh jek met een vroolick oor;
 En wie souder derven stellen
 'T selver seggen voor 't gehoor?

1621.

3.

AAN TESSELSCHADE.

Tesselschade,
 Die uw Gade
 Niet te spade,
 Niet te vroegh
 Hebt gevonden,
 En verbonden
 Van de wonden
 Die hij droeg;
 Weest te vreden
 Met de reden
 Die mij heden
 Seggen doet,
 Bruylofts lusten,
 Laet mij rusten
 Daar ik rust, en
 Rusten moet.
 Stuursche buijen,
 Die zich ruijen
 Tegen 't Suijen,
 Tegen 't West,

Hoor ik schreewen
 Door het Sneewen:
 Somer-spreewen,
 Houdt uw nest.

Swacke leden,
 Moê geleden,
 Moê gestreden
 Tegen 't mess
 En de slagen
 Van de plagen,
 Doen mij klagen;
 Dit 's mijn less.

Had de Sonn en
 Lucht begonnen
 Weêr te gommen
 'T soet gelach
 Van de hagen,
 En te tragen
 'T wintrig jagen
 Van den dagh.

'K waer geschapen
Uw beslapen
Te begapen,

En uw Feest,
En het proneken
Van uw loncken,
Tot ontfoncken
Van mijn geest:

Maar 't benijden
Deser tijden
Moet ick lijden
Met geduld;
'T zijn geen treken
Om te wreken,
Woord te breken
Sonder schuld.

O, hoe vliegh ick,
Hoe bedriegh ick,
Hoe beliegh ick
Mijn gemoedt!

1623.

4.

OP DE BRUILOFTS REISE VAN MEJ. TESSELSCHADE. 1)

Winterdagen,
Die de slagen
Vande vlagen,
En de macht
Van de winden
Schijnt te binden,
Daar men in den
Haegh op wacht;

'K wilder wesen,
Alle vreesen
Zijn geresen
Uyt mijn bloed:

Swakheit, lijden,
Winter-tijden,
Die ick mijdden,
Staet van kant;

Wech vervaren
Voor het baren
Van de baren!
'K wil van land.

Gae ick? stae ick?
Neen ick, ja ick;
Emmers gae ick;
Neen ick noch:
Ja ick, meen ick;
Weêr versteen ick:
Gae ick? neen ick;
Ja ick toch.

Sendt het rasen
Van dit blasen
Over Maes en
Over Scheld':
Laat de Veeren
Van de Meeren
T' mijner eeren
Ongequelt:

1) Oorspronkelijk luidde de titel: *Vertreckende over Huerlem, op 't vertreck;
tegen den Oostenvindt.*

Laet de schuren
 Onser buren
 Wat besuren
 Van uw kouw;
 Laetse lipp en
 Tanden klippen
 Mette slippen
 Inde schouw.

Onderwijlen
 Sal ick ijlen
 Als de pijlen
 Na den doel,
 Afgesonden
 Na de gronden
 Van den Ponden-
 rijcken Poel.

Daer mij 't singen,
 Daer mij 't springen
 Sal bedwingen
 Toe te staen
 Dat men gaeren
 Door de baren
 Na zijn Karen
 Hoort te gaen.

Zijn uw ooren
 Niet te booren
 Tot verhooren
 Van mijn bé?
 Soud' ick sollen
 Tegen 't rollen
 Tegen 't grollen
 Vande Zee?

'K sal uw baren
 Eer ontvaren;
 Dank hebb' Sparen
 En het pad
 Dat den wagen
 En de slagen
 Kan verdragen
 Van het rad.

Van dat hooge
 Dicke drooge
 Sal mijn ooge
 Met genucht
 Nedervloeyen
 En bevroeyen,
 En verfoeyen
 Uw gerucht.

Blauwe straten,
 Sal ick praten,
 Die verlaten
 Best behaeght.
 Schudt de hielen
 Van de kielen
 Met de Zielen
 Die ghij draegt:

Wel te vreden
 Ick met reden,
 Die mijn leden
 In den bann:
 En 't verachten
 Van uw krachten
 Sonder wachten,
 Houden kan.

UIT DE „ZEDE-PRINTEN”.

EEN BOER.

Hij is een Edelman, soo wel als d' aller eerste,
 Die in geen Stadt en woond', en, off hij't al beheerste,
 Beploegde's maer een deel; Een Hovenier in't wild;
 Een Soon die om den kost zijn Groote-Moeder vilt;
 Een mensch die niet en is dan om een mensch te wesen,
 En helpen't andre zijn: een volle man in't wesen,
 In't spreken maer een half, 'ten zij by ongevall,
 Soo braeckht hij wel een woord dat wijsen wel gevall'.
 Soo rispt hij wel een vraeg, daer Letter-luij uyt suypen
 Dat buytens-boeckx vernuft kan vliegen daer sij kruijpen,
 Hy leeft gelijckmen leeft daer 't Leven leven is,
 Daer voor noch achterdenck, daer geen gebeef en is,
 Tot dat de Trommel komt, en Lonten die hem tergen
 Tot dat hy Daelders sweet', oft wreken't op zijn' bergen,
 Oft scheeren't van zijn vee, oft braken't uijt zijn vlass,
 Oft malen't uyt zijn' Terw, oft macijen't van zijn gras.
 Die stormen duyckt hij door soo langh sij hem vermannen,
 Maer schept hij uyt den nood het hert van wederspannen
 Door Boeren-buren hulp, Soldaten kiest de wijck,
 Elk vlegel wordt een Roer, en elke pols een Pijck.
 De wracek sitt in zijn hert, de Wanhoêp in zijn' handen,
 En elk' in ijeder oogh; hij wenschten in zijn' tanden
 Noch Room, noch Schapenkaes voor Menschen vleisch en bloed;
 Soo wreed is die het is omdat hij't wesen moet.
 Kipt Trommel-tyden uyt, geen sijns gelijcke Koning;
 Sijn't and're van een Ryck, hij is het van een Wooning,

Maer Vryheit sluyt haar heck, en Vrede woonter in,
 En 'tkostelick Genoegh; dat hebben andre min.
 Den Sess-dagh sweet hy uyt, van dat de Son te karr klimt
 Tot dat de Nacht-bodin, de Minne-Moeder-Starr, glimt;
 Soo voedt hij met sijn' hand sijn lustigh lijf in't groen.
 Trots die het binnens muers en met de herssens doen.
 De sevendaegsche Rust en wenscht hij niet verschenen
 Om werkens vrij te zijn (gewoonte doet hem meenen
 Dat sweeten Mensch zijn is, en arbeit Levens lot)
 Maer om des yvers will ter Kenniss van sijn' God,
 Den God der kinderen en kinderlijke Zielen,
 Die op de rouwe hand en ongekusent knielen
 Sijn' All-medoogentheit beweghelicker slaet,
 Dan daer't geleerd Gebed door Amber-wanten gaet.
 Verlenght de Somer-Sonn sijn achter-Middagh-uren,
 Hij schenckt het overschott den naestgelegen' bureu,
 En hangter 't Kroontgien uyt, den Avont blijfter bij:
 Daer vindt hy mogelick sijn' gadingh aen de Rij,
 En wringhter sich ontrent, en segt haer met een douw: „Trijn,
 „Trijn 'k weet gien langer raedt, me denckt je moet men
 Vrouw zijn,
 „Me denckt je seltse zijn, en inden Hemel benje't,
 „We staender lang te boeck; en, Troosje, noch onken je't,
 „Noch blijf' j'en stickgien Ys, soo klaer, soo hard, soo koel,
 „Daer ick men aers noch aers van binnen en bevoel
 „Al waer men hart en haert, en Ambeeld of en Ove,
 „En slijpstien of en Pott, men suchjes doen him stove,
 „Men traentgjes lengen 'tsopp; en, offer vier ombrack,
 „Iou vierige versier ontsteek de kole strack;
 „Die kole zyn men Long, men Lever en men Niertgies,

„Soo veulderhangde vonck, soo veulderhangde viertgies;
 „En ick wel eer de knecht groen liken as en gras,
 „Ga dorre lick en hoy, ga stuyve lick en ass;
 „Wie wenst hem bij en aer sen Weuning te verwarme?
 „En benje'n Meysgie, Trijn, en doe je't by sen darne?
 „Wat lettmen an men leen? kedare, dat's en tré,
 „Wat denck je, kreuckte't gras wel minder van men tee
 „Al vloogh ick by de grongd? nouw weer en aere slinger,
 „Mick, mick, men hieltgie drilt all waer't de Speulmans vinger.
 „Hoe slofter Teunis by, hoe staetet Kees ter hand,
 „Hoe sleeptet logge goet de biendere door 't sand!
 „De Waerheit wilder uyt, all stinet den aëm van 't prijzen.
 „All dangst' jck inde kley, 'ken mocht niet taeyer rijsen
 „Wat schort men an men goed? Al ben ick ien van tien,
 „De neghen benne voort, ick stae, God danck, allien;
 „Van ginte Molen af tot achter om 't Kadijckgie
 „Verbij de watering is all men eighe slijckje,
 „Klinck klaere klaever, Kind: Ick weet van huer noch pacht,
 „Men erven hoore mijn, gelicken ick 't geslacht:
 „Let op men Laen ereys, hoe roytse na men hecke;
 „O minnelick geboomt! Ik sie 't sen armpgies strecke
 „Gelick sen Miester doet, om you, om you, om you,
 „Om you, men Hartegin, te vatte voor sen Vrouw.”
 Een soen, een lonck, een snick, een kneep, een tré, een
 suchtgien,

Besluyten sijn gespreck: Trijn gloeyt gelijk een Luchtgien
 Dat 's anderdaegs moy weer, of water dreigt of wind:

„En jong, en welbekleid, en goelick, ienigh kind?
 „Wat lett him? segt haer hart, en 'tspringht gelijk haer' kuyten.
 „Hoe stae je mit je Vaer? begint s'hem op te flyuten;

„Die pankoeck schuyft, denckt hy, of 'tsell him haestgedij'n:
 „Men Vaer en ick syn ien, liek Druyve-sopp en wijn,
 „Wilt slech, we selle you het klavre vrouwtgie maken
 „Bin icker 't Heertgien off.” Sy antwoord met de kaken.
 Met glijdt een silvre Trouw van sijn' aen haren duym;
 Sij voelt en voelt het niet; als waer' de Ring te ruym,
 Of sij melaets van hand. 'Thuys derfts' hem sien en toonen;
 De Vaertgiens raken t'saem, de buren aen de kroonen.

.
 Nu is hij dobbeld Man; en 't leven van te voren
 Gelijekt hij bij een' dood; soo kan hem Trijn bekoren,
 Soo reddert sij sijn' stall, soo serpt sij vloer en Tinn,
 Soo klaert sij Mouw en Tonn, soo draeft sij naer sijn' sinn
 Te knie toe door den dauw; soo past sij op de Kaeren,
 Soo op het stremmeless; soo suynich int bewaren,
 Soo vlijtigh in 't gewin. Nu rydt hy t'Stéwaert aen,
 En heeft sijn liefste schatt van achteren gelaên:
 Den kaes, de melck, en't Ey beveelt hy haer vertieren,
 Het veulen met het kalf sijn mannelick bestieren;
 Elck maeyt soo veel hij saeyt, elck voordert sijn bedrijf,
 Des Avonds munt by munt, en bey de borsen stijf.

1623. (Fragment.)

6.

SCHEEPS-PRAET,

TEN OVERLIJDEN VAN PRINS MAURITZ.

Mouring, die de vrije schepen
 Van de Seven-landsche buert
 Veertigh jaren, onbegrepen,
 Onbeknepen heeft gestuert;

Mouring, diese door de baeren
 Van soo menigh tegen-tij
 Voor den wind heeft leeren varen,
 All en was 't maer wind op zij;

Mouring, Schipper sonder weergae,
 Die sijn onverwinlickheit
 Waer de Sonn op, waer sij neer gae,
 T' aller ooren heeft gespreit;
 Mouring, die de Zee te naw hiel
 Voor sijn zeilen en sijn wand,
 Die de voghelen te gau viel
 All bezeilden hij maer 't sand.

Mouring was te koy ekiopen,
 En den endeloose slaep
 Hadd sijn wacker oogh beslopen
 En hem leew gemaeckt tot schaep,
 Reeërs en Matroosen riepen,
 Och! de groote Schipper, och!
 Wat sou 't schaen, of wij all sliepen,
 Waecte Schipper Mouring noch!

Schipper Mouring, maer je leghter,
 Maer je leghter platt evelt,
 Stout verweerer, trotz bevechter,
 Beij te Zeeword en te veld.
 Kijck, de takels en de touwen,
 En de vlaggen en het schutt
 Staen en pruylen in den rouw, en
 Altemalen inden dutt.

Dutten? sprack moy Heintie, dutten?

Stille maets, een toontje min:

Dutten? wacht, dat most ick schutten,

Bin ick anders dien ick bin:

'K hebb te langh om Noord en Suijen

By den baes te roer estaen,

'K heb te veul gesnorr van buyen

Over deuse mutz sien gaen.

'K selt him lichtelick soo klaren

Dat ick vlaggen, schutt en touw,

En de maets die met me varen,

Vrijen sel van dutt en rouw.

Reeërs, (jouwerliefde mien ick,

Die van vers op 't kusse vicht)

Wiljer an? kedaer you dien ick,

You allienich by dit licht.

Weeran, riepen de matroosen,

'T is een man oft Mouring waer,

En de Reeërs die hem kosen,

Weeran, 't is de jonge vaer.

Heintgie peurde strack an 't stuer, en

Haelde 't ancker uyt de grond,

'T scheepje gingh door 't zee-sopp schuren,

Offer Mouring noch an stond. 1)

1) Er zijn nog drie coupletten — het eerst uitgegeven door Dr. J. Worp,
t. a. pl. — maar Huygens keurde alleen zeven geschikt ter uitgaaf.

IX.

JOHAN VAN HEEMSKERCK.

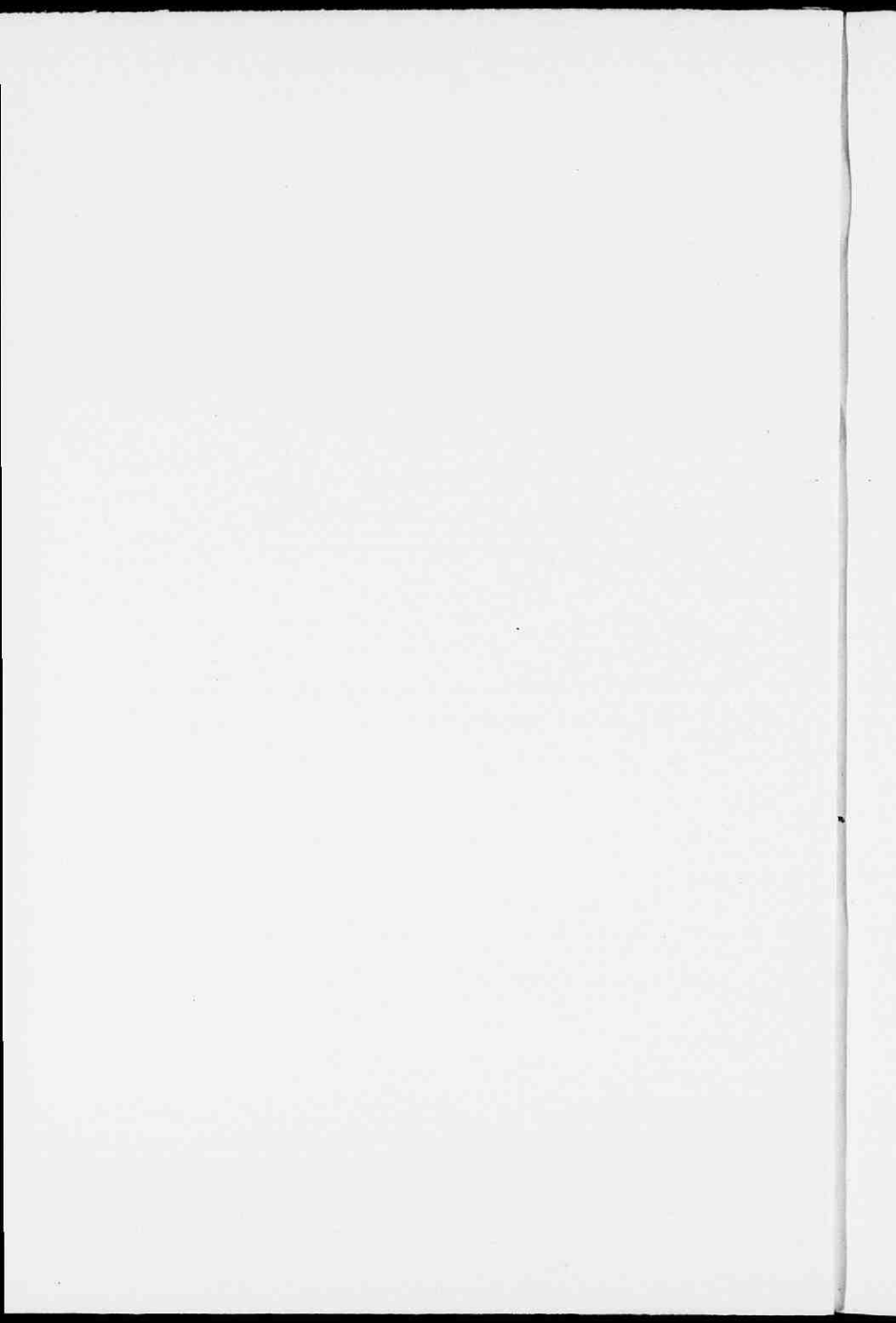
1597—1656.

*Uit: BATAVISCHÉ ARCADIA, DOOR DE E. HEER J. VAN HEEMSKERCK,
RAETSHEER INDEN HOGEN RAET VAN HOLLANT, ETC.*

T' Amstelredam, By Joannes van Ravesteyn

op 't Water in 't Schrijf Boeck.

1663. kl. 8°. (Vierde druk.)

I.

VAN DEN HAAG NAAR 'T HUYS TEN DEYL.

Noch naeuwelijs had de Roosen-verwige Morgenstond in 't midden van de Somer, te voorschijn gebracht het eerste krieken van den nieuw-geboren dagh; als de hopeloose REYNHERT (die be-anght met bedriegelijke droomen, en bedoven in onvruchtbare gepeinsen, sijn meeste onrust vindt in 't midden van de algemeene rust) steegh van de logge veeren, en komende met een verhaeste tredt onder de groene Linden van het overschaduwde *Voorhout*, wierp een erbermelijk oogh na de geslote vensters van de noyt-genoeegh-gepresene ROSEMOND. Het oogh wierd stracks gevolgt van een sucht, en die sucht van dese woorden. Helaes! minnelijke, doch minneloose schoonheyt, indien 't waer is, dat meest alles aert na de plaetse daer het is geteelt, hoe komt dan dat de soetigheyt van dit oversoete *Voorhout* u onverbiddelijk ghemoet te mywaerts noyt heeft konnen versoeten? hoe kan 't wesen dat die vriendelijke ooghjes (machtigh om door de stralen van een gunstigh lonckje de vervrosenste ziel te doen branden) soudén zijn de qualijk-voegende baeckens van een stuursch en onbewegelijk hert? u schoon-

heyt, soo onmiddelyk in liefde te verwecken: u verstant, soo vernuftigh in die te beleyden: en u welgemaectt lichaem, soo bequaem om die te beloonen: hooren u niet sonder spreken als in 't oor te luysteren, dat gelijck ghy in de natuur gehouden zijt, van dat sy u heeft laten worden 't kint van een moeder, ghy haer oock alsoo weder schuldigh zijt te worden moeder van een kint? u lieve lipjes, u sachte hantjes, u soete ooghes, en watter noch meer minnelijcks aen u gevonden wert, zijn aengenaemheytjes, waer van het aengenaem voor u sonder genut is, soo ghy die een ander niet laet genieten. En mach yemant verhopē, 't geen niemant soude konnen verdienen; ach! ROSEMOND, onvergelykelijcke ROSEMOND, wie is daer naerder toe, dan die sijn hoogste heerschappye stelt in u slaef te mogen wesen? wiens ziele is daerse liefst, en niet daerse leeft? En die hem selven alleen daarom wel-wil, opdat hy u soude mogen wel-willen? Is 't mogelijk (schoone) datmen met dienst ondanck by u behaelt? dat wel-willen onwille in u voortbrenght? en dat mijne liefde is moeder van uwen haet? Is 't mogelijk dat al mijn lijden u niet en kan bewegen tot het minste medelijden? is 't mogelijk? is 't mogelijk? en hier mede was 't den armen REYNHERT onmogelijk een enckel woort meer uyt te brengen, soo bedwelmt maeckte hem het overdenken van hare uytneementheyt, en van sijne onwaardigheyt, die hy, wech-gaende, scheen in de menighe van duysent laeuwe traentjes te willen afwassen. En komende door de recht-gestreckte Ypen-plantinge tot in 't dickste van 't dick-getackte Bosch, soo dacht hem, dat de gevoelenloose boomen meer gevoelens van sijn ellende hadden dan de wreede dieder oorsaeck van was. Want elck blaetje, bynaest

met een traentje van versch-gevallen dauw besprenckelt zijnde, scheen sijn geweene te willen beweenen. En het medoogende windetje, dat al ruysschende door de groente heen sweefde, scheen sijn suchten met soo vele tegensuchjes te vergeselschappen, waer over een danckbaer ooghebende op de vermakelijckheyt van die lustige plaets: so quam hy allenghskens sacken uyt de hooge Eycken na den hoeck daer *Vrouw JACOBA VAN BEYEREN* onder de koele schaduwe van 't aengename Boecken-loof, wel eer haar Vorstelijcke maeltijt plach te houden, alwaer op een der witte schorssen, van die effene boomen, (die nu noch na haren naem *Vrouw Jacobaes prieel* genoemd werden) hy dese veersjes sneedt.

Behoudt, ó dunne gladde schil,
Dit teycken van mijn goede wil;
En laet mijn *ROSEMONDJE* lesen,
Wanneer sy hier sal komen in,
Hoe dat haer *REYNHERTS* ziel, en sin,
Betoovert is door haer soet wesen.

Dit en was soo haest niet gedaen, of sijn hant begon te beven, en synen voet te aerselen, gelijk alsof hy gevreesst hadde, dat de bloempjes hem bestraffen, en de blaetjes hem soudén bekijven, over de vermetelheyt van sijn roeckeloos oog, dat ghemeent hadde *ROSEMOND* te kunnen sien sonder op haer te verlieven, en op haer verliefte te kunnen sijn sonder ellendigh te worden. Dies schuwende de plaats die bewust was van sijn vermeende misdact, soo kruyste hy de tegenover-gelegen hoogte, en zijnde gaen sitten op een groenbewassen heuveltje, haelde voor den dagh een handige *PETRARCA*, die noyt sints het begin van sijn ongeluckige liefde uyt sijn sack verhuyst was geweest. Soo grooten

kracht had de gelijkheyt van die stoffe op de gelijkheyt van sijn lijden; hy vindende sijne sinneljkheytjes sulex uytgedruckt in die diepsinnige gedichten, dat hy hem schier liet voorstaen, dat dese geestige Rijmer, in sijn veelvuldige Minne-veersen, de pen als voor hem gevoert, en REYNHERTS liefde met PETRARCAS soete invallen uytgebeelt hadde (een gemeen gebreck van een overheftige genegenheyt, die haer selven veeltijts gewent is toe te passen 't geen haer minst toekomt) en overweldight door de nadruck van die door-dringende ghedachten, wel REYNHERT! (riep hy uyt) soudet u verdrieten, de schoone ROSEMOND, twintigh jaren in haer leven, en thien jaeren na haer doodt te beminnen? gelijk PETRARCA sijn lieve LAURA dede; als ghy versekert waert dat u min geen on-min, en u lijden geen wan-lust in haer soude veroorsaken? Neen, neen, (vervolghde hy al suchtende) die tijt is eyndelijck, en mijn liefde is oneyndelijck; dat is op voorwaerde, en ick min haer sonder voorwaerde; waer over, sy maeckt'het met my soose wil, sy kan 't niet soo maecken, dat ick haer niet altijdt, en eeuwichlijck, oock onbemint, soude blijven beminnen.

Hy wilde voortgaen met dit gespreck, maer het gerammel van een aenkomende wagen, die dicht by hem zijnde stil hielt, dede hem syn hoofd opbeuren, en soo sach hy daer op twee Herderinnen, en drie Herders; de Herders wiert hy straks kennende, dat het waren de deftige DIEDERICK, de beleefde WOUTHEER, en de geestige WAERMOND. Maer om dat de schoonheden van de Herderinnen in een wangunstigh Masker opgesloten bleven, stont hy de voorste met soo een opgetogentheyt en besagh, als of sijn gesicht door het hare tot in haer hert hadde willen indringen. Doch sijn

oogh niet machtigh zijnde sonder schemeren langh te ster-
 oogen op dat ziel-bewegend licht, ontmoete, neerdalende,
 tusschen 't Masker en 't kin-doeckje, een klein open, 'twelck
 soo een poeselachtige blosentheyt vertoonde, dat men daer
 op soude gesworen hebben datter een over-aengename schoon-
 heyt onder dat deksel verburgen most wesen. Wat lager
 sagh hy een gekrinckelden hals, wiens suyvere wittigheyt
 een ciersel verstreckte aen de peerlen dieder tot cieraet om-
 gehangen waren. Van den hals glee sijn gesicht langhs de
 Marmer-gladde borst tot op den schoonen boesem, die met
 een nydige neusdoeck overdeekt zijnde, verschool twee won-
 dertjes, waer 't aengenaemste van alle aengenaemheyt niet
 by halen mocht. En doch niet soo geheel, of dat somtijts
 door een swellende beweginge een weynigh gapende, het
 oogh van REYNHERT niet al vry diep ingelaten wiert, om
 door de vlugge nadruck van een krachtige inbeeldinge
 d'overige verburgentheytjes van soo volmaecten lichaem aen
 sijne grage sinnelijckheyt af te schilderen. Ondertusschen de
 schoone haer hantschoen nu en dan eens uyttreckende, om,
 als't waer, de haertjes die haer over d'oogen vielen wat op
 strijken, soo quam daer te voorschijn een soo witte en wel-
 gemaecte hant, en door dien de mouw wijt en ruym was,
 somtijts een stuk van soo poeseligen schoonen arm, dat
 REYNHERT, onverduldigh wordende, begon te roepen. Ach!
 ROSEMOND, of dit zijt ghy, of daer most een ander ROSEMOND
 nevens u in de werelt wesen: en dat houd' ick ongeloove-
 lijcker, dan het ongeloovelijck is dat den Hemel twee Sonnen
 soude kunnen besitten. Doet af, doet af, dat schoonheyt-
 steelend Masker; of vreest ghy, dat de bloemen van dit bosch
 en de bladeren van dese boomen, alsoo ongeluckelijk op u

sullen verlieven als den ongeluckigen REYNHERT doet? neen, 't is REYNHERT, alleen REYNHERT, die moet lieven en lijden; en die gaern lijdt, nadien hy om de schoone ROSEMOND lijdt.

Alle de Herders begonnen wel hertelijk te lacchen, siende met wat een vernuft hy dit seyde, en de tweede Herderinne haer Masker afdoende, soo sagh REYNHERT dat het was de bevallighlijk-wijse RADEGOND, de welcke hare waardije stellende tot een grondvest van hare vriendeljkheyt, en hare vriendeljkheyt uytmetende met de mate van welvoegentheyt, te gelijk gelooft en gelieft wiert, by alle de Jonckheyt van den gantschen Haegh. Ach! meewaerdige RADEGOND (vervolghde hy) die door de kracht van uwe soete woorden alle herten kont verkrachten, en noyt yemant yet hebt gebeden die ghy niet alsoo haest en had verbeden, heeft oyt mijne gediensstigheid u aengenaem geweest, of kont ghy noch yet verhoppen van de geen die sonder hope is: soo laet de Son van uwe beleeftheyt, die elck een so gunstielijk beschijnt, alleen niet overwolekt blijven voor hem die ghy wel weet dat u soo wel wil: en die eer sich selven sal vergeten, dan hy soude vergeten de weldaet daer ghy hem nu eeuwiglijk mee aen u kont verbinden. Daer mede sweeg hy; maer sijn oogen, die klaerder spraken dan sijn tongh, vertolekten genoegh dat sijn wensch was op dien wagen, en sijn hert by ROSEMOND. Die alsdoen haer aensicht, en daer in het volkomenste van alle volmaektheyt ontblootende, REYNHERT met een ontbloote van alle macht om sijns selfs meester te blijven.

Maer RADEGOND, die gewent was haer verstant moeder van wel-leventheyt te maken, en wel-leventheyt de schoolvrouwe van beleeftheyt, half lacchende, gaf DIEDERICK (die

nevens ROSEMOND gheseten was, en door een langhdurige kennisse, en bevalligen ommegangh, onder alle die haer beminden hem voor die tijt wel de best-besinde gemaect hadde) een wenck; waer uyt hy, die met een aerdige gevoeghlijckheyt al de werelt wist te believeen, haer sin vat-tende, en mogelijk niet ongaren hebbende dat de soetigheyt van sijn gheluck door het by-zijn van den ongeluckigen te smakelijker mocht worden, stracks daer op seyde. Schoone ROSEMOND, 't waer aen den armen REYNHERT al te grooten ongelijk ghedaen, indien sijn geluck hem soo onverwacht ons hier doende gemoeten, wy hem soo onmedoogentlijk van ons lieten scheyden: daer wy doch versekert zijn, dat wy sijn hert evenwel met ons souden moeten nemen. ROSEMOND, noch neen noch ja hier toe seggende, betoonde nochtans met haer gelaet, dat haer niet onaengenaem en was, 't geen alle d'andere scheen aengenaem te wesen. En dit gaf REYNHERT (die hemselven gaern wijs maecte dat die sweegh verwillighde) de stontigheyt, dat na geen plaats-maken konnende vertoeven, hy achter tegen 't Wiel opvloogh; en, sonder ander nytspraeck te verwachten, hem by WAERMOND in-voeghde: en met een lichte de Voerman sijn sweep, en sloegh voort.

Het ras-rollende wagentje bracht haer in korter tijt tot aen 't eynde van 't Bosch: en van daer, doch meer sleepende, door de sandige voorduynen tot aen 't huys dat den Hoofsch en Haegh, en 't wijsheyt-lievende Leyden van malkanderen deylt; alwaer de Paerden, door een gewoonte van rusten, van selfs stil hielden. En terstont quam daer voor den dagh een onhebbelijk wijf: haer hayr, in plaats van poeijer, was doorsaeyt met een ontelbare menichte van schilferen. Haer

oogen, die als of sy haer volle slaep niet gehadt hadde, met een losse loomigheyt heen en weer draeyden, flonckerden van roodigheyt: en die roodigheyt, beset met een randt van gestremt was, maeckte dat alle oogen, niet anders dan van 't hooft van MEDUSA, haer daer van afkeerden. Haer gantsche back-huys was beleyt met een puystige purper-verw: en haer onbeschofte neus scheen haer uytstekende kin te dreygen van daer in te willen picken. Waer boven de langhgehayrde wijnbranwen, door onachtsaemheyt in een gewassen, een dijk schenen te strecken tegen de golven van 't dicht berimpelde voorhooft, tusschen de kloven van hare grove lippen omgeslagen, lagen noch hier en daer de druppelen van 't drabhigh-dicke bier, daerse op 't eerste ontwaken haer natgierige keelgat gulsichlijk mede gewent was te laven: en dat haer gantsche lijf, en voor al haren vadsigen boesem, door een onvermogen vettigheyt soo hadde doen swellen, dat het een, een dick-gebuyckte bier-ton, en 't ander, een overladen koc-uyer geleeck. Dese aerdige Hof-meesterinne, met een Tabackpijp aen de mont, en een kan in de hant, trad al slingervoerende na den wagen, en begon met een schorre stem, en een pinckend oogh, dit soete geselschap te nooden, tot een pijpje smoocks, en een soopje soen-water (soo sy seyde) woorden, die de eerbaerheyt der Herderinnen, en de bescheydenheyt der Herderen, soo terghden, dat sy de Voerman bevalen datelijck een eind van sijn drincken te maken, en sonder uytstel van dat hol der onnuttigheden af te scheyden.

ONTMOETING AAN HET STRAND TE KATWIJK.

Maer weynigh weghs hadden sy noch gegaen, alsse van verre langhs 't strand sagen aenkomen een overdeekte wagen, met twee bruyne Kleppers daer voor; die met het gansche gespan, daer toe behoorende, wel betoonden, dat het eygen goet, en geen huur-tuygh moste wesen, 't geen aen alle sijden soo handigh en soo net daer uyt sagh. De wagen op een kleynen draf vast naderende, bleef eyndelijk dicht by hun stil staen; en soo sagen DIEDERICK en ROSEMOND daer uyt treden twee Jongelingen; den eenen gekleet in 't swert gebloemt Satijn, met de mantel van 't selfde; de bef niet als te groot, maer omset met een aerdigh, fijn, net kantje; de schoenen, hosen, en hose-banden, beknopt; sijn gelaet weselijk, sijn gebaer zedigh, en in al sijn doen een sekere welvoegende besadigtheit betoonende. Dese lichte met een eerbiedige gediensigheyt uit den wagen een Jonckvrouwe, die niet min schoon van aensicht, als welgemaeckt van leden was. 't Is waer haer verw liep wat na den bruynen, maer 't was een bruyen soo helder, en soo minsaem, datter nauw yet minnelijkers te bedencken is. Haer ooghs was wonder wacker en vriendelijk, haer lach uytermaten bevalligh, haer zedigheyt soet; en al dit, soo aerdigh onder een gemenght, maeckte op een aengenaemheyt in 't ooghs van de aenschouwers die de gunst van alle die haer sagen krachtelijk na sich trock. 't Gewaet daer soo schoonen lichaem in omvangen was, vont ROSEMOND niet min aerdigh en welvoegende; zijnde een bleek-groen Satijne hongerlijn, ¹⁾ de

1) Hongerlijn: overjapon.

verw van 't wilge-bladt seer nakomende: gebeelt met gestrikt loof-werck, en geboort met een kleyn net kantje van gout en silver. Den onder-rock (diemen, door dien de boven-rock opgespelt was, meest sag) was van witte nopjes; de Bef, met een nette neusdoeck daer over, quam sluyckjes om de schouderen, en de neusdoeck voor op de borst met twee af-hangende tippen: waer aen een klein scheydsel, tusschen beyden open-gelaten, vertoonde aen den boesem even 't begin van een sekere poeselige rondigheyt, die het gantsche gestel van den hals, en 't hals-gewaet, met sijn wemelend op en neer gaen, een sonderlinge aengenaemheyt gaf. Een kleyn swert pleystertje, was keurighlijk geplaetst niet verre van 't welgemaectt mondeken; dat, mits sijne properheyt, wel mocht gelooft werden, daer met eenigh ander insicht als om yet Zeers te genesen, opgeraekt te zijn. Om hals, en armen, hadse schoone Peerlen: een Roose van Diamanten op de borst: En op 't hooft een swerten hoet, geciert met af-hangende witte en bleeck-groene pluymen, waer onder men soetelijk sagh verwaeijen 't Castani-bruyne hayr, een weynigh gepoeijert, dat met sijn aerdigh gekrulde kronckeltjes een wonder welvoegende schaduw veroorsaecte. Aen hare handen hadse witte doorsneden hantschoentjes, en in d'eene van dien een waeijer, waer de verwen van silver en groen met verscheyden beelde-werck kunstigh onder een inspeelden.

Soo schoonen, en bevallighlijk gekleeden Ionck-vrouwe, hielt het ooggh van ROSEMOND een goede wijle in vollen ernst op haer, alsse van een ander kant zich hoorende aenspreken schielijk het hoofd omdraeyde, en met eenen sagh, de gene die uyt d'oversijde van de koets gekomen zijnde, haer met het doen van een groote eerbiedinge vraeghde ofse

ook gesien hadde een open wagen, met twee appel-grauew Paerden daer voor, en twee Juffrouwen met twee Jonghman daer op; die uyt den Hage over Leyden komende, hun geseyt hadden van haer omtrent Katwijk op't strande tegens die tijt te willen gemoeten; om t'samen voort na Noortwijk toe te rijden. Dat de Juffrouwen waren in den rouw, en elk anderen (tot verwonderens toe) soo seer gelijkende, als twee druppelen waters konden doen. Soo datse, soo daerom, als door hare soete bevalligheyt, gemeenelijk alle oogen op haer deden vallen: en niet wel mogelijk konde zijn, of daer most (soose daer voorby gereden waren) op gelet zijn geweest. ROSEMOND dese tweede Jonckvrouwe onder dit gesprek seer nauw doorsiende, en die niet min haers besiens waardigh vindende dan d'eerste, antwoorde haer seer beleefdelyk, datse geenens sulcken wagen, noch soodanige Juffrouwen, hadde vernomen, maer in gevalle sy die quamen te gemoeten, datse haer soudens aenseggen, wat voor een wagen voor heen gereden, en wat voor geselschap na haer gevraeght hadde.

Dese tweede Juffrouwe, was in lanckte, en rechtgestreckte leden, d'eerste niet seer ongelijk; hoewel die ruym soorysich scheen. Haer hongerlijn was van een gebloemt bleekblauw Satijn, omleyt met een groote silvere kant; den onder-rock mede wit; en den hoet behangen met pluymen op de verwen van den rock en 't hongerlijn slaende. Maer sy selfs was soo blanck, en soo uytnemende blondt, dat men sich niet blankers, noch blondters, konde inbeelden: uytgenomen, dat de blauwe adertjes hier en daer seer aerdigh door 't witte vel heen speelden. En niet tegenstaende sulck sichtbaer schoon geen minder schoonheyt in d'andere deelen

van soo welgemaecten lichaem beloofde, soo was nochtans den boesem met een fijne vierkante Kamerijksche neusdoeck, daer een kostelijke dichte platwerksche kant aen stont, tot boven aen den hals toegespelt, sonder 't minste straeltje van een nieuwsgierigh oogh in te laten; mogelijk om dat men door het sien van sulcke aentreckelijckheytjes, als ongetwijfelt onder dat wangunstigh lijwaet verburgen lagen, niet en soude verlockt werden om te haest af te scheyden van 't aenschouwen van dat overschoon aengesicht, dat sijns besiens soo wel waerd was. Peerlen, noch ander gieraet, en gebrack 'er mede niet, om soo schoonen lichaem, soo 't mogelijk waer, noch meer te vergieren. Maer als, haer wayer haer ontvallende, sy neder wilde bucken om die weer op te rapen, (waer DIEDERICKS beleeftheyt haer echter in voorquam) soo stackse uyt de mouw soo poeseligen witten arm, dat selfs de gene, die met voor-oordeel voor 'taerdigh bruy n ingenomen zijn, sulck suyver bekoorlijk wit siende, (dat door de swarte corale armbanden te meer aftoonde) soud en hebben moeten bekennen, dat het blanck, oock over 't aengenaemste bruy n, hier in sijn voordeel heeft. De gene die haer by der hant leyde, quam al singende, en half springende, derteltjes voort, zijnde sonder mantel, met een degen op 't zy, een hoet met witte pluymen op, een wit Satijn Wambas, met een graeuwe lakense broeck, en laersen en sporen aen, sijn bef was hem om den hals onachtsaemlijk toegeknoopt, en het hayr hongh hem tot verre op de schouderen, daer een gekruy fde lock, gestrickt met een blaeuw Satyne lint, ter sijden van afwaeyde.

ROSEMOND vond stoffe om haer hier aan met verwonderingh te vergapen, maer was vry meer verwondert als d'andere Jonckvrouwe, by dese laetste komende, die Suster noemde,

nauw konnende gelooven, dat twee soo ongelijke schoonheden een gelijke voort-teeling gehad hadden. En terwijlse hier op stont en mijmerde, seyde de bevallige Bruyette tegens haer, datse sich noyt en soude beklagen, haer verwacht geselschap gemist te hebben, nadiense soo onverwacht sulcken ongemeenen schoonheyt hadde gemoet: wiens beleeftheyt haer hope gaf van 't geluck om nader kennisse daer mede te mogen maken, waer toe sy wenschte van haerder sijde yet te kunnen bybrengen dat haer die eere niet t'eenmael onwaardigh moche doen wesen. En dese woorden gingen haer soo vriendelijk af, en waren met sulcken gunst-winnenden gelaet vergeselschaft, dat ROSEMOND, noch meer verwonderd blijvende als te voren, de begaeftheden van dese bevallige Juffrouwe, die niet boven de twintigh jaren scheen te halen, onvergelykelyk hielt. Dies sy haer, met de meeste beleeftheyt diese konde, begon te antwoorden; Dat de schoonheyt, daerse van sprack, in andere te soecken, maer in haer te vinden was; en wylende haer voort op 't vriendelykste nooden tot een nader kennisse, met versoeck datse haer soo verre aen haer geliefde te verbinden, van haer t'haerder bester gelegentheyt in den Haegh te komen besoecken. Soo hoorde sy, dat de geen die d'ander Suster by de hant had, haer weghtreckende, seyde: voort, voort, Mallootjes, voort; want soo dese loome praet van lamme lijmary, onder dit praetsiecke goet eens aenvanght, soo is 'er in een half uur geen eynd van te verhopen. En daarmede dwonght hy genoeghsaem sijn geselschap dese kout af te breken, en een verhaest afscheyt van DIEDERICK en ROSEMOND te nemen.

ONTMOETING TE WASSENAAR.

Terwijl sy, aldus met dese praet bezigh zijnde, WAERMOND de woorden bynaest uyt de mont sagen, warensse eer sy 't wisten te Wassenaer gekomen, alwaer, soo als de paerden pleysterden, sy langs een dichte laen, die van 't dorp na een hof-stede toe liep, een seer soete stemme al singende hoorden naderen: dies WOUTHEER, WAERMOND, en DIEDERICK, uyt nieuwsgierigheyt van de wagen springende, sich soo stilletjes alsse konden, achter eenige ruyghte begaven, om ongesien te hooren, en ongehoort te sien, 't geen door 't geluyt van sijn soeten sangh soo aenlockelijck was. Dus sagen sy voetje voor voetje door de Laen aenkomen een bevallige Herderinne, die vermits de Son, nu bynaest aen 't ondergaen zijnde, een lieffelijcken avont-stont voorbracht, haer scheen te komen verlustigen in dat aengename overblijfsel van sulcken schoonen dagh, dat met soo veelderhande verwen de heldere lucht op 't aerdighste was afsettende, als of de Son in 't nemen van een vriendelijck afscheyt van d'aerde sijn Meestersse, haer met een kostelijcke keten van alderhande glinsterende gesteenten hadde willen beschencken.

Sy hoorden dan, soo alsse nu naby waren, dat de Herderinne, na wat stil-swijgens, met een sonderlinge soetluydentheyt op 't nieuws weder aenhief dit volgende.

S A N G H,

Op de wijze, *De traentjes die sy weende, die deden den Ruyter wee.*

I.

O wel vernoeghde sinnen!
 Wat zijt ghy vol van heyl?
 Die om geen mallend minnen
 Hebt uwe vryheyt veyl.

II.

Hoe vlieten uwe dagen
 In soete rust voorby?
 Daer Minnaers druckigh klagen,
 En nimmer naeuw zijn bly.

III.

Hoe gae ick onbekommert
 Langs dese lieve laen?
 Die dick en dicht belommert,
 Mij liefkoost met haer blaen.

IV.

Ick slaep de nachjes over,
 En 's morgens slapens moe;
 Soo groet my lof en loover,
 En alles licht my toe.

V.

Ick sie de Sonne-stralen
 Verrijzen met geneught:
 Ick sie die wederdalen
 Met even groote vreught.

VI.

Daer mijn gespelen suchten,
 En bang en hyster sien,
 Daer ben ick vol van kluchten,
 Doe alle droefheyt vlien.

VII.

Daer 't haer verdriet te leven,
 Lust my mijn leven wel:
 Daer Min haer wetten geven
 Komt, ick hem wetten stel.

VIII.

Ick haet gediensigheden,
 Die onder ootmoets schijn
 Gebieden door gebeden;
 En Meester daetlijk zijn.

IX.

Wegh met vergulde banden,
 Die maer van buyten schoon,
 Een vrijen staet verpanden,
 Om sulcken slechten loon.

X.

Dies hoedt u mijn gedachten,
 Dat niemant u die rooft:
 Soo hoeft ghy niet te wachten,
 Eens anders heerschend hooft.

Dit geestige Sanghstertje, was van een middelbare gestalte, eer echter aen de korte dan aen de lange kant. Met blaeuwachtige, doch uyttermaten gaeuwe en vriendelijke oogen; en niet te min de wijn-brauwen bruyt; 't hayr daer en tegen uyt den blonden, en de verw' uyt den blancken, waer op een aardigh bloosjen in 't midden van de ronde koontjes sich vertoonende, 't besit van een volkomen gesontheyt te kennen gaf: De verandering van soo veelderhande verwen, in soo kleynen omtreck, een wonderlijke aengenaemheyt aen 't aensicht van soo bevalligen schepsel veroorsakende. Den hals was poeseligh wit, daer een minnelijk krinckeltjen nu en dan scheen dertelijck in te komen spelen, en gelijk als vouwetjes in te maeken om de Minnaers in te vangen. Waer datse (ongetwijffelt om het wit wel te doen afsteken) een aardigh swert zijde snoertje om had, daer een kleyn goude ringetjen aen hingh, ingeset met Diamantjes; dalende even tot daer het kleet aen den boesem uytgesneden zijnde, met sijn swellende verheventheyt dien lieven last voor verder val scheen als te willen stutten. Op 't hooft hadse een spits hoedeken, met blaeuw armesijn overtroeken, waer dat een silver kantjen met looveren om lagh; de pluym was van

wit en blaauw onder een gemengelt, wat over den hoet neerhangende; het masker, met een spelde aen de tuyten vast gespelt, daelde soetelyk ter sijden langhs het hoofd af, de lockjes speelden luchjes onder den hoet heen, sonder seer door dwangh van krul-kunst in een gekronckelt te zijn, die een te gemoet komend windeken by wijlen geestigh doende achter af waeijen, scheen als geneucht te nemen in soo soeten poeseligheyt tot een snoggerder omtreck te verscheppen: en alsoo dat aengename aensicht, door een aardige veranderinge (die selfs de werelt haer schoonheyt geeft) noch aengener te maken. Den boesem was met een nette neusdoeck losjes om den hals toegedeckt: haer kleet van heel fijne witte mopjes, geboort met speldewerks kanten, en voor en achter vierkant uytgesneden tot aen de schouders toe. De mouwen waren ruym, en met een aardige onachtsaemheijt vry hoogh aen 't hemde omgeslagen. Op elcken arm lagen drie stricken van blaauw satijne lint, en met negen van deselve strickjes was het kleet beset van den boesem af tot beneden toe. Aen de slincker hant hadse een geestigh arm-bandecken, netjes door een gevlochten, en d'cyn-den daer van met een gouden slootjen aen den anderen gehecht; waerop in 't midden van een groen Lantschapje, seer geestigh geschildert stondt een weselyk soet vrouwen-beeldeken, met een speer, en daer op een hoet, in de hant; leunende met den anderen elleboogh op een ancker, en haer ooghs geslagen hebbende op een witte wint-hont die aen haer voeten lagh.

Dese Herderinne in 't aenkomen beurde haer witten roeck een weynigh als 't waer, op voor 't stuyven, waer door men quam te sien haer blaauw satijne onder-keurs, die met een

groote silvere kant omleyt was; en soo als de wint die by wijlen in 't voortgaen wat opwaeyde, wiert men daer onder gewaer een witte schoen, en daer op een roos van blaeuw sijde lint, met silvere loovertjes, die geweldigh afstaken. In haer wesen speurde men een vrijpostige onbekommertheyt, en niet een enckel kreuckjen kon men vinden om een sorghuytbeeldend fronsjen op 't voorhoofd te malen: haer gelaet aen haer sangh, en haer sangh aen al haer doen, gelijk als de behulpzame hant leenende, om de volkomen vergenoeginge van haer vrolijk gemoet ten vollen te vertoonen.

Naeuwelijcks had DIEDERICK 't gedult om haer liedeken uyt te hooren, en soo haest hielt sy niet op, of hy tradt tot haer in, seggende, my dunckt Herderinnetje, dat dit eensame buyten-weegsche Wassenae, waer niemand komt dan dieder wesen wil, de gemoederen van sijne inwoonders buyg en bijster maeckt, immers soo 't uytter herten komt 'tgeen ick u daer terstont hebbe hooren singen; want dat Meysjes, soo minne-soet als ghy zijt, dus minne-hatigh soudon zijn, is de bijsterste buy, mijns oordeels, die oyt uyt de Noorder zee van ongevoeligheyt soude kunnen voort-komen. De min, Mallootje, is goet, de min is soet, de min is menschelijk, de min is wenschelijk, en heeft dat met de deught, de kostelijcke deught, gemeen, datse in haer waerde niet kan beloont werden dan door haer eygen waerdije.

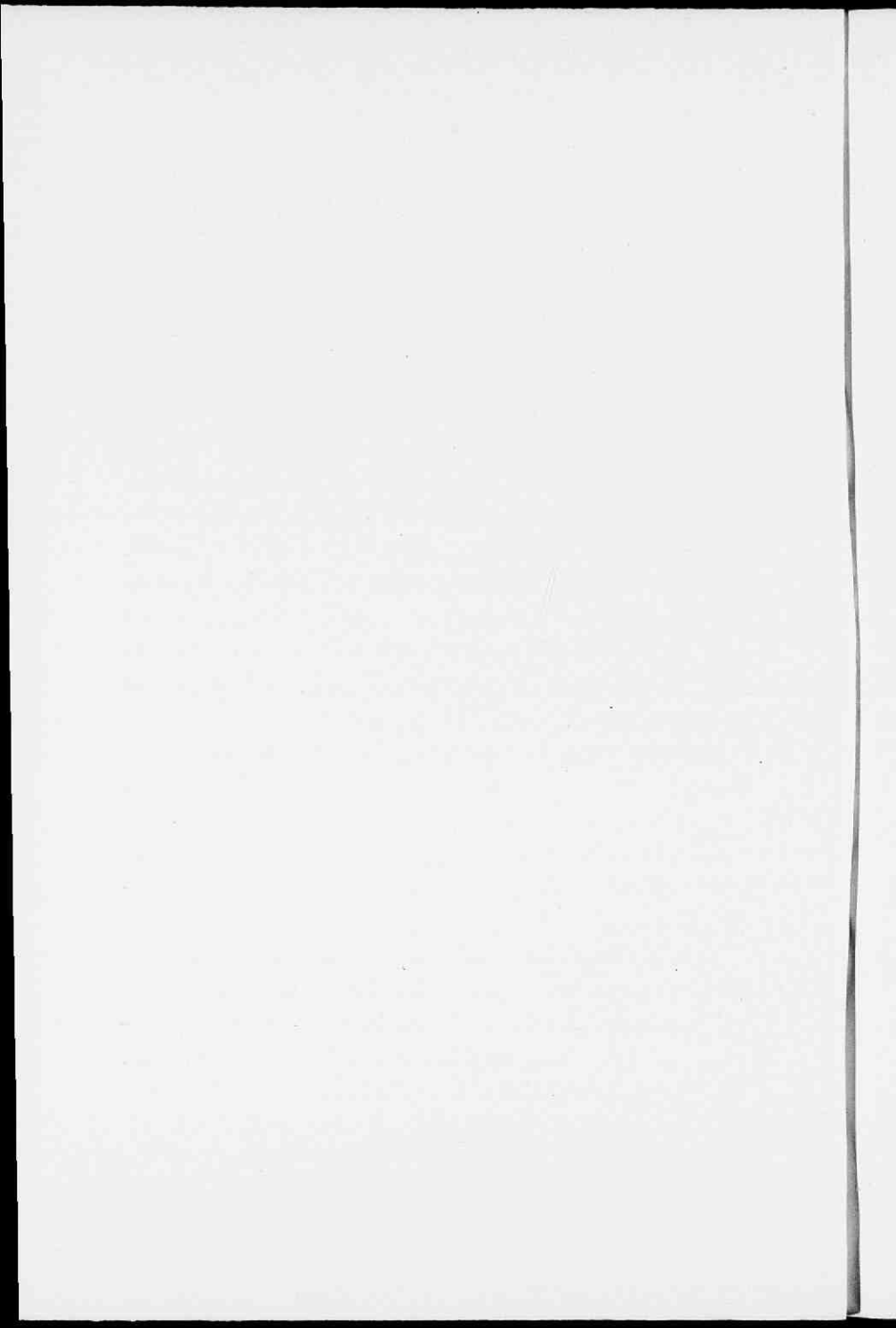
De Herderinne haer dus in haer eensaemheyt beloopt siende, stondt in 't eerste een weynigh verset, maer datelijck met een sonderlinge wel-voegentheyt haer t'hunwaerts wendende, Herder, seyde sy, ick heb noyt hooren seggen dat de min met de deught veel gemeenschaps had; maer wel heb ick gehoort, en my dunckt datter al wat aen is, dat

dit boefje daar ghy van spreekt, vry wat gemeens heeft met de brandende toorts, daer 't de Dichters en Schilders mede afmalen; want gelijk dat gedeelte van 't vyer, 't welk afschijnt en licht geeft, seer aengenaem is, maer 't geen dat brant niet anders bybrenght als smerte en verdriet voor de gene die 't te na komen, alsoo gaet het oock met de liefde, dat een moy dingetjen schijnt om mede te spelen eer mender te deegh aen vast is: maer wanneer se eens 't gemoet heeft bemachtight, so verdort se de jeught, verswackt het lichaem, verbijstert het verstant, verheert de wil, en verhindert alle oeffeningē die tot deughde of tot wysheyt strecken, en dat ick voor 't slimste van allen achtte, sonder dat men bynaest weet wat se is, hoese komt, of wat se hebben wil, soo geeft se een vergiftige beet in 't hert, die ofschoon het beest dat ons gebeten heeft wegh is, haer vergif echter niet en verliest, maer de innerlijke wonde vervuyt hout, en allenghskens doet inkanckeren.

Wat seghje! seyde DIEDERICK; daer is geen vreught ter werelt, die by de vreughde en 't vergenoegen dat in 't minnen gelegen is te vergelijken zy.

Die vreughde, vervolgde sy, is niet veel beter als die van malle menschen die in haer elende al lacchende haer vermaeck nemen.

Dus raccken dese jonge luyden vast in een praet die haer langer te Wassenaer ophielt dan sy gemeent hadden; en vonden soo grooten geneuchte in de vry-postige gespracksaemheyt van dese bevallige Herderinne, dat se om haer Haeghs geselschap niet eens en dachten.

X.

NICOLAAS HEINSIUS JUN.

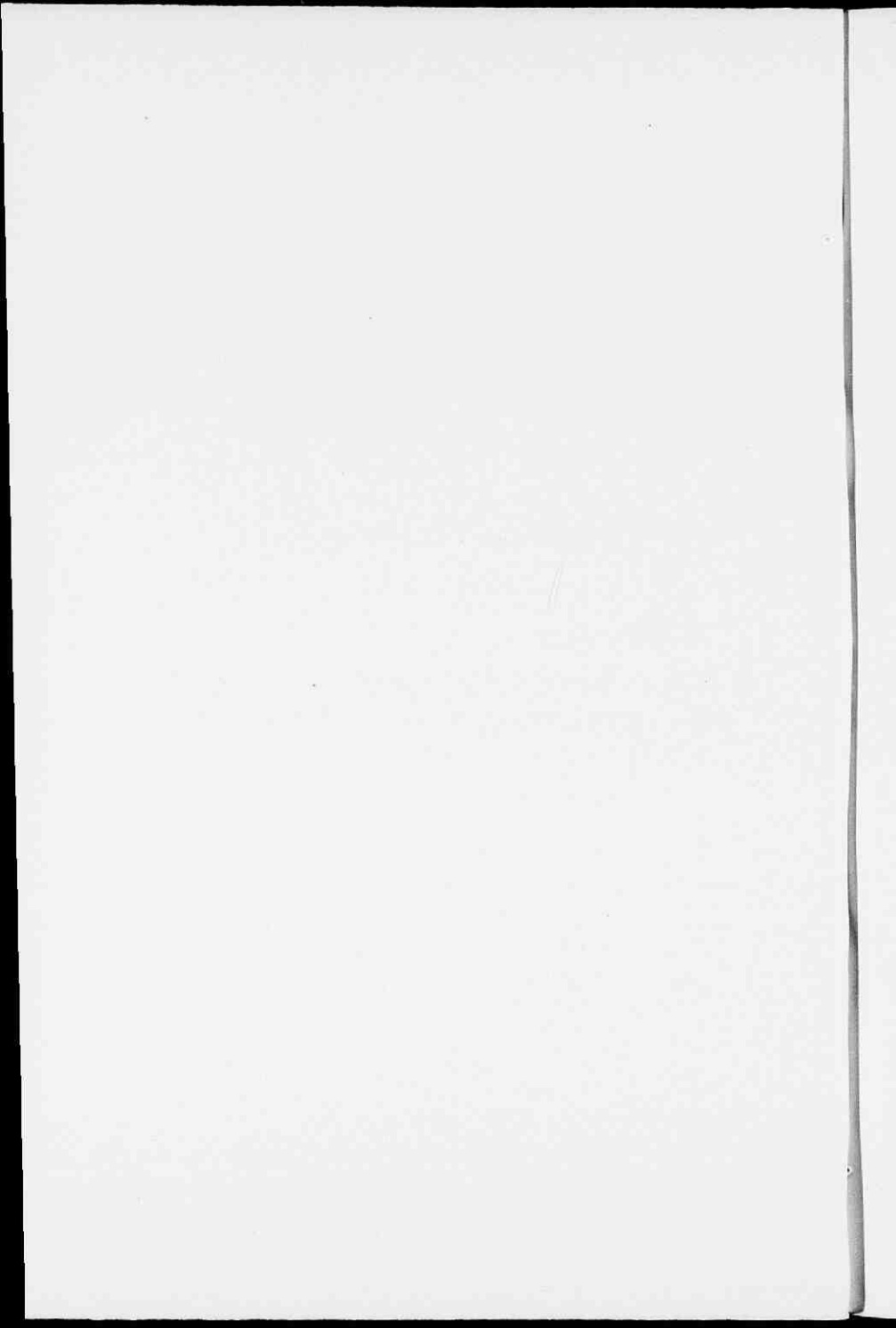
1656— (?) 1736.

*Uit: DE VERMAKELYCKE AVANTURIER OFTE DE WISPELTURIGE, EN
NIET MIN WONDERLYCKE LEVENS-LOOP VAN MIRANDOR, DOOR N. H.*

De Sevende Druk. Van veele Druckfouten gesuyverd.

t' Amsterdam, By Antoni Schoonenburg,

1733. 8°, 2 deelen.

DE BEDROGEN KLAPLOOPER.

(II Deel, I Boek, p. 8—10.)

Het was omtrent deze tyd (zoo Mejuffrouw myn *Memorie* my geen parten speelt) dat de Graaf VAN ASPREMONT een zeer kostelycke maaltyd gaf, daar hy de voornaamste van het Hof op genodigt had. Zeker Fransman, die een van die geen was, die men *Volontairs* ofte vrywilligen (wel te verstaen daar men gratis zyn kakebeen en oefenen kost) pleegt te noemen, hier van de lugt in de neus gekregen hebbende, liet niet na zich ter behoorlyker tyd nevens de andere Gasten in het huis van den Graaf te laten vinden. Syn nugter gewaait, en smagterig gesigt, was oorzaak, dat hem de Graaf wel haast uit de andere onderscheide, en dewyl hy niet bedenken kost, hem oit van zyn leven gesien te hebben, dagt hy eerst dat het een Dienaar, en daar na, dat het een goede Vriend van d'een of d'ander van zyn Gasten was, die *per compagnie* mede gekomen was. Wanneer men sig aan de tafel begost te zetten, ging dese een van de eerste en aan het midden van de tafel zitten, waar door hem de Graaf nog meer als te vooren aanzag, zonder nogtans te kunnen ramen, wie deze quant zyn mogt. De begeerte om

zulx te weten, wierd merkelyk vermeerderd, wanneer hy bespeurde, dat niemant van de Gasten met hem sprak, of in het geringste blyken liet, dat hy hem kende. Ondertuschen begost men de kragt van de goede Wyn uit het lachgen, en de vrolykheid van de Gasten merkelyk te bespeuren, en d'ongenode begost sig zo wel als de andere *en train* ofte verheugt aan te stellen, en alderlei loopjes en snakeryen op het tapyt te brengen, waar door eenige Gasten begerig wierden om te weten, wie deze liefhebber zyn mogt, en zulx aan den Graaf, dieze dagten, dat hem ook te gast genodigd had, door hun knechts vragen lieten, die hen antwoorden liet, dat hy hem niet kende, en zyns wetens, hem ook noit gesien hadde, maar dewyl hy dagt, dat hem een van die geene, die aan het einde van de tafel en ver van hem zaten, mogt mede gebragt hebben, zond hy een van zyn knechts rondom de tafel, een ieder uit zyn Heers naam zagt in 't oor vragende, of niemand onder hen dezen vreemden Heer kende, die de goetheit had, van sig boven alle de andere, niet alleen met het debiteren van duizenderlei quinkslagen, maar ook met het verslinden van een reeks zoppige peeren, te signaleren, die hem alle eenpaarlyk tot antwoord gaven, dat ze hem van hun leven niet gesien hadden. De Graaf over de onbeschaamtheit van deze quant, dat hy sig ongenodigt boven zeer voornamen luiden aan de tafel had derven zetten, misnoegt zynde, besloot hem openlyk te beschimpen, en door zyn volk van de tafel en uit zyn huis te doen jagen. De vergramde oogen, daar hem de Graaf mede aanzag, en het vragen, dat zyn knecht aan al de Gasten, uitgezondert aan hem hedaan had, deden hem voor het geen vrezen, dat de Graaf by zig zelven besloten

had. Derhalven willende dit affront voor-komen, stond hy overent, roepende, dat men hem een glas Wyn brengen zou, om de gezondheid van de Graaf te mogen drinken. De Graaf, die zich zoo merkelyk niet aan een perzoon wilde verplicht zien, die hy zoo meende t'affronteren, antwoorde hem, dat dewyl hy de goedheid geliefde te hebben van zyn gezondheid te beginnen, het oock billyk was, dat hy, of een van de Gasten, hem zyn naem, en zyn qualiteit noemde, op dat hy weten kost, aan wien hy hier over verplicht was. De Gasten ziende, dat hy hier op stil sweeg, en merkende wel, wat de Graaf zyn voornemen was, riepen alle te gelyk, dat hy groot gevaar zou lopen, van sig zo gemakkelyk in den Hemel als op dese maaltyd in te drayen, indien hem St. PIETER niet beter, als zy kenden. Zo zult gy dan de goedheid hebben, hervatte de Graaf tegens hem, van my te zeggen, wie gy zyt, en wie u geraden heeft hier ongenodigd, en zonder van iemand gekend te zyn, te komen. Den ander ziende, dat alle de oogen van de tafel op hem geslagen waren, en dat men een antwoord uit zyn mond verwagte, dat hy vreesde, hoe goed hy het ook voortbracht, slim genoeg te zullen zyn, om de maaltyd die hy gedaan had, van een *banket* van stok-slagen gevolgt te zien, zocht zich door een quink-slag, van het ongeval, dat zyn lenden dreigde, te bevryden. Derhalven doende, als of hy het geen hem de Graaf vroeg, niet regt verstaan had, gaf hy hem dit verkeert en ongerymt antwoord in 't Frans: *«blanc ou rouge, Monseigneur, ce m'ët tout un: j'en prendray de tous deux, pour montrer que je bois vôtre santé de tout mon cœur.»* Hetwelk zoo veel te zeggen is, als: Roode, of witte, myn Heer, het is my gelyk: ik zal van beide nemen, om te

tonen dat ik uw gezontheit van herten drink. Veinzende hiermede verstaen te hebben, dat hem de Graaf gevraagd had, of hy liever roode, of witte Wyn dronk? De aardige manier, daar hy deze woorden mede wist voort te brengen, veroorzaakte zo een vreeselyk gelach onder de Gasten, dat de Graaf vreesde, datze noit weer ophouden zouden, en deed' hem genoeg bemerken, gelyk ook d'andere van de Heeren, dat die kerel zoo zot niet was, als men hem genomen had. Derhalven veranderde de Graaf zyn besluit van het affronteren, in een voornemen, van het geselschap een weinig met hem te vermaken, en hem een weinig voor de *bouffon* of de zot te houden, daar hy zig, gelyk al die geen, die hun *Professie* van het smarotsen en panlikken maken, zig getroosten moeten, zeer gewillig toe vinden liet, latende in al het geen hy zei, zo veel scharpsinnigheid en verstand blyken, dat niemand, na hy hem beproeft had, wederom met hem aan vangen wilde. Zekere voorname Graaf, die een groot *Mignon* of gunsteling van den Koning, schoon hy ver na de gauwste niet was, ziende dat hy met *ralieren* niet tegen hem op kost; begost, als de plompe en onbeschaafde geesten gewoon zyn, van lachen ernst te maken, en zulke grove steken en schempen van zig te geven, dat den ander ongevoelig moest geweest zyn, om het niet te merken. Derhalven ziende, dat hem eenige van de Gasten, aan wien de plompheid van deze ongeslepen Graaf verdroot, winkten, dat hy den bal op dezelfde wyze wederom slaan zou, stelde hy hem deze navolgende vraag voor: Myn Heer, zei hy hem, dewyl ik de scherpzinnigheid van uw' overvlugge geest genoegzaam uit uwe reden vermerkt heb, zoo wenschte ik wel, dat gy de goedheid geliefde te hebben, van my te

zeggen, dat indien wy ten tyden van OVIDIUS zyn veranderingen leefden, en JUPITER u, tot straf van uw' zonden, in een dier wilde veranderen, en u de keur gaf, of gy in een Paard, of in een Esel wilde verkeert zyn, wat gy van beiden liever zyn wilde? Op deze vraag borsten al de Gasten van lachen uit, ziende allen met een open mond de Graaf aan, om te horen, wat hy hier op antwoorden wilde, die, hoe razend hy ook was, evenwel uit welstaans halven ook gedwongen was te glimlachen, en zyn gramschap aan de overige Gasten te verbergen, die, als het gemeenlyk geschied, nog dies te meer zouden gelachen hebben. Ondertusschen drong hem de onbekende gestadig, om op zyn vraag te antwoorden, die zich van de zot ontslaan willende, hem tot antwoord gaf, dat hy liever een Paard wilde zyn, dewyl hem een Esel een al te veragt dier scheen. En ik wilde liever een Esel zyn, berigte den ander, waar op de Gasten nog meer als te voren begosten te lachgen, hetwelk hy ziende, zei, zo ras men een weinig van lachen opgehouden had, tegens de Graaf, de oorzaak, waarom ik liever een Esel wil zyn, is, om dat men die hedendaags aan Konings tafelen zet, daar gy, myn Heer, indien gy een Paard waart, wel van zoud blijven. Naauwelyks had hy deze woorden gesproken, of daar ontstond een schaterend gelach onder het geselschap, dewylze wel merkten, dat dit op den voornoemden Graaf sloeg, die dikmaals de eer had van met den Koning te eeten. Honderd diergelyke snakeryen bragt de onbekende gast, gedurende de maaltijd voort, waar door de Graaf VAN ASPREMONT, dat een zeer vrolyk Heer was, een zonderling behagen in hem kreeg, en hem bad zomtyds by hem te komen eeten, hetwelk hem den ander beloofde, als

als een eerlyk man te zullen doen, en zyn woord ook zoo wel na quam, dat de Hof-meester van den Graaf alle mid-dag zyn tafelbord deed opdekken, wel wetende, dat zyn Gast zoo conscentieus en zoo opregt van gemoed was, dat hy hoe slim weder het ook zyn mogt, evenwel de belofte en den eed, die hy by zich zelve gedaan had, niet breken zou. Dit zou den Graaf evenwel aangenaam geweest zyn, dewyl het een Heer, die zoo veel monden en dienaars, als hy voeden most, op een maaltyd eetens niet aanquam, indien de vermakelyke snakeryen van dezen quant zich ten laasten niet in een al te groote gemeenszaamheid, en een onverdragelyke onbeschaamdheit verandert hadden, zo dat de Graaf den Hemel zou gedankt hebben, indien hy met eeren van dezen verdrietigen kostganger was ontslagen geweest; want daar quam niet op de tafel, dat hem lekker genoeg, en na zyn zin toebereid was, en daar hy niet wat op te zeggen wist, zelfs tot de Wynen toe, die hy zei in zyn mond smakeloos en vaats te zyn, hoewel men aan zyn onmatig zuipen gants anders zou geoordeelt hebben. Hy ontzag zich ook niet zomtyds eenige vederloze plewieren met zich te brengen, en de Lakeyen, ja zelfs des Graafs Pagiens aan de tafel, als zyn jongens te bevelen. Om kort te gaan, het was een *panlikker*, die in alles de Regelen van zyn Professie te buiten ging, dewelke willen, dat een van deze Order, ootmoedig, beleeft, gediensstig, vriendelyk, willig en met alles dat hem voorgezet werd, te vreden is, door de betrachting, die hy behoorde te doen, dat hoe slegt hy ook onthaalt word, zulx nogtans duizentmaal beter is, als hy verdient heeft, dewyl hy zulx niet dierder, als met Apen-munt, dat is te zeggen, met vriendelyke mynen en grimassen betaalt. De graaf, om

van hem ontslagen te zyn, gebod aan zyn knechts, dat wanneer hy hen aan de tafel winken ofte roepen zou, zy doen zouden, als of ze het niet zagen of hoorden: maar daar keerde hy zich niet veel aan; want doen hy zag, dat ze hem niet wilden te drinken geven, was hy onbeschaamt genoeg, om van de tafel op te staan, en een van de flessen voor zich te zetten. De Lakeien en Pagiens, die deze vent dodelyk haaten, en wel zagen, dat de Graaf geen behagen meer in zyn ommegang schepten, besloten onder malkander hem zo een goede pots te speelen, dat hy op een andermaal geen sugt zou hebben, om weder te keeren. Hy had voor een gewoonheid, om de onreinigheid van de straten Galossen, die men over de schoenen trekt, te dragen, die hy, wanneer hy tegens de maaltyd in het huis van den Graaf quam, op de trappen van de eetenzaal staan liet. Zoo ras hy dan aan de tafel gezeten was, spykerden eenige van de Lakeyen een van de Galossen op de trap vast, na het welk hy zich wederom agter de Gasten aan de tafel stelden. Dien middag was juist een voornaam Heer by den Graaf ten eeten, die hy na de maaltyd, zyn Stal en Hof wilde zien laten. Wanneer derhalven de Graaf en dezen Heer te zamen de trappen van de eetens-zaal afgingen, wilden onzen Vriend hen vergezelschappen, en dewyl hy agter den Graaf, en voor eenige andere Heeren, die dien middag daar ook gegeten hadden, ging, en hen, tot hy zyn Galossen aangetrokken had, niet op de trappen dorst wagten laten, stiet hy met een groote geswintheid zyn voeten daarin, waar van hy den eenen, die los was, nauwelyks voort en op de naastvolgende trap gezet had, of hy gevoelde dat den ander gevangen en te rug gehouden wierd, en dewyl hy, als ik gezegd heb,

met den eersten vry wat ras, om die geen die agter hem waren niet op te houden, voortgegaan was, scheelde het niet veel, of hy had niet alleen de voet, die in de vastgespykerde Galos was, maar ook den hals, door een swaare val, die hy van de trappen deed, gebroken, indien zyn geluk niet gewilt had, dat hy den Graaf, en den Heer die by hem ging, zoo swaar op het lyf gevallen was, dat ze beide genootzaakt waren ter aarde te vallen, en zich derhalven niet onthouden kosten, hem een handvol scheldwoorden na de kop te werpen, het welk by het affront, en den val, die hy uitgestaan had, gevoegt zijnde, hem zo dol en razend maakte, dat hy, na hy de vastgespijkerde Galos met geweld los getrokken, en aan zyn voet gedaan had, al vloekende, zonder den Graaf, of een van het gezelschap te groeten, met een booze kop ten huis uitging, zonder dat hy daar namaals ooit een voet wederom ingezet heeft.

2.

DON RODRIGO DI BRACCAMONTE.

(I Deel, II Boek, pag. 248—270.)

Eens op tyd, dat BELINDOR by zyn waarde DIANA was, quam een jongen voor haar Slot, die met haar begeerde te spreken, en die zy zo ras niet by sig had doen koomen, of overreikte haar een brief, waar van het opschrift aan haar luide, en daar nog een ander voor BELINDOR in was, na het welk hy vertrok, zonder dat hy wilde zeggen waar die geen was, die hem den zelve gegeven had. Hun begeerte was beide even groot, om een ieder de zyne eerst te lezen; maar dewyl zy hem bad, zo lang met de zyne te vertoeven,

tot datze gesien hadden, wat den inhoud van de haare was, begost zy haar brief te lezen, die in het Spaans geschreven was, en waar van de woorden in het Nederduits aldus luiden :

Of den hemel heeft u, Madame, voor een tijd lang van dat Goddelyk verstand en oordeel, daar hy u boven zyn Inwoonders mede begaaft heeft, beroven willen, of de nydige faam, (wiens eeren basuin dagelijks de ooren der sterffelyke met de galm van myn dappere en nooit gehoorde feiten vervult) heeft die voor u zo lang verbergen willen, tot uw oogen zelve door het aanschouwen der zelve van verwondering en verbaastheit geslagen wierden, dewyl gij dwaas genoeg geweest zyt, om aan die te twyfel, en zo reukeloos om deselve te willen beproeven; maar verheugt u, ô gelukkige DIANA, dat u den Hemel gunstiger is, als gy u mogelyk ingebeeld hebt, hoewel uw' reukeloosheid u deze genade onwaardig gemaakt heeft. Ja, dappere doch wanhopige Amazoon! den Hemel sorgt voor u. en indien de Goden u niet als haer liefste en waardste troetel-kind behoeden en bewaarden, soudense u juist niet op een dag in myn handen gesonden hebben. op dewelke ik, uit vreesse van haar gramschap en straffe, door het breeken van myne belotte, op my te laaden, geen hand aan myn Turken moorder slaan wilde, al sag ik myn ziel naar d' onderaardsche duisternisse voor eeuwig verhuisen. Evenwel ben ik den Hemel daar' meer dank, als gy voor schuldig, dewyl hy hier door belet heeft, dat het misdadig bloed, van eenige van myn ontzielde beledigers van myn moord brakende en vernielende kling die nog van het selve rookt, door het uwe niet afgewassen is, waar door (hoewel d' onwetentheid van uw geslagt my eenigzins had kunnen ontschuldigen) een tot de wolken toe reikende stapel, en Pyramide van opgehoopte overwinningen was komen om te storten, en een oneindelyk wond van Laurier-kroonen te verdorven: maar hoe groot de goede voorsorgen der Goden, het zy tot uw', of myn geluk, hier in geweest is, zal my zulks niet beletten, om u, voor myn vertrek, dat binnen twee dagen geschieden zal, in het bestryden van uw' Minnaar, door een klein vonkje, van de verschrikkelyke moed mijns dapperheids, daar gy, ô ongeloofige, zo dwazelyk aan hebt derven

twyffelen, te doen bekennen, dat ik uw' besitting duisendmaal meer, dan hy waardig is, en dat geen water ryke Nyl, nog Tyber nats genoeg heeft, om u traanen te leenen, daar gy het ongelyk van aan myn moed getwyffelt te hebben, genoegzaam mede beweenen kond, indien u de liefde, die gy hem toedraagt, slegts niet verhindert, dit ingeleide Cartel aan hem t'overreiken. Vaart wel.

DON RODRIGO DI BRACCAMONTE.

Deze met Rodemontades gelardeerde brief, deed hen byna van lachen ter aarde vallen, en was oorzaak, datze in een langen wyl geen woord kosten voortbrengen. Na ze eindelyk hun hert met lachen opgehaalt, en de traanen, die hier door met grooter menigte, als of zy gehuult hadden, uit hun oogen gevallen waren, zei DIANA, hoewel het lachen dikmaals haar reden afbrak, verwondert te zyn, dat DON RODRIGO, die zy gedacht had, dat al lang weg geweest was, na zulke merkelyke tekenen van zyn blodigheid, nog zo onbeschaamt was, van zo vreeselyk van zyn dapperheid te snorken, daar hy doch de lafhartigste guit was, die ooit het leven van een Vrouw bekomen had, en dewyl zy begeerig was, om te sien wat in de brief van BELINDOR stond, wilde zy zelver het vermaak hebben, van die te lezen, en na hy haar dan dezelve overreikt had, vond zy daar deze naarovolgende woorden in.

Hoewel het myn faam weinig vermeerderen kan, een overwinning te verkrygen, die myn al vernielende vuist met de eerste steek versekert is, en dat het u zo veel eer, onder het getal van die dappere, doch rampspoedige Helden gerekent te zyn, die myn arm door hun dood de treur geschiedenissen heeft doen vermeerderen, als het myn schande zyn zal, die dapperheid, daar my den Hemel boven alle andere sterffelyke mede heeft willen begunstigen, op zo een ellendig schepsel, als u geoeffend, en gebruikt te hebben, wil ik u nogtans tot het rampspoedig voorwerp nemen, om uw' Meesteresse uit den

twyffel te helpen, dat haar dwaasheid haar, aangaande myn dapperheid, tot uw verderf ingestort heeft. Bereid u dan, om morgen ten agt uren voor de middag, met nog een Secunde, schoon ick alleen zyn zal, aan de Noord-zyde van het bosch, het welck een half myl besuiden uw' Slot gelegen is, te verschynen, om een opening aan de doordringende punt van myn rappier te geven. Ik wil u door het woord van een Secunde niet verbieden, dat gy niet zo veel vrienden, als gy zelve wild, moogt mede brengen. Want hoe meer daar zyn zullen, hoe meer handklapping, gelukwensching, en ontsachelyke verwonderingen myn arm te verwagten heeft. Komt dan honderd, ja duizend sterk, dewyl ik, om een Legioen van uws gelyken te vellen, maar vyf, of sesmaal myn arm behoef te bewegen, behalven dat ik al te medogend ben, om u de laatste traanen van uw' vrienden te benyden, hetgeen ik u gaarn vergunnen wil, doch met beding, dat gy de schuld van uw' dood meer de reukeloosheid van DIANA, als myn bloeddorst verwyten zult.

DON RODRIGO DI BRACCAMONTE.

Meer als een uur bragten deze twee gelieven, met het lezen van dezen vermakelyken brief door, dewyl hen het lachen belette, dezelve zo ras, als zy wel gewilt hadden, voort te lezen. Zy bad hem, dat hy haar deze brief wilde behouden laten, om zig zomtyds daar mede te vermaken, het welk hy haar toestond, hoewel hy haar liever een kostelyk geschenk daar voor zou gegeven hebben, zo aangenaam en lief was hem deze brief. Wat besluit gy dan, BELINDOR, vroeg zy hem al lachende, hebt gy moets genoeg, om na het lezen van zulke verschrikkelyke en doodelyke termen, voor uw' vyand te verschynen, daar hy u dog te vooren van uw' dood verzekert? Wie zou niet gaarn zyn leven in een gevecht willen opofferen, antwoorde BELINDOR, daar gy, Mejuffrouw, zoo hy zegt, de oorzaak van zijt? Evenwel geloof ik niet, voer hy voort, dat hier zo veel gevaar te

verwagten is; want ik wil der myn hals op verwedden, vervolgde hy, dat hy deze Rodemontades niet in de brief gezet heeft, als om dat hy gemeent heeft, my hier door zo bang te maken, dat ik hem niet zou derven verschynen, en sig dan zulks te beroemen: maar het moest een zot zyn, voer hy voort, die sig aan het opsnyden van een hovaardigen Spanjaard wilde keeren, die de luiden gaarn zouden doen geloven, dat hun kragten en dapperheid in de lengte van een paar knevels als die van SIMSON in zyn lange hairen bestond. Derhalven ben ik willens, morgen ter bestemden tyd en plaatze met MIRANDOR, als myn Seconde, te verschynen, endien ik als dan de geringste wederstand in hem bespeur, zal ik my zeker inbeelden, dat wy in de eeuw van OVIDIUS zyn Herschepping en verandering leven . . . Soud gy my dat ongelyk wel doen komen, viel hem DIANA in zyn reden, van een ander, om dit vermaak te sien, my voor te trekken? Neen, BELINDOR, indien gy my een teken van uw genegenheid geven wild, zo diend u van geen andere tweede als van my. Maar hoe wild gy uit uw' Slot komen, dat uw' Vader zulks niet merkt, vroeg haar BELINDOR, en op wat wys wilt gy u vernommen, dat u DON RODRIGO, die u al eenmaal in een mans gewaat gesien heeft, niet weder kennen zal? Dat zal my ligtelyk te doen zyn, antwoorde DIANA; want morgen vroeg heeft my myn Vader gezegt, dat hy met de uwe op de jagt wil, en als dan wil ik my in uw' groen jagt-kleed, in het welk my DON RODRIGO niet kennen zal, en dat gy zelven met het aanbreken van den dag hier brengen zult, verkleeden, en den weg met u, agter door de deur van onzen Hof, naar de Rendevous of de bestemde plaats ieder op een goed paard nemen. BELINDOR

had al te veel eerbiedigheid voor zyn Meesteresse, om haar hier in tegen te spreken, hoewel het hem een weinig verdroot, dat zy iets van hem begeerde, hetwelk zo weinig met haer geslagt over een quam, en het geen niet weinig tot nadeel van haar goede naam zou kunnen strekken, indien zulks bekend en rugtbaar wierd. Hy antwoorde haar dan, dat haar wil hem altyd een heilige wet zyn, en dat hy niet nalaten zou, des anderen daags vroeg aan haar Slot te komen, doch met beding, van hem te vergunnen, dat hy my mede mogt nemen, dewyl hy my gaarn het vermaak van deze pots wilde deelachtig maken, en dat hy gewisselyk van myn verswygentheid verzekert was, waer op zy antwoorde, dat hy zulks na zyn welgevallen doen zou. Dit verzogt BELINDOR van haar, dewyl hy wel wist, dat ik groote begeerte had, om DON RODRIGO te sien, daar hy my zo veel van gezegt had, en die hy my nu toonen wilde.

Na deze afreden nam hy zyn afscheid, en begaf sig na ons slot, alwaar hy my de brieven van DON RODRIGO, die hy van DIANA zo lang geleent had, lezen liet, die my niet weinig vermaakten; en die ik aanstons uitschreef, om die aan myn goede vrienden te laten zien. Hy verhaalde my ook het geen hy met DIANA afgesproken, en hoe hy haar gebeden had, dat ik met hem gaan mogt, daar ik hem niet weinig over dankte. Des anderen daags zoo ras het licht begost te worden, quam de Marquis en CLARIMOND, BELINDOR opwekken, die hem vroegen, of hy met hun op de jagt wilde, doch hy ontschuldigde zich op eenige smert, die hy in het hoofd gevoelde, waar op zy van hem scheiden, en uit het Slot reden. Nauwelyks waren deze vertrokken, of BELINDOR, die al vreesde, dat hy sig verslapen had, begaf

sig uit het bed, en, hebbende sig metter haast aangekleed, trad juist in myn kamer, wanneer ik vaardig stond, om hem in de zyne te komen opwekken. Wy begaven ons aanstonds na de stal, alwaar wy ieder een goed Paard voor DIANA en ons uitzogten, na het welk wy spoorlags naar haar Slot reden. BELINDOR had het kleet, daar DIANA van gezegt had, aan een van zyn knechts om te dragen gegeven, die zy zo ras wy aan haar Slot gekomen waren, en hem het kleed afgenomen hadden, wederom zond. Wy vonden haar in haar slaap-rok op en neer in haar kamer wandelen, en ons verwagten. Na wy haar op een eerbiedigē wys gegroet hadden, gaf haar BELINDOR zyn kleed, het welk zy, na sig in een klein Kabinet, dat aan haar kamer was, be-geven had, aantrok, en in het zelve wel haast wederom by ons quam. Het is niet te geloven, wat een aardige swier sy in dit gewaat had, het welk haar, dewyl BELINDOR zeer smal van lyf was, zo net paste, dat men zou gesworen hebben, dat het na haar lyf gemaakt was. Sy had haar haren, die donker bruin waren, opgeknoopt; en met een geknoopte das, een schoone scherp, en een paar styve laarzen, die zy aan had, scheen zy d'aardigste Cavallier des werelds te zyn. Na zy aldus in order, met alle stukken, gelyk men zegt, gewapent was, begaven wy ons na de poort van het Slot, zonder van een van het volk gesien te zyn, die om het afzyn van CLARIMOND hun hert met slapen ophaalden, alwaar wy te paard sprongen, en de weg naar de plaats namen, daar DON RODRIGO, BELINDOR bescheiden had. Die DIANA doen haar paard, dat een van de wel geoefendste en handigste van de gantsche stal van den Marquis was, had sien tuimelen en keeren, zoo gezegt hebben, indien hy sig op de

konst verstaan had, dat zy de beste ruyter was, die ooit paard beschreden heeft. Gedurende den weg spraken wy niet, als van den vermakelyken brief van den Spaanschen Don, daar wy allerlei loopjes en spreekwoorden uit te pas bragten.

Wanneer wy omtrent op de helft van den weg gekomen waren, hield DIANA stil met haar paard, zeggende tegens BELINDOR, dat hy aanstonds wederom moest ryden, dewyl hy het voornaamste vergeten had. Wat is dat, vroeg BELINDOR, gants verwondert? Een Biegtvader, en uw' doods-hemd, antwoorde DIANA, dewyl het zeker is, dat gy d'al-doordringende punt van uw' vyands swaart niet ontkomen zult. BELINDOR, die door het stemmig gelaat van DIANA sig zekerlyk ingebeeld had, dat zy hem wat zonderlings had willen zeggen en erinneren, kost zig van lachen niet onthouden, wanneer hy de aardige zorgde hoorde, die DIANA voor hem had. Voorzeker, Mejuffrouw, antwoorde hy, ik behoef voor myn dood geen andere Biegt-Vader, als u, hoe-wel ik, het geen ik u biegten zou, u al voor lang, en meer dan duizendmaal gezegt heb. En wat is dat, vroeg DIANA? Dat ik u totter dood toe beminnen zal, antwoorde BELINDOR. Soo moet gy my dan gewisselyk nog tegenwoordig beminnen, berigte DIANA, dewyl uw' dood niet ver van u is. Daar behoord gy niet aan te twyffelen, antwoorde BELINDOR, zelfs wanneer myn ziel (om DON RODRIGO zyn termen te gebruiken) door zyn vuist naar de onderaardsche duisternis voor eeuwig zal verhuist zyn.

Met deze en diegelyk vermakelyke redenen bragten wy den tyd, gedurende den weg, door, en quamen ten laatste aan den ingang van het bosch, aan welkers andere zyde

DON RODRIGO BELINDOR bescheiden had, en daar wy nauwelyks twee honderd schreden in gekomen waren, of wy hoorden aan het blaffen van eenige honden, en het blaazen van een horen, dat 'er jagers in het bosch waren. Terwyl BELINDOR nieuwsgierig was, om te weeten, wie deze zyn mogten, zag hy eenige honden na hem toekomen, die hy wel haast voor die van zyn Vader erkende, en daar uit wy ligtelyk afneemen kosten, dat hy en CLARIMOND niet ver van daar zyn moesten. DIANA was niet weinig hier over verbaast, vresende, dat zy van haar Vader mogt gesien en gekent werden, die het zeer qualyk zou genomen hebben, indien hy haar in dit gewaat aangetroffen had. Terwyl wy ons dan beraden wat weg wy nemen zouden, om de ontmoeting van den Marquis en CLARIMOND te missen, en evenwel ter plaatze te komen, daar wy dagten, dat DON RODRIGO ons al verbeidde, zagen wy hen alle beide regt op ons aan komen ryden. Het is niet te geloven, hoe zeer sig DIANA op het gesigt van haar Vader ontstelde, die sig al bereide om spoorslags wederom langs dezelve weg te keeren, die wy gekomen waren, indien BELINDOR haar niet gebeden had om te blyven, zeggende, dat hy een middel wist, om van geen mensch gekent te zyn. Hierop gaf hy haar twee glazen, die op groen zatyn vast gemaakt waren, en die hy, wanneer hy op de jagt of op reis was, gewoon was voor zyn oogen te binden, om het stof af te keeren, die hy bad dat zy voor doen wilde. DIANA wist niet, of haar dit zoo zeer zou doen veranderen, dat haar Vader haar hierdoor niet kennen zou; maar BELINDOR wist haar zoo veel voor te praten, dat zy daar eindelyk in bewilligde. Ondertusschen was de Marquis en CLARIMOND by ons gekomen, die Be-

LINDOR vroegen waar hy heen wilde, en waarom hy dezen morgen niet met hem uitgewild had, daar hy sig dog tegenwoordig zo verr' van 't Slot af begeven had? BELINDOR die gauw van geest was, gaf hem geswint tot antwoord, dat deze Edelman (wyzende op DIANA) dien hy voor dezen tot Leuven op de Academie gekent had, en sig nu eenige dagen tot Gent opgehouden had, hem dien morgen de eer had gelieven te doen, van hem te komen bezoeken: en dewyl hy ook voor dezen den Heer van N. N. (hier noemde hy zeker Edelman wiens Slot niet ver van daar gelegen was) gekend was, had hy hem gebeden, alzoo hy in dit land vreemd, en den weg hem onbekend was, dat hy hem derwaards wilde geleiden, het welk hy hem, om hun oude vriendschap, niet had konnen weigeren. Op dit bericht quam de Marquis den vreemden Edelman omhelzen, hem voor de eer bedankende, die hy zyn Zoon had gelieven aan te doen, van hem nog onder het getal van zyn vrienden te rekenen, hem biddende, dat wanneer hy van dien Edelman, daar hy na toe reed', weder zou keeren, hy zyn Slot niet verby wilde gaen, en eenige dagen zyn Zoon en hem geselschap houden, hem versekerende, dat hy hem soo goed, als een boeren keuken toelaten wilde, onthalen sou. DIANA liet niet na op de beleeftheid van den Marquis zeer wel te antwoorden, na het welk wy onsen weg vervolgden, tot groote vreugde van DIANA, die sig soo dankbaar over de goede uitvinding van BELINDOR betoonde, dat zy hem een paar snees¹⁾ kussen tot beloning, en duisend lof-redenen over zyn gauw verstand gaf, die hy alle met de grootste zedigheid des werelds beantwoorde.

1) Snees: twintigtal.

Eindelyk quamen wy tot de noodschrikkelyke en funeste plaats, daar BELINDOR (indien de woorden van DON RODRIGO een Euangelium geweest waren) zyn leven had moeten laten, en waren niet weinig verwonderd, dat wy nog onzen yzer-vreter, nog zyns gelijken zien kosten, hoewel wy aan de tijd wel rekenen kosten, dat het al een half uur later was, als DON RODRIGO ons bescheiden had. My dunkt, dat onzen held sig verslapen heeft, zei DIANA, en moet gy niet bekennen, BELINDOR, voer zy voort, dat wy meer, als zy te belachen zyn, dewyl wy op de uitdaging van de bloodste fielt des werlds gekomen zijn. Geduld, geduld, Mejuffrouw, antwoorde BELINDOR, men kan zig ligtelyk in de tyd vergissen: hy zal mogelyk vroeg genoeg komen, om my den doodsteek toe te brengen: laat ons slegts op het gras gaan nederzitten. Dit gezegt hebbende, gingen wy alle drie onder de laatste boomen van het bosch nederzitten, van waar wy den weg sien kosten, die van de Stad quam, en langs de welke onzen dapperen Campioen komen most. Een uur was al verscheenen, de tweede wilde ten einde lopen, wanneer wy, het geduld verliezende van langer te wachten, en vaardig zynde, om wederom te paard te klimmen, een geluit in een dicht bewassen en hooge Eikenboom hoorden, als van een mensch, die niest, en die het geluit daar van met de hand of met een neusdoek zagt te beletten. De begeerte, om te weten, wat dit zyn mogt, deed' ons te gelyk na den boom loopen, daar uit wy oordeelden, dat dit geluit gekomen was, en zagen tot onze groote verwondering, dat sig een mensch tusschen de takken sien liet, die wy nogtans, om de digte der bladeren niet regt kennen kosten. Derhalven begaven wy ons aan de andere zyde van den boom, die veel

ylder van loof was, en daer wy nauwelyks gekomen waren, of wy sagen, dat dit DON RODRIGO DI BRACCAMONTE was, die uit vrees van gesien en ontdekt te zyn, een harde schreeuw gaf, en zo vreeselyk begon te sitteren en te beven, dat wy dagten, dat hy uit den boom zou gevallen, en hals en been gebroken hebben. Ondertusschen was'er niemand van ons, die van verwondering een woord kost uiten, en zagen nu malkander, en dan wederom DON RODRIGO aan, die zo weinig, als wy sprak, hebbende zyn hoed in de hand, daar hij ons gestadig seer diepe reverentien ofte groetenissen mede maakte, zonder, dat hy nog in het geringste blyken liet, dat hy uit den boom komen wilde; het welk BELINDOR siende, vroeg hem waarom hy niet eerder gesproken had, of van den boom gekomen was, dewyl hy wel gesien had, dat hy, met dese twee goede vrienden, wyzende op DIANA en my, by de twee heele uren na hem gewagt had? Om dat ik, goeden Heer, niets met u te spreken had, antwoorde de verschrokken Spanjaard. Hebt gy my niets te seggen, vroeg BELINDOR wederom, waarom hebt gy my dan in uw brief doen ontbieden, dat ik hier komen zou, om met u te vechten? Ik een brief aan u geschreven? Ik met u vechten? hervatte hy. Hemel, waar is uw' macht! Goden waar is uw blixem, riep hy uit, dat gy die vyanden, die sulks in myn naam gedaan hebben, en my met dezen waarden Vriend in ongeluk zoeken te brengen, niet aanstonds verplettert, om de vromen van de vervolging van dese haatstigers te verlossen, en de wereld van dit adderengebroedsel te zuiveren. Zo ontkent gy dan een brief aan DIANA door een boeren jongen gezonden te hebben, alwaar nog een voor my inlag, daar meer Rodemontades in waren, als 'er dagen in een jaar

jaar zyn, en in de welke gy my uitdaagt en bevolen hebt deze morgen ten acht uren hier op deze plaats te verschynen? vroeg BELINDOR wederom. Ja, goeden Heer, antwoorde DON RODRIGO, ik sweer u, als een Cavallier van eeren, dat ik nog van brief, nog van eenig verschil weet, dat ik met u, myn vriend. zou hebben, en ik sweer u, vervolgde hy, *per todes los Dioses*, dat indien ik den schender wist, die my dit verraad gebrouwen heeft, ik hem door duizend rappiersteken ter hellen zenden zou, sonder hem eens te vergunnen, van voor sijn dood te biegten. Maar wat hebt gy dan, fyn man op deze plaats, en in deze boom te doen? vroeg hem BELINDOR wederom. Dat zal u niet weinig verwonderen, antwoorde hy, wanneer ik u zulks zal verhaalt hebben. Gelieft dan te weten, edelmoedige Heer, vervolgde hy, dat de schoonheit van den dag my dezen morgen vroeg nodigde om een weinig buiten de Stadt te gaan wandelen, die ik nog geen musquet schoot achter my gelaten had, of my ontmoeten eenige Cavalliers, die so ras my niet by gekomen waren, of ik herkende een van hen voor een van myn dodelyke vyanden, die ik eertijds, in een twee gevecht binnen Toledo met twee kogels voor dood ter aarde gevelt had. Ik was niet weinig verwondert van hem wederom genezen te sien, daer ik hem doch voor lang, onder het getal van myn ontzielde vyanden gerekend had. Hy had ook geen grote moeite om my te herkennen, en willende sig over de wonden wreken, die hy eertyds van my gekregen had, zei de anderen, die over de ses sterk waren, eenige woorden in 't oor, die hierop met hem als verwoede leeuwen op my los vielen, en duizenden van stoten bragten. Hoewel een ander, als ik, door dit gevaar seer ontstelt sou geweest zyn,

deed' my nogtans zulx in 't geringste myn moed nog oordeel niet verliesen, en makende van de nood een deugd, sloeg myn hand aan myn rappier, dat ik naauwliks ontbloot en eenige malen om myn hoofd geswenkt had of

Wanneer hy verder met spreken wilde voortvaren, quam de tak, daar hy tot nog toe met de voeten op gestaan had, in stukken te breken, waar door den armen DON, byna uit den boom, die seer hoog was, gevallen, en den hals gebroken had, indien hy by geluk met de hand niet een tak gevat had daar hy langen tyd aan bleef hangen, dewyl hy met zyn voeten geen vastigheid vinden kost, zonder wat lager te komen, het welk hy niet zeker voor sig oordeelde, dewyl hem zulks te na aan BELINDOR dagt, hoewel hy nog over de dertig voet van hem was. Na hy dan nog een tyd lang met handen en voeten gearbeid had, won hy de hoogte van een dikke tak, die hy sterk genoeg oordeelde, om hem te dragen, hoewel zulks zo hoog was, dat men hem met geen vuur-roer, (wel te verstaan met hagel geladen) had beschieten konnen. Wanneer hy dan wederom vastigheid onder zyn voeten gevoelde, en zyn adem, daar hy door het arrebeiden uit gekomen was, wederom gekregen had, vervolgde hy zyn gevegt aldus: So ras ik dan, bescheiden Jongeling, met myn rappier begost te spelen, en eenige herrsen-pannen van myn vermete tegenstanders geopend had, nam de vrees zodanig hun gemoederen in, dat een ieder van hen door hun voeten, het gevaar van myn arm zocht t'ontgaan, lopende d'een hier, d'andere daar, hoewel ik hen geen voetstap wyt vervolgde, dewyl ik altyd op die geen aan-drong, daar ik van gezegt heb, die oorzaak van deze questie was, en die ik vastelyk voorgenomen had hellewaard te

zenden, het welk hy merkende door de vreesselyke slagen, die ik hem bragt, en van de welke hem de geringste tot aan de broeks-band zou gekloofd hebben, indien hy dezelve niet ontweken, en door deinsen ontgaan had, begost met zo een vreeselyke geswindheid met zijn beenen te schermen, dat ik my inbeelde, dat hem de snelle Ooste wind op zijn vleugels weg voerde. Het leet, dat hy my aangedaan had, was al te groot, om het zelve ongewroken te laten. Derhalven vervolgde ik hem zo ras my mogelyk was tot aan dit bosch toe, in het welk hy my, door de dikte van de struiken, uit het gesigt gekomen is, en daarom heb ik mij op dezen boom begeven, om te sien, of ik hem nergens in het gesigt krygen kan, en daar ik gesworen heb geen voet af te setten, voor ik hem sie, dewyl hy noodwendig hier verby gaan moet, indien hy wederom naar de Stad wil keren. Derhalven bid ik u, vervolgde hy, dat gy te zamen aanstonds wild vertrekken; want indien hy u sag staan, en met my spreken, zou hy naderhand overal verhalen gaan, dat ik hem schelmscher wys had willen aanvallen, het welk my geen klein nadeel aan myn goede naam brengen zou.

Hoe zeer BELINDOR op DON RODRIGO verstoort was, kost hy sig evenwel niet onthouden over de leugens en de op-snyderye te lachen, die hem de angst deed' uitvinden, en dewyl hy hem gaarn van den boom gehad had, om hem duizenden van stok-slagen voor zyn uitdaging te geven, bad hy hem, dat hy wilde afklommen, dewyl hy hem een paard leenen wilde, om die geen te volgen, daar hy op wagte, maar den ander antwoorde, dat hy gesworen had, niet eer van den boom te komen, voor hy zyn vyand had sien komen, en dat hy zyn eed niet om al het goed van de

wereld breken wilde. BELINDOR siende, dat al de goede woorden, die hy hem gaf, vergeefs, en niet bequaam waren, om hem van den boom te doen komen, begost hem wederom van den brief te spreken, die hy hem geschreven, en de uitdaging, die hy hem gedaan had, zeggende dat hy hem voor de argste schelm en bloodaard hield die ooit de Son beschenen heeft, indien hy hem niet aanstonds voldoening daar over deed. Sagt, sagt, goeden Heer, antwoorde hem den armen duivel, hoe is het mogelyk, daar gy u selfs, en my zo zeer vergeet, dat gy zoo met scheldwoorden tegens my uitvaart, daar gy myn qualiteit en myn verdiensten dog genoegzaam uit myn reden gehoord hebt, en wel weet, dat my al zo weinig moed, als de zee water ontbreekt? Maar het is niet fraai, dat men aanstonds zo onbescheiden uitvaart, zulks doen de schuite-boeven, en geen luiden van onze afkomst. Daarom laat u genoeg zijn, vervolgde hy, dat ik u gezegt heb, en nogmaals zeg, dat ik niet weet, wat gy van brieven of van questie zeggen wild, en daar mede holla. Neen, neen, antwoorde BELINDOR, (die deze Comedie ten einde wilde spelen), daar ben ik niet mede voldaan, groot-spreker, ik begeer, dat gy aanstonds hier komt, en my "dat vonkje van de verschrikkelyke gloed uws dapperheids", als gy schryft, toont, dewyl ik besloten heb, niet een voet van hier te wyken, al zou ik hier drie dagen zitten, voor gy my voldoening gegeven, en met my uw' rapier gemeten hebt. O Hemel! ach al te wrede geboorte ster! riep hy met een desperate stem uit, wanneer zult gy myn vermoeiden arm slegts eenen dag tyds verleenen, dat hy sig eenmaal van de verschrikkelyke bloedstorting, die hy nu eenige jaren herwaards tegens zyn wil gepleegt heeft, uitrusten mag! Of

hebt gy my niet als tot het verderf en de uitroeijing van het menschelyk geslagt, uw' schepselen, laten geboren werden! en zal dan DON RODRIGO DI BRACCAMONTE, de kragten, die gij hem verleent hebt, zo qualyk moeten gebruiken, en in al de Cronyken en treur-geschiedenissen als de wreedste Tyran en bloedhond, afgeschilderd werden, daar ik u nogtans, en al uw' inwoonders tot getuigen neem, dat myn hert geen grooter vermaak scheppen kan, als in het aangenaam genieten van de zoete vrede en lieffelyke eenigheid. Daarom stuit eenmaal de grouwzame vloed der verschrikkelijke bloed-plassen, die door myn vuist het groot Rond uws aardbodems dagelyks overstromen, en stelt dezen onbezonnen jongeling het verderf voor oogen, daar hy sig zo moedwillig in wil storten, en het geen hem gewisselyk boven het hoofd hangt, indien gy hem door uw' almogende en kragtige ingeving geen vreedzamer en zagter gemoed verleent.

BELINDOR, die sig veel vergramder aanstelde als hem in der daad om het hert was, wilde sig in het geringste aan de reden van zijn bedrukte tegen-party niet keren, die hy nogmaals gebood van den boom te komen, of dat hy aanstonds om eenige van zyn Boeren zenden zou, die dezelve zouden omhouwen. DON RODRIGO siende, dat de goede woorden, en de onderdanigheid, daar hy zyn vyand mede bejegende, vrugteloos was, wilde het op een andere boeg wenden, en door het uitbraken van Rodemontades doen, dat hij met goedheid niet kost te weeg brengen. Na dat hy dan zyn knevels opgestreken, zyn gesigt in een verschrikkelijke plooi gezet, en eenige malen over zyn schouders uitgespuwt had, borst hy in dese dodelyke termen uit: Indien al de heilige Martelaren, die om het ware geloof den dood

geleden hebben, benevens al de Apostelen, Patriarchen en Propheten wederom verrezen, en my alle op hun ziel en zaligheid swoeren, dat gy zoo onnozel en eenvoudig waart, van niet te weten, wat uw loon zyn zal, indien ik zal genoodzaakt zyn den eed te breken, die ik gedaan heb, en van den boom te komen, om u te kastyden, zou ik zulks dog niet geloven, dewyl gy van een al te vernuftige ziel ter wereld gebragt zyt, om niet te weten, dat ik uw ledematen kleiner als kaf houwen zou, en zulks de vogels aan den hemel tot spys geven. Daarom vertrekt geswint met het onbeleefd gespuis, dat gy bij u hebt, en dat myn gemoed al lang door hun lachen tot gramschap verwekt heeft, eer ik u altemaal op deze plaats ontziel. Deze woorden hoopte hy, dat wat meerder, als de vorige zouden te weeg brengen, daar hy nogtans wel haast het tegendeel van bemerkte, dewyl BELINDOR hem al de scheld-woorden toewierp, die hem in de mond quamen, hem dreigende, dat indien hy niet aanstonds by hem quam, hy en zyn makkers hem in den boom stenigen zouden. Deze woorden gaven den armen hals genoegzaam te kennen, dat zyn zaken vry wat slecht stonden; daar hy weinig beterschap toe te hopen had, indien hy de laatste hulp-middel niet aanwende, die hy door deze woorden dagt te vinden: Ik kan niet weten wat razernye uw' sinnen betovert heeft, dat gy uw' dood zo zoekt te haasten, daar gy nogtans alle middelen behoorde aan te wenden, om uw' leven te verlengen, dewyl gy van een eerlyk geslacht, ryk, jong, en van de schoonste vrouw des werelds bemind zyt, daar gy, indien gy gewilt had, een gelukkig en vermakelyk leven mede had kunnen voeren: maar nu is het te laat, voer hy voort, ik voel myn gram-

schap, door uw' ophitsing, aan het branden. Derhalven zo bereid u, rampzalige, om uw' ziel op de punt van myn rappier na het Plutonisch gebied te sien voeren. Dit gezegt hebbende, gaf hy een verschrikkelyke schreeuw, en liet sig een weinig nederdalen. Daar nu bleef hy wederom staan, om te sien of zyn tegen-party, gelyk hy gehoopt had, met zyn gezelschap, nog de vlugt niet nam, die hy so ras aan den voet van den boom met den degen in de hand niet gesien had, of hy begöst wederom om hoog te klimmen, stellende sig op dezelve plaats, daar hy te vooren geweest was, van waar hy deze voorsichtige en verstandige reden liet hooren: Jongen bloem, indien ik my, midden in myn gramschap, niet met een hertelyk medelyden t'u waarts bewogen vond, zou het uurglas uws levens al lang ten einde gelopen zyn, en gy onder de swarte banieren van den Stygischen God leven: maar wat Barbarisch gemoed zou uw' blozende wangen, daar een zoete Lente de bloeiende jeugd van uw tedere jaren zo levendig op afgebeeld heeft, aanschouwen kunnen, zonder niet een gruwel te hebben, om uw' jeugdig herten-bloed af te tappen? Neen, neen, edelmoedig Jongeling, voer hy voort, schoon myn vuist de meeste doden-gravers van Europa dagelyks doet sweten door den arbeid, dieze aanwenden, om de graven van het gebeente der gener te ontlidigen, die ik de wurmen tot spys gegeven heb, ben ik evenwel nog zo zeer niet van het gevoelen, daar een welgeboren ziel mede geciert is, berooft, dat ik den tederen stengel van uwe wassende levens-plant met myn scheursieke en bloeddorstige klauwen zou willen afbreken, het welk my den hemel zelve schynt te verbieden, dewyl ik my nooit voor de dood van die geen, die ik heb doen sneuvelen, met zo een mede-

lyden heb bewogen gevonden, daar gy God, indien gy d'alderondankbaarste van alle menschen niet zyt, ter eeren barvoets een Beëvaart ofte Pelgrimagie naar de heilige Capelle van onze Lieve Vrouw van Loretto behoorde te doen, en eenige honderd duizend ponden waskaarsen aan al de Kerken van het Christendom geven. Daarom zeg ik nogmaals, dat gy van hier vertrekt, eer de Sonne-schyn van myn goedheid in een verschrikkelyke haagel, blixem en donder-vlaag verandert, die den tooren van uw welvaren omwerpt, en de dak-pannen van uw levens-huis verplettert en verbryzelt.

Na het uitten van deze verschrikkelyke woorden, die den onverzaagden Krygs-god zelfver broek en wambuis van angst zou hebben doen bevuilen, indien hy niet geweten had, dat hy de argste Poltron was, die tusschen de Leidsche vaart en den Euphraat, (een tamelyke distantie) te vinden was, hield hy op van Gasconneren, blyvende in groote stilheid, om de uitwerking met geduld af te wachten, die hy verhoopte, dat de hertstekende redenen van zyn dood verkondigende harangue op het gemoed van zyn onverzaagde belediger zouden te weeg brengen, die evenwel zo weinig operatie deed' als een purgatie by een mensch, die al vier-en-twintig uren dood geweest is; want BELINDOR, die al te lang met deze hoogmoedige landaard verkeerd had, om hun snorken en pochen niet gewoon te zyn, ziende, dat DIANA en ik het grootste vermaak des werlds in deze pots, en de opsynery van DON RODRIGO namen, wilde de Comedie nog wat langer doen duuren. Derhalven gaf hy den ellendigen Don zyn mening door deze duidelyke woorden te kennen: Ik most de grootste zot van de wereld zyn, indien ik in het geringste wilde twyffelen, dat gy de brieven, daar ik van gezegt heb,

niet zoud geschreven, en my hier ter plaatze doen komen hebben, weshalven gy u ook in desen boom hebt verbergen willen, om te sien, of ik ook moeds genoeg had, om te verschynen, het welk indien ik niet gedaan had, gy naderhand uw roem daar van zoud gedragen hebben. Dewyl ik dan hier van gantzelijk verzekerd ben, is 'er niets overig als alleenlyk te bedenken, wat straffe deze zoo sware misdaad verdiend heeft. Duizenden van stokslagen, millioenen van muilperen, mitsgaders zoo veel stooten voor de vleesachtige partyen uws lichaams, zyn inderdaad galanteryen, daar men uws gelykens mede pleeg t'onthalen, en die de enormiteyt van uw' deliet dubbeld verdiend heeft, maar zulks is niet dienstig, om u het opsnyden en het pochen te verleeren, en u te doen bekennen, dat gy de lafhertigste en bloedste schurk zyt, wiens hoofd ooit van de Calot des hemels bedekt is, behalven dat ik myn handen te veel onteeren zou, indien ik die aan zoo een onwaardig en schandelyk voorwerp, als u, wilde leggen. Hoewel dan het schryven van een Cartel vol schimpelyke woorden, het weigeren van voldoening daar voor te geven, de leugens van uw' dapperheid en duizenden van Rodemontades, verdient heeft onder een stok van een vrezelyk gewigt te sterven, wil ik my nogtans met deze genadige sententie vergenoegen. Eerstelyk confisqueer ik uw' beide knevels, dewyl deze de oorzaak van uw' hoogmoed en trotsigheid, en de ingeveren van uw' Rodemontades zyn, die gy zelve zult afsnyden, en my overleveren: ten tweden zult gy hier op uwe knien bekennen, dat gy de bloedste en de grootste leugenaar van alle menschen zyt, en ten derden zult gy deze eerlyke luiden en my om vergeving bidden, dat gy ons hebt derven schryven, en hier ter plaatse doen komen.

Deze definitieve woorden, deden onsen armen hals het overige van zyn hoop verliezen, van door zyn gasconnades het geringste te opereeren, zonder nogtans uit den boom te willen komen, om de heerlyke Ceremonie van zyn sententie by te wonen, het welk BELINDOR siende, kreeg de pistolen, die aan zyn zadel hongen voor den dag, en stelde sig onder aan den boom, hem dreigende aanstonds uit den boom te ligten, indien hy niet goedwillig daar uit, en by hem quam. Wat sou den bloed aanvangen? Onder te komen, dagt hem niet heilzaam, en boven te blyven, nog veel gevaarlyker, dewyl BELINDOR het gespannen pistool op hem aanhield, dreigende alle oogenblik los te branden, indien hy niet goedwillig by hem quam. De beste raat dagt hem, BELINDOR om genade te bidden, en dat hy hem niet mishandelen wilde, wanneer hy by hem zou gekomen zijn, het welk hy hem beloofd hebbende, begaf hy sig naar beneden. So ras hy dan op d'aarde gekomen was, bleef hy met neergeslagen oogen staan, bevende, als een dief op de laatste sport van de ladder. BELINDOR gebod hem aanstonds te gaan knielen, houdende gestadig het Pistool op hem aan, met het welk hy hem dreigde aanstonds neder te schieten, indien hy sig niet gewillig toonde, in al het geen hy hem gebieden zou. Wanneer hy dan neer geknield was, gaf hem BELINDOR een klein knip-scheertje, met 't welk hy hem gebod zyn knevels, die hem tot aan de ooren quamen, af te snyden. Dit scheen den vromen held een bitteren kelk om uit te drinken; maar 't gevaar daar hy in was, gaf hem geen tyd, om sig lang te bedenken. Derhalven gehoorzaamde hy het bevel van zyn vyand, aan wien hy dese slag-zweerden, daar hy so menig mensch mede bedrogen had, overreikte.

Hier op dwong hy hem te bekennen, dat hy onwaardig was langer een rappier te voeren, dewyl hy 't zelve tot bescherming van zyn eer niet dorst gebruiken, na het welke hy het zelve van zig leggen most. Hier op sprongen wy wederom te paard, latende den goeden DON RODRIGO in de grootste wanhoop des werelds zyn ongeluk vervloeken. Ik laat een ieder oordeelen, of wy onderwegen stof hadden, om ons te vermaken; zoo veel is 'er van, dat ons den weg zoo kort viel, dat wy ons eer aan het Slot van BELINDOR vonden, als wy sulks gewaar wierden, en dewyl DIANA wel wist, dat haar Vader dien middag by den Marquis ten eeten was, bad zy ons, dat wy haar tot aan haar Slot vergeselschappen wilden, alwaar sy sig aanstonds verklede. Het vermaak van dese pots was al te groot, om sulks verborgen te houden. Derhalven verhaalde BELINDOR alles, het geen sig tusschen hem en DON RODRIGO toegedragen had, aan den Marquis, zyn Vader, die sulks nooit zou geloofd hebben, indien de afgesneden knevels van den Spanjaard, hem sulx niet gewiselyk verzekerd hadden.

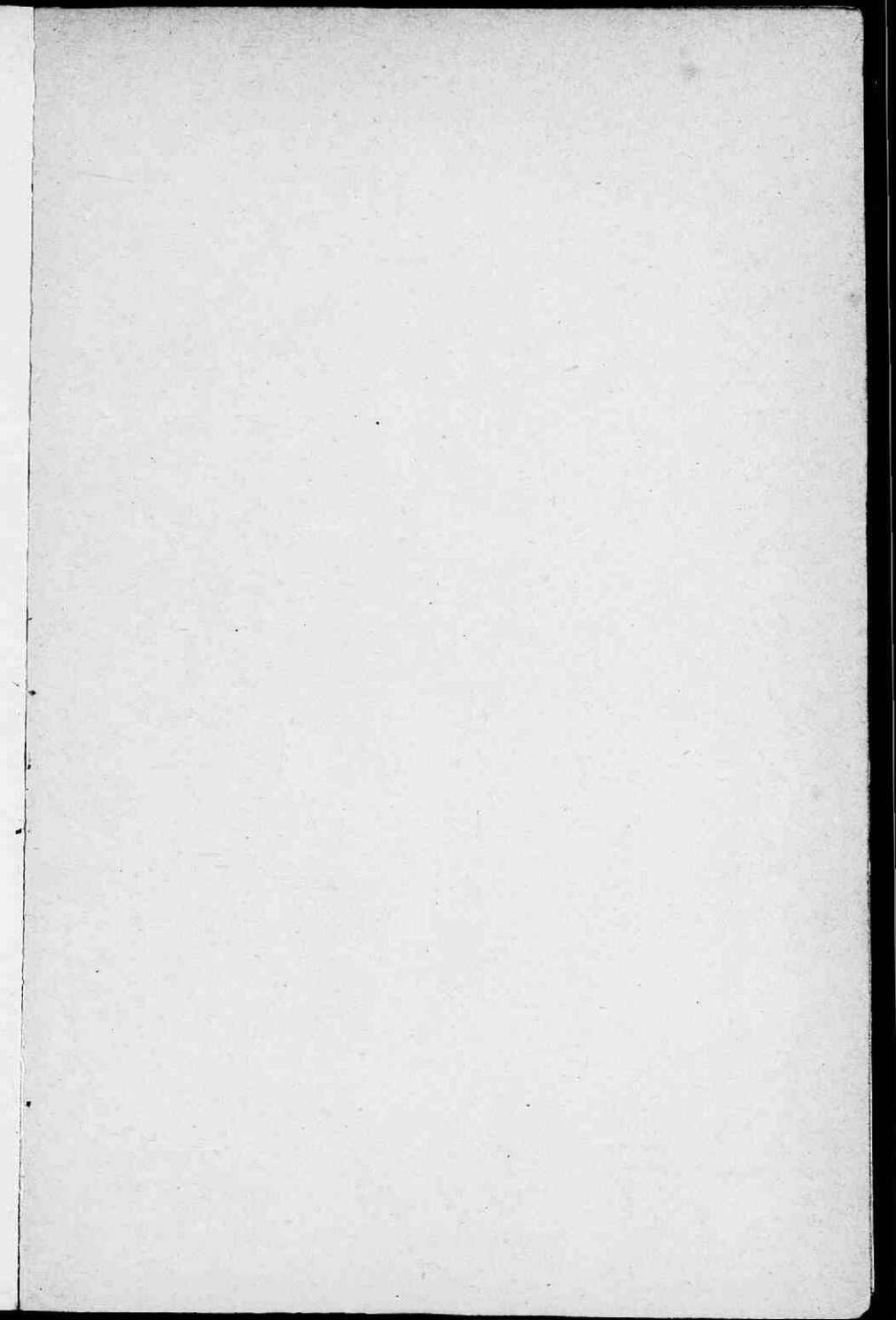
INHOUD.

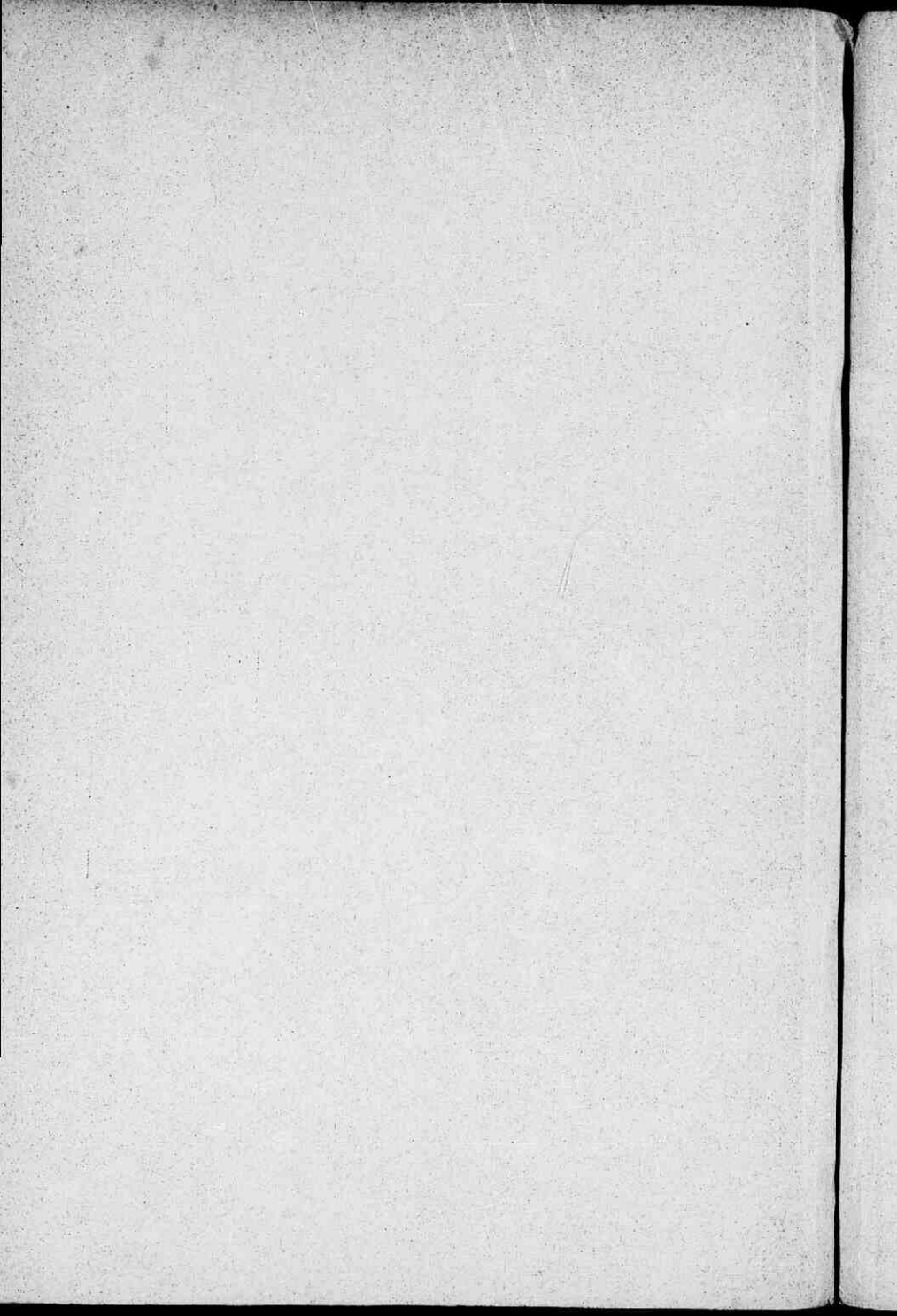

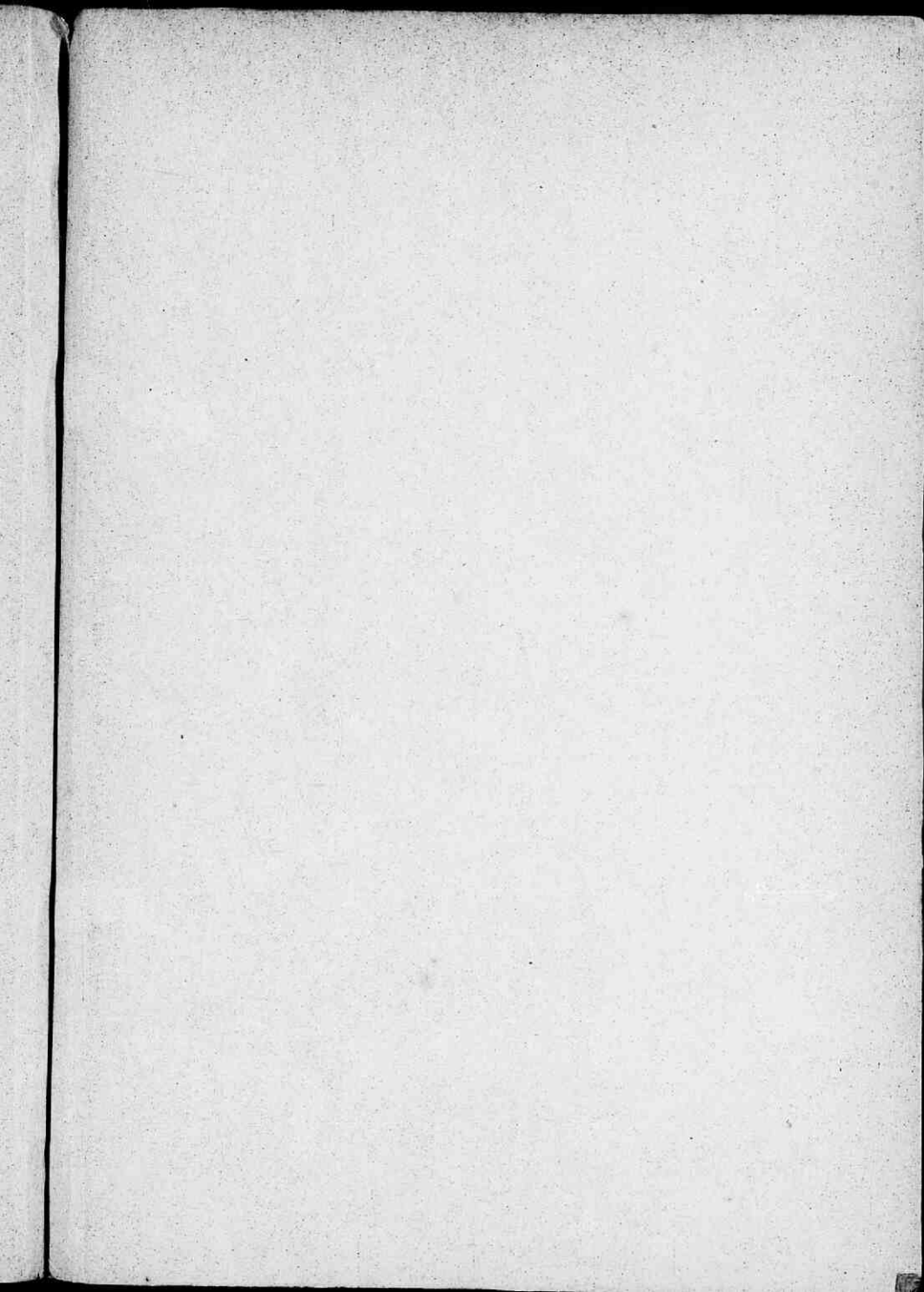
	Blz.
I. HENDRICK LAURENSZ. SPIEGHEL.	1—7.
(Zes korte gedichten en een fragment uit <i>Het Lof van Dansen</i> .)	
II. ROEMER PIETERSZ. VISSCHER.	8—17.
(Vijftien korte gedichten uit de <i>Quicken</i> en vijf uit het <i>Rommelsoo</i> .)	
III. JACOB CATS.	18—69.
(Het <i>Spaansch Heidinnetje</i> .)	
IV. PIETER CORNELISZ. HOOFT.	70—83.
(Zeven Minneliederen.)	
V. GERBRAND ADRIAENSZ. BREDERO	84—102.
(Zeven boertige liederen.)	
VI. JOOST VAN DEN VONDEL	103—125.
(Zeven hekeldichten.)	
VII. JAN JANSZ. STARTER.	127—138.
(Vier liederen en <i>Menniste Vryagie</i> .)	
VIII. CONSTANTIN HUYGENS	139—164.
(Uit zijne vroegste gedichten en zijn <i>Voorhout</i> .)	
IX. JOHAN VAN HEEMSKERCK	165—185.
(Drie fragmenten uit <i>Batavische Arcadia</i> .)	
X. NICOLAAS HEINSIUS JR.	185—218.
(Twee fragmenten uit <i>De Vermakelijke Avonturier</i> .)	

Q-2860

Bij de uitgevers dezes verscheen:

Dr. JAN TEN BRINK.

De oude garde en de jongste school.

2 Deelen.

PRIJS:

Gebrocheerd f 3.80. Gebonden f 4.50.